

નિવેદન.

શ્રીમદ્ ગુરૂર્વ્ય ધુલિસાગરજી મહારાજશ્રીનાં કાવ્યોને આ સાતમે ભાગ વાચક વર્ગ આગળ રજુ થાય છે. વાચકવર્ગે આ અગાઉના છ ભાગનું મનન કરી અમૃતરસ ચાખ્યો હોવાથી, શ્રીમદ્નાં હૃદયોદ્ગારકાવ્યો માટે વિશેષ જણાવવાની જરૂર રહેતી નથી.

આ ભાગના કાવ્યોને વિશેષ ભાષાર્થ આપવાનું કાર્ય બની શક્યું નથી; તોપણ શેઠ, જગાભાઈ હલપતભાઈ બી. એ. કે જેઓએ ગુરૂર્વ્યશ્રીને સારો પરિચય સેવ્યો છે અને જ્ઞાનામૃત નો લાભ લીધો છે; તેઓએ આ ભાગનું મનન કરી થોડુંક લખી મોકલ્યું છે: તે ઉપોદ્ધાતના નામથી પ્રકટ કર્યું છે.

સર્વ દર્શનવાળાઓને ગુરૂશ્રીનાં કાવ્યો એટલાં તો પ્રિય અને પથ્ય થઈ પડેલાં છે કે; તેના સાત ભાગ પ્રકટ કરવાને મંડળ શક્તિમાન્ થયું છે. પ્રથમ ભાગની બે આવૃત્તિ થયા છતાં તે અને બીજે ભાગ શીલક ન હોવાથી ફરી છપાવવાની જરૂર જણાઈ છે.

પ્રાંતીજવાળા ઠોઠારી રણુછાડલાલ ત્રિજીવનદાસના ઉત્તમજ્ઞાના સ્મરણાર્થે તેમની વિધવા બાઈ પરસન તથા બાઈ રૂક્મણીએ આ ગ્રન્થના પ્રકાશાર્થે રૂ. ૧૫૦) ની રકમ સાહાય્ય આપી છે, જે માટે તેઓને ધન્યવાદ થટે છે.

ઉવટ ગ્રન્થમાં રહેલા વિચારો વધુ વિસ્તાર પામે અને વાચકવર્ગ તદ્વિચારોવત્ બને એમ ઇચ્છી વિરમીએ છીએ.

ચેત્ર સદિ ૧ સં ૧૯૧૬

લી૦

ચંપાગવી—મુંબઈ.

અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારકમંડલ.

ઉપોદ્ઘાત.

શ્રીમન્મુનિરાજ યોગનિષ્ઠ સાચુશ્રીનાં સ્વાભાવિક હૃદયોર્ગારૂપ મુખામય કાવ્યોના વાચનથી સ્વહૃદયમાં સુનિ-
ચારૂપ અમૃત ઝરણું વહેવા માંડે છે અને તેથી અનેક પ્રશ-
વના દુર્ગુણોનાં બીજડો, કે જે હૃદયમાં ધણા કાગળી વાસ કરીને રહ્યાં છે તેનો નાશ થવા માંડે છે. પૂજ્યપાદ હૃદયાધિજ્ઞના સદ્ગુરુહૃદયહેમાદ્રિજન્યશાન્તકાવ્યમુધાગંગાપ્રવાહતત્ત્વરીયોની શ્લે-
રથી અમારા હૃદયના ત્રિવિધતાપોની શાન્તિ થાય છે, એમ સ્વાનુભવથી કથતા અતિશયોક્તિનો અંશાવકાશ નથી. શ્રીમદનાં ભજનો-પદો અને કાવ્યોમાં ઉંડા ઉતરીને આલોચના કર્યા વિના આન્તરિક દ્વાર્દેશ અવગ્રોધ થતો નથી અને તે વિના વૃદ્ધિ પામતો નથી.

શ્રીમદના રચિત આ સાતમા ભાગન કા પોમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન, વૈરાગ્ય ભાવના, ધૈર્ય, ઉત્સાહ, ઉપસર્ગસહનબોધ, કર્તવ્યદિશા, શુદ્ધપ્રેમ, સત્યમાર્ગદર્શકબોધ, પગેરેનો સમાવેશ થાય છે. જ્ઞાનીઓ કવિત્વ શક્તિને સ્વકીય ઉચ્ચાશયમાં વાપરીને ઉચ્ચ વિચાર અને પવિત્રાચારના ચિંગ ચિતરવા પ્રયત્ન કરે છે અને દુનિયાને ઉચ્ચાશયાં કાવ્યાદર્શના લાભ આપી ઉચ્ચ બનાવે છે.

શ્રીમદનાં આધ્યાત્મિક કાવ્યોમા ભાવાની સરલતાથી સહે જે બાલજીવો પ્રવેશે છે અને તેમાંથી મુખાનુરાગદ્રષ્ટિયાં ઉચ્ચ વિચારોને અહુજ કરી, આનન્દમય બની બંધિત્ય જીવનનો આધાર જે વર્તમાન જીંદગી ઉપર છે તેને મુધારવા, ઉત્સાહ, ખંત, અને ધીરજથી પ્રયત્ન કરે છે.

સામાન્ય રીતે કયીએ તો શ્રી સદ્ગુરુના ભજનો-પદો અને કાવ્યોથી આખી દુનિયાના મનુષ્યોને લાભ થવા નિશ્ચય છે. સર્વત વર્ષના મનુષ્યોનો પ્રાય મોટો ભાગ તો શ્રીમદના કાવ્યોથી પરિચિત થયો છે અને સુર્જર ભાવાના ઉપાસકો તો તેમના

કાવ્યોમાંથી હિતશિક્ષાઓ મહુષ્ય કરીને સ્વાત્મોન્નતિ કરવા પ્રયત્ન કરે છે. પ્રવૃત્તિમાર્ગના ચક્રપર ચઢીને ચિત્તનું આંચલ્ય વધારનાર મનુષ્યોને શ્રીમદ્દનાં કાવ્યો શાન્ત કરી દે છે.

જેનાથી ભક્તિ રસમાં નિમગ્ન થવાય જેનાથી કંઈ હૃદયને શાન્તિ મળે અને દુર્ગુણો પર વિજય મેળવી શકાય, જેનાથી અનેક દુઃખો શીર્ષપર આવ્યા છતાં તે દુઃખોમાં ચિત્તની સમાનતા સંરક્ષી શકાય અને ઉત્ક્રાન્તિના માર્ગમાં આધ્યાત્મિક ભાવથી અને વ્યાવહારિક ભાવથી વિદ્યુત્પ્રવાહની પેઠે આગળ વધી શકાય તેવાં કાવ્યોની જેટલી પ્રશંસા કરીએ તેટલી ન્યૂન છે.

જે કાવ્યોના વાચનથી કામની આસક્તિ, દ્વેષ, ઇર્ષ્યા, કલેશ, હિંસા, વગેરે દુર્ગુણોની વૃદ્ધિ થાય છે તે કાવ્યો નહીં પણ કુકાવ્યો કથી શકાય છે. જે કાવ્યોથી દુનિયાને ક્ષમા, દયા, સત્ય, પ્રેમ, બ્રાતૃભાવ, વૈરાગ્ય, ભક્તિ, વિવેક, ઉત્સાહ, ધૈર્ય, દાન, શીલ-સેવા, જ્ઞાન વગેરે ગુણોનો લાભ થાય તે કાવ્યો કાવ્ય તરીકે લેખી શકાય છે. ઉદ્ધારમય કાવ્યોથી કર્તાના હૃદયના ગુણોનો ખ્યાલ કરી શકાય છે. કાવ્ય રચનારના વિચારો અને આચારો કેવા છે તેની પરીક્ષા તેના કાવ્યથી થઈ શકે છે.

કાવ્યોના બે ભેદ છે-(૧) પોતાના હૃદયોદ્ધાર અનેક પ્રસંગોમાં પોતાના આત્માના સંજ્ઞા ઉઠેલ છે તેનો જેમાં સમાવેશ થાય છે તે. (૨) અન્ય મનુષ્યોને ઉપદેશાદિ નિમિત્તથી રચાયેલાં કાવ્યો તે પ્રબોધક કાવ્યો ગણાય છે. સ્વહૃદયોદ્ધાર રૂપ કાવ્યોની કિમ્મત આંકી શકાતી નથી. પોતાના આત્માની દશાને ચિતાર જેમાં છે એવાં કાવ્યો તે સજીવન કાવ્ય તરીકે ગણાય છે અને તે એક જીવનચરિત્રની ખાસ આવશ્યકતા પૂરી પાડે છે. શ્રીમદ્દના સાતમા ભાગનાં કેટલાંક કાવ્યો એવાં છે કે તે કાવ્યો અમુક પ્રસંગો સંજ્ઞા અને વ્યક્તિયોને ઉદ્દેશી, પોતાના આત્માની તત્ સમયની દશાનો આધાર કરાવે છે, અને કેટલાંક કાવ્યો અન્યોને બોધ દેવા નિમિત્તે રચાયેલાં છે એમ

સ્પષ્ટ સમજાય છે. શ્રીમદ્ ગુરુરાજનું મુનિ જીવન છે અને તે-
મની જીંદગી ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ અને ધાર્મિક નિવૃત્તિમય છે. તે-
મના હૃદયમાં ધાર્મિક વિચારોનાં ચિત્ર ચિત્રરૂપાં છે તેથી તેમના
કાવ્યોની પાસે જતાં, અને તે કાવ્યોની અન્તર પ્રવેશીને
કાવ્યોની ઉપાસના કરતાં, શાન્ત રસનું આસ્વાદન થાય છે.
અને તેથી સ્વાત્મજીવન સુધારવા માટે અનેક વિચારોને આ-
ચારમાં મૂકતાં ઉત્સાદ થાય છે. કાવ્યો એ જ્ઞાન કિરિની
જીવતી પ્રતિમા છે. કાવ્યો એ વિચારો અને આચાર-
રોનો ભંડાર છે.

ઔસદેશનો સિમોનિડિઝ કવિ કહે છે કે “કાવ્ય છે તે
બોક્ષનારું ચિત્ર છે, અને ચિત્ર છે તે મુંગુ કાવ્ય છે” ચિત્ર
કલા એ કાવ્યકલા કરતાં ભિન્ન અને ઘણે ભાગે સ્વતંત્ર છે અને
તેના તથા કાવ્યનો એક બીજા સાથે સંબંધ હોતો નથી; પરંતુ
જે કાવ્ય ખરું છે તે ચિત્ર આદિકલાઓની મદદથી મનોહર
થઈ શકે છે. કવિ પોતાની વાણીથી ચિત્ર કાઢે છે, મૂર્તિયો
બનાવે છે, તથા મુંદર મંદિરો ઉઠાવે છે.

કોલરિજ કહે છે કે “જે કાવ્ય દોટલા બાવથી નિર્મિત
કરેલું હોય છે તેટલાજ પ્રમાણથી તે કાવ્ય અંતઃકરણને મા-
હિત કરે છે. મિલ્ટન જણાવે છે કે “ઉત્તમ વિષયપર સામા-
ન્ય ગ્રંથ રચી, લોકોનાં માયાં હલાવીશ, એમ જો કોઈ કહે તો
તે પોતે કવિ હોયો જોઈએ.” પ્લેટોએ લખ્યું છે કે “કવિતા-
દેવીના પ્રસાદનો અને રકુર્તિનો જેને સ્પર્શ થયો નથી તે જો
યમક સાધવાનો કૃત્રિમ શુભ પોતાનામાં હોવાથી તેના મંદિરમાં
પ્રવેશ કરશે તો તેનો અને તેના કાવ્યનો ત્યાં પ્રવેશ થશે નહિ.”

જેવા તેવા સાધારણ કવિઓનાં નામો નાશ પામે છે અને
તેમની કૃતિને પણ લોક વિસરી જાય છે, પણ જેઓ મહાકવિ
છે તેમનાં કાવ્ય અમર થાય છે. ઉમાસ્વામિ, હરિભદ્રસૂરિ, શ્રી
હેમચંદ્રસૂરિ, શ્રી ધનંજય કવિ, ધનપાલ કવિ, શ્રીમદ્ યશો-
વિજયજી ઉપાધ્યાય, શ્રીમદ્ આનંદધનજી, શ્રીમદ્ દેવચંદજી;

તથા હોમર, વ્યાસ, કાલિદાસ, ભારતિ અને વાલ્મિકીનાં કાવ્યો જેવાં ને તેવાં કાયમ છે. તેમના કાવ્યના એક શબ્દનો પણ લોપ થયો નથી. ઘણા કાલનાં રાજમંદિરો અને કિલ્લાઓ પડી જાય છે, પણ ઉત્તમ કાવ્યો તો જીવતાં રહ્યાં છે અને લલિત્યમાં રહેશે. પરાક્રમી રાજાઓ વગેરેની છબીઓ મૂળ રૂપમાં રહી નથી. મૂળ છબીઓની નકલો કરવામાં આવેતો તેમાં મૂળની ખુબી ઉતરતી નથી. પરંતુ ઠવિયોના જ્ઞાનગળથી રચાયેલી કાવ્યરૂપ પ્રતિમા તો સદા પુસ્તકમાં કાયમ રહે છે. જૂનાં થએલાં પુસ્તકોપરથી નવાં પુસ્તકો કરી શકાય છે અને તેમને કાળથી નુકસાન પહોંચતું નથી.

સમાજનું મહાન હિત કાવ્યથી સાધી શકાય છે. કાવ્ય એ દુનિયાની ઉત્ક્રાન્તિનો આદર્શ છે. કાવ્યથી ઘણા લોકોનું મગજ પુરા થાય છે; તો તેનામાં આદ્વાદક શક્તિ છે એમ માનવામાં આવેતો તેમાં અતિશયોક્તિ ગણી શકાય નહિ.

કાવ્યનો પૂર્ણ આસ્વાદ લેવો હોય તો પોતાનું મન સંકુચિત ન કરતાં ગુણાનુસારદષ્ટિ અને વિશાલદષ્ટિ વાપરી, કાવ્યદાર્દ સમજવાનું મનમાં ધારવું જોઈએ.

શેલી કવિ કહે છે કે “કાવ્ય એ નાના પ્રકારની કદપનાઓની અનેક રીતનો સંયોગ તાળામાં રાખવાને માટે મનનો વિકાસ કરે છે; તથા આ જગતમાં સંતાર્ધ રહેલા સૌન્દર્ય ઉપવનો પડદો કાઢી નાખે છે અને અપરિચિત પદાર્થ કેવલ પરિચિત કરી નાખે છે.”

જેમ સુદમ બીજેના પેટમાં અનેક વૃક્ષોનો સંબંધ હોય છે તેમ કાવ્યમાં અનન્ત સંબંધોનો સંબંધ હોય છે. કાવ્યોના રહેતા અનેક ગુણોને રૂપનારા મનુષ્યોજ ખરેખર કાવ્યનું અવલોકન કરનારા ગણી શકાય. કાવ્યનું મહત્ત્વ અવધોપતું હોય તો તેને ઉપર ટપકે જોતું નહિ અને તેને ઉપરથી પાનાં ફેરવી અવગણ ચિત્તથી વાંચી જતું નહિ.

એક મારો નિબંધ લખવાનો હોય. આ તેનું ઉપર એક

સાફ આપણ આપવાનું હોય એવી બુદ્ધિથી કાવ્યના દરેક શબ્દોનું મનન કરવું. જે કાવ્યને વાંચનાં પાંચ મિનિટ થાય અને તેના અંબધી કલાકોના કલાકો મનન કરવામાં આવે તો તે કાવ્યના અનુભવાર્થનો ખ્યાલ આવી શકે.

શ્રીમદ્ ગુરૂવર્યના પદોમાંથી-કાવ્યોમાંથી અધ્યાત્મરસ લઈ શકાય છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનરસ એ અમૃતરસ છે. તેનાથી મનુષ્ય જ્ઞાનન્દ્રમય બની અમર થઈ શકે છે. આર્યાવર્તનની બૂઝીમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન રસની રેલ'ઉણ થઈ રહી છે અને તેથી આર્યાવર્તમાં ઉત્પન્ન થનાર મુનિયોના દૃઢ્યમાં સ્વાભાવિક અધ્યાત્મરસની ભાવના જન્મત્ થાય છે અને વૃદ્ધિ પામે છે. શ્રીમદ્ની કાવ્ય કૃતિનો મુખ્ય વિષય અધ્યાત્મજ્ઞાન છે એમ તત્ત્વદૃષ્ટિથી તેમના કાવ્યોદ્ધિના તળીએ પહોંચી અન્તર્યમુખી અવલોકનાં માણુમ પડે છે.

શ્રીમદ્ના કાવ્યોમાં પોતાના મન, વાણી અને કાયાના સ્વામી બનવાનો બોધ દેખાય છે. સર ટી પ્લાઉન જણાવે છે કે “જે મનુષ્ય પોતે પોતાનો સ્વામી થાય છે તે પછી આલોકના રાજ્ય વૈભવની ઇચ્છા કરતો નથી; કારણકે જેમનાં માન અને અધિકાર મોટા છે તેઓ ખરેખર મહાન્ નથી, પરંતુ જેમને પોતાનું મન સ્વાધીન રાખનાં આવડતું હોય છે તેઓજ ખરેખરા મહાન્ અને ખરેખરા મુખી છે એ તેમને અનુભવસિદ્ધ હોય છે; કેમકે જેમને પોતાનું મન સ્વાધીન રાખતાં આવડતું નથી તેઓને રાજગાદી હોય તોપણ તેઓ રાજા નથી અને એથી ઉલટું સાધુ જનને અંગે જો કે ભરમ થાજેલી હશે અને જો તે એકલો ફરતો હશે તોપણ તેજે જગતના ઉદ્ધાર માટે જન્મ લીધો છે, એટલે જગત તેને મહાન્ માનશે.”

શ્રીમદ્નાં કાવ્યોમાં સદગુણી થવાના ઉત્તરાર્થો રૂપ બોધ જ્યાં ત્યાં વાંચવામાં આવે છે. ખરેખર સદગુણ વિના સત્જનપણું મળતું નથી. પંચેન્દ્રિયોને વશમાં રાખવાથી આત્મસંયમ થાય છે અને તેથી સદગુણમાં આગળ વધી શકાય છે.

સોલોમન કહે છે કે “ જે પોતાની જામને સ્વાધીન રાખી શકે છે તે કોઈ નગરને કબજે કરનારા એકાદા યોદ્ધા કરતાં પણ વધારે પરાક્રમી છે. આત્મનિબ્રહ્મ-પોતેપોતાને જીતવાથી, અને અન્તાકરણના સત્ય વિચારને અનુસરી વર્તવાથી પ્રાપ્ત થયે. ”

એમર્સન કહે છે કે “ જેઓ સમજન હોય છે, તેઓ ગમે તેવા ઉતાવળના પ્રસંગમાં પણ પોતાના મનને કેવળ એકાંતની પેઠે શાન્ત, સ્થિર અને પ્રસન્ન રાખી શકે છે. ” બિધિયસના વિચારમાં કહીએ તો “ જે સદ્ગુણી છે તે શાંતો છે, જે શાંતો છે તે સમજન છે અને જે સમજન છે તે સુખી છે. ”

સુખપ્રાપ્તિ અર્થે આપણે આપણું મન નિર્મલ અને શાન્ત રાખવું જોઈએ. ગઈ વાતનો વૃથા ચોક્ક ન કરતાં મનની સમાન સ્થિતિ રાખવી જોઈએ. દુષ્ટબુદ્ધિનો પ્રતિકાર કરવાથી, વાસનાઓને તાળામાં રાખવાથી અને સૌજન્યવૃત્તિને ઉત્તેજન આપવાથી આપણો વખત આપણાથી શુદ્ધ અને શાન્ત આચરણમાં કાઢી શકાયો.

પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો આ પ્રમાણે જે બોધ આપે છે તે બોધ તો આર્યાવર્તના મહાત્માઓની સામાન્યવાતચિતમાં તરી આવે છે; તો આર્યાવર્તના આર્યમુનિવરોના હૃદયગમ કાવ્યોમાં તો તે તરબોળ થઈ રહેલા હોય એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. શ્રીમદ્ શુદ્ધ મહારાજના કાવ્યોમાંથી બહિરસ પણ જોઈએ તેટલો અહણ કરી શકાય છે. તેઓશ્રી પ્રભુબક્ષિથી જણાવે છે કે;—

હૃદયના બાવના પુષ્પે, પ્રભો પૂજું તહને પ્રેમે.

અનુભવજ્ઞાનદીપકથી, કઈં તુજ આરતી જ્યાં ત્યાં—
પ્રભો ! તુજથી જને એકધર્મ, સદાની પ્રાર્થના એ છે—

x x x x

એ અશ્રુના સાગર વિષે, ઝીલું ઝીલાવું સર્વને;

તુજ પ્રેમથી અશ્રુ ઝરે, એ અશ્રુનો સાગર કઈં.

તથ તેજના અંબારમાં, દુનિયા સકલ જોતો રહું;

કાયા અને માયા અરે ! એ, તેજ જોતાં છે નહીં.

અકિતરસમાં રસિક મનુષ્યને ઉપરની કડીઓ અમૃત સમાન લાગશે. સંસારની આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિથી દુઃખી થએલા હૃદયને નીચેની કડીઓ ચેરાગ્ય રસ આપીને શાન્ત કરે છે.

“ ખીલેલાં બાગનાં પુષ્પો, પછીથી તે ખરી જાયો. ”

હૃદયને અસ્તનાં ચકો, ફરે તેથી બચેના ઠા. ”

“ સદા ઉપયોગ સારામાં, કરી લે જે મજ્યુ તેનો. ”

“ મગજ સમતોલ રાખીને, સદા કર કાર્ય તું તહારાં. ”

સાતમા ભાગમાં કેટલાક વિવિધ વિષયો પર સારી રીતે ચિત્તાર આપ્યો છે. કેટલાંક આત્મિક પ્રેમના ઉભરાની ઉર્મિઓ પૂર્ણ રીતે દેખાય છે. “ પ્રેમ ” સંબંધી કાવ્યોમાં શુદ્ધ અદ્વૈત પ્રેમ તું અપૂર્વ રીતે વર્ણન કરવામાં આપ્યું છે. શ્રી સદ્ગુરુએ “ કરે જા કાર્ય તું તહારું ” એ હેડીંગ વાળી કબ્જાલિમાં કાર્ય યોગી બનવાની અપૂર્વ હિતચિંતા દર્શાવી છે, કે જે વાંચતાં જે કાર્ય હાથમાં લીધું તે પૂર્ણ કરવા દૃઢ સંકલ્પ થાય છે અને દુઃખો સહીને કાર્યની પૂર્ણતા કરવા પ્રયત્ન થાય છે. “ ચીરના પગલે ” એ કાવ્ય કાર્ય કરવા પ્રત્યે અપૂર્વ ઉત્સાહ અર્પે છે. કાર્ય સંકલ્પ દિશા ” એ હેડીંગવાળા કાવ્યમાં વિચારોનો અદ્ભુત ચિત્તાર આપ્યો છે. શ્રીમદે પોતાના કાર્યોને માટે જે ભવિષ્ય વાણીનું કાવ્ય બનાવ્યું છે તે ખરેખર ભવિષ્યમાં થનાર કાર્યને પહેલાંથી સૂચવે છે. “ પ્રેમ શિશા ” નામના કાવ્યમાં શ્રીમદે નીચે પ્રમાણે જે ઉક્તિઓ કાઢ્યા છે તે પુનઃ પુનઃ મનન કરવા યોગ્ય છે.

“ તું વાવ બાવળ નહિ ઘરોઘર તીફળ કાંટા વાગશે. ”

વાવો ભલે ઇચ્છા વડે પછુ-દુઃખ અન્તે આવશે. ”

જીવને કયે છે કે હે ભગ્ય જીવ ! તું દરેક જીવોની શાયે કલેશ કર નહિ. કલેશરૂપ બાવળનાં વૃક્ષ વાવવાથી સ્વ અને પરને દુઃખ આપનાર કાંટા પ્રકટશે—

“ શુદ્ધ પ્રેમ ” માટે.

“ વાણી અને શુભ ચિત્તથી જ્યાં તાર પહોંચે છે ખરા; એ શુદ્ધ કાચન પ્રેમ છે એ પ્રેમનો પ્રેમી બનુ. ”

“ પરમાર્થ બીજ વપન ” નામનું કાવ્ય ખરેખર પરમાર્થ કરવામાં બહુ ઉત્સાહ અર્પે છે.

“ એ સન્ત પુરૂષો જાણવા જે સ્વાર્થ વળ કાપ્યો કરે. ”

પોતાના માટે લખે છે કે;—

“ તુજ છંદગીના હોમની શુભ ભરમમાંથી જામયે.

ઠોટી મનુષ્યો માનીને “ બુદ્ધયગ્નિ ” બીજો વાવળે. ”

“ હૃદયની ચોપડી ” એ કાવ્યમાં પોતાના હૃદયની ચોપડી વાંચવાને વાચકોને ખ્યાલ આપ્યો છે. ખરેખર એ કાવ્યમાં અનુભવવલ્લ પ્રવેશ થઈ શકે તેમ નથી.

શ્રીમદ્ ધર્મ ધારણ કરવા માટે “ ધર્મ ” એ સંજ્ઞાવાળું કાવ્ય અપૂર્વ ભાવાર્થથી રચ્યું છે. ગમેતેવા કાયર મનુષ્યને પણ એ કાવ્યથી ધર્મ અમુકાંચે પણ પ્રાપ્ત થયા વિના રહે નહીં.

આમ, સરોવર, કમલ, વગેરે કાવ્યોના ભાવાર્થમાં ઘણી હિતશિક્ષાઓ મળી શકે છે “ સત્યની અપેક્ષાઓ ” એ નામના કાવ્યમાં સત્યની અનેક અપેક્ષાઓ દર્શાવી છે; તેનો ભાવાર્થ બહુ ઉંડો અને અનેકાન્ત શૈલીથી ભરપૂર છે.

“ તત્ત્વમસિ ” ના કાવ્યમાં જે અંકચલાવ, આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિથી દેખાડયો છે તેનો અનુભવ બહુ કરવો એ, ઉંડા અને પૂર્ણ અનુભવ વિના જાણી શકે નહિ. “ મિત્ર ” નામના કાવ્યમાં મિત્રનાં લક્ષણ સારી રીતે દર્શાવ્યાં છે.

“ હૃદયના પ્રેમ ઝરણાંથી જનેલી સત્ય છે મૈત્રી,
વિપત્તિની કસોટીમાં ટકે સુવર્ણની પેઠે; ”

“ સમાવે સર્વ હંયામાં, પ્રકટ કરતો શુભો જ્યાં ત્યાં.
જને છાયા હૃદય તનથી ખરો એ મિત્ર પોતાનો. ”

મિત્રના ખરા શુભો માટે જગત્ને ઉચ્ચ બોધ જે આપ્યો છે તે ખરેખર મનનીય છે. “ મળ્યા એ માનવું સાચું ” એ નામના કાવ્યમાં પરસ્પર મળ્યા અને મેળ થયો કયાંદે ગણાય, તેની ખરી દિશા ચિતરી છે. ખરી રીતે એવા ઉત્તમ શુભો માટે દરરોજ પ્રયત્ન કર-

વાની જરૂર છે. સમુદ્યોને ખીલવવા માટે તો આખી જીવન
અભ્યાસકનીજ ગળી શકાય, એમ દરેક મનુષ્યે માનવું જોઈએ.

“આંગણે આવનારા” એ કાવ્યમાં પોતાનો સ્વાનુભવ જ
ચિંત કયો છે. — “આમંત્રણ” એ નામના કાવ્યમાં પોતાના
ઉંઠા અનુભવ પ્રદેશની કંઈક ઝાંખી જ્ઞેનામાં આવે છે.

“જ્ઞાન યોગીની દશા” નામના કાવ્યમાં શ્રીમદે જ્ઞાન
યોગીની દશાનો સારી રીતે ચિતાર આપ્યો છે.

“જે ડાળ ઉપર પખીડું બેસે, અરે તે ડાળતો !

ઉંચી જતી નીચી જતી પળ, પખીડું બીવે નહીં;

દૃષ્ટાંત એવો જ્ઞાનીને પ્રારબ્ધ ડાળે બેસતાં;

ઉંચી જતી નીચી જતી એ ડાળપણ નિર્ભય રહે.”

એક ડાળ ઉપર પખીડું બેસે છે. વાયુના યોગે ડાળ ઉંચી
ભય છે અને નીચી ભય છે, પણ પખીડું ભય પામતું નથી; તે
મમાણે જ્ઞાનીઓ પ્રારબ્ધરૂપ વૃક્ષની ડાળ ઉપર બેઠા હોય છે તે ડાળ
શાતાથી કદિ ઉંચી ભય છે અને કદાપિ અશાતાથી નીચી ભય
છે; તોપણ જ્ઞાનીઓને ઉંચી અને નીચી પ્રારબ્ધની ડાળ ઉપર
બેઠા છતાં હર્ષ અને શોક વેદાતો નથી. તે તો પોતાના શુદ્ધ
સ્વરૂપમાં મરત રહે છે. વગડામાં પડેલાં શુદ્ધ પાંદડાંઓ વાયુના
એરે આડાં અવળાં અઘડાય છે; તદ્વત્ જ્ઞાની પ્રારબ્ધના યોગે
શરીરથી ગમનાગમન ક્રિયા કરે છે પણ તે અન્તરથી નિર્લેપ
રહે છે. ન્હાનાં બાળકો જેમ યતુ અને મિત્રના બોલામાં આ-
નંદથી હસે છે અને રમે છે તદ્વત્ જ્ઞાનીઓ પણ સાનુકૂલ અને
પ્રતિકૂલ સંયોગોમાં સદા આનન્દી રહે છે, એવી તેમની જ્ઞાન
દશા યથાથી ન્હાના બાળકની પેઠે તેમનું શુદ્ધ હૃદય ઘાય છે
અને સહજાનન્દમાં મરત બને છે. ન્હાનાં બાળકો જેમ મનુ-
ષ્યોને, પ્યારાં (બ્હાણાં) લાગે છે, તદ્વત્ જ્ઞાનીઓ ઉપર પણ
કુનિયાને બ્હાણ ઉપજે છે. આમાં તેમના હૃદયની નિર્દોષતાજ
કારણીભૂત છે.

શ્રી સદ્ગુરુએ “ ઉદયચિહ્ન ” એ કાવ્યમાં યુગપ્રધાનના ઉદયચિહ્નની દિશા સૂચવી છે. નદી, ખાંગ, વગેરે કાવ્યોમાંથી જ્ઞાનરસનો પ્રવાહ વદ્યાં કરે છે. છેવટે અનહદ ધ્વનિરૂપ વીણાનું આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિથી વિવેચન કરી સાતમા ભાગની સમાપ્તિ કરવામાં આવી છે. આ રીતે પરમગુરુ મહારાજશ્રીએ અમારા જેવાઓને જ્ઞાન આપવા નિવૃત્તિ માર્ગમાં પરાયણ છતાં જે પરિશ્રમ લેઈ બોધ આપ્યો છે તેનો ઉપકાર કદિ પાછો વળી શકે તેમ નથી. દુઃખી લોકોને દુઃખના વખતમાં—

“ :તુ’ દીન જન ના દુઃખથીરે, દુઃખ દહાડા વહી જશે.

એ પણ ગયું ! આ પણ જશે ! આ લવની ઘટમાળમાં”

ઇત્યાદિ વાક્યોથી જે બોધ આપ્યો છે તે સચોટ અસર કરનારો છે. સાતમા ભાગની ખુબી જોર પ્રકારની વાચક વર્ગને લાગશે. મુનિવરોના એકેક શબ્દો સૂત્ર જેવા હોય છે. વર્તમાનકાળના મનુષ્યો કરતાં ભવિષ્યના મનુષ્યો ઉપર વર્તમાનકાળના કાવ્યોની ઘણી અસર થશે. શ્રીમદ્ આનન્દધનજી અને શ્રીમદ્ યશોવિજય ઉપાધ્યાયની ખરી કિમ્મત તો પાછળની દુનિયાં આંકવા અમર્થ થઈ છે. ઉત્કાન્તિના ક્રમમાં સામાન્ય મનુષ્યો કરતાં વિદ્વાનો પર્યાસ વર્ષ આગળ છે અને વિદ્વાનો કરતાં ખરા સુધારકો સો વર્ષ આગળ હોય છે અને તેમના કરતાં જ્ઞાની મહાત્માઓ તો પરાધ વર્ષ આગળ હોય છે. જે દુનિયાને પરાધ વર્ષ મેળવવાનું હોય છે તેને જ્ઞાનીઓ હાલ જણાવી શકે છે. આત્માની પરમાત્મ દશા કરવી એ પરાધ વર્ષ પછીની અને હાલની પણ એક સરખી સ્થિતિ છે અને તે સ્થિતિને પૂજ્ય સદ્ગુરુ મુનિવર વર્તમાનમાં કાર્ય તરીકે જણાવે છે, માટે તેઓનાં ઉપર્યુક્ત વચ્ચનો પરાધ વર્ષ આગળ છે એમ કહેવામાં કોઈ ભતનો દોષ આવતો નથી. શ્રી વીરપ્રભુએ કેવલજ્ઞાનથી અસંખ્ય વર્ષ વા અનન્ત વર્ષ આગળનો હેવાલ પણ વર્તમાનમાં જણાવ્યો છે. મુનિવરોનો ઉપદેશ શ્રીસર્વજ્ઞના વચ્ચનાનુસારે હોય છે તેથી તેઓ જગત્ના ખરેખરા ઉપકારકો છે.

શ્રીમદ્ગુરુ મહારાજના એકેક કાવ્ય ઉપર એકેક પ્રશ્ન જાણી
શકાય તેમ છે તે દુઃ આપા પુરનાકની પ્રશ્નાવનારૂં મું તાખી શકું ?
મારી અગમતિ શક્તિથી કાવ્યરૂપ રત્નમાળાના પ્રકાશ ઉપર
મેં નિચાર દોડાળી શકું ? પરન્તુ જેનપરમપત્તેક વર્ષક સદ્ગુરુ
મહારાજના ઉપદેશથી, સદા ઉત્તમ આધ્યાત્મિક કાવ્યો ઉપર
મારી પ્રીતિ રહે છે અને મારા મનને તે ઉત્તમ અમર કરી શકે
છે તેથીજ દુઃ મારું અહોભાગ્ય સમજુ મું.

ગુરુમહારાજશ્રીએ માતૃભાષામાં અનેક ભજનો-પદો અને
કાવ્યો લખીને આર્યવર્ત ઉપર ઉપકાર કર્યો છે અને વર્તમાનમાં
કરે છે, તેમનો પરિચય જાણીપુર્યો જાણી શકે છે - દીરાની પરીક્ષા
અંધેરી કરી શકે છે - વિદ્વાન્ના પરિચયને વિદ્વાનજ જાણી શકે છે.

વિદ્વાન્નેરિજ્ઞાનાતિ-વિદ્વજ્જનપરિધર્મ ।

નદિ ધન્યા રિજ્ઞાનાત-ગુર્વી પ્રવરેન્દ્રા ॥ ૧ ॥

નવોતે યો યમ્ય ગુણ પ્રકર્ષ-મતમ્ય નિન્દા પ્રકગોત નિત્યં ।

કિરાતરુવા કરિકુમ્પજાતં- મુક્તાફલંયમ્ય વિષર્નિ ગુણાં ॥ ૨ ॥

ગુરુમહારાજશ્રીનાં ભજનો-પદો એ જેન કોમ અને અન્ય કો-
મમાં ધેરધેર મવાવા લાગ્યા છે અને તેની પ્રિયતા વધતી જાય છે.
પુર્યો શ્રીઓ અને બાળકો પ્રેમથી તેમના પદોને વાંચે છે અને
જ્ઞાનદમાં ઝીલે છે, અમારા જેવા તેમના બકનોમાતો તેમના પદો
અને કાવ્યોની પ્રિયતા હોય એમાં શું આશ્ચર્ય ? પણ અન્ય ધ-
ર્મવાળાઓ, તે પદો-કાવ્યોને સદ્વર્ણથી ગાય છે અને જ્ઞાનદમાં
લીન રહે છે. ઇચ્છે કરોવાનું કે આખી દુનીઆમાં તેમના પદો
-કાવ્યોનો ફેલાવો થાઓ એમ ઇચ્છી અત્ય વિરમું મું

સુભવ સિંહજીનાં

સંજ્ઞ.

૧૫/૫ સદ્ગુરુ શુદ્ધસાગર મહારાજનો અનુક્રમણ મેં

જગાબાઈ દલપતભાઈ.

જ. અમારા

અનુક્રમલિપ્તકા.

અનુક્રમ. કાવ્યનું નામ. પૃષ્ઠ. અનુક્રમ. કાવ્યનું નામ. પૃષ્ઠ.

૧ બહુ કરી સર્વ શ્રવણું	૧	૩૩ હું ને જગત્	૨૮
૨ અમારી સાથ નહિ આવો	૨	૩૪ આચાર વિવેક	૨૯
૩ કિંદના નામદાર સદેનચાહ		૩૫ જગત્ ભાગ	૩૦
પાંચમા જ્યોત્સ્ના રાત્ર્યામિ-		૩૬ ભાગ ભ્રમણમાં સ્વાનુભવ	૩૧
ધેક પ્રસંગનું મરીયાન.	૨	૩૭ ગુરુરિકા પ્રવાહ	૩૧
૪ હૃદયમાં બહુ દયા આવે!	૩	૩૮ છપા	૩૨
૫ વિચારી લો સ્વર્ગ કેવા?	૪	૩૯ ત્યાગાભાસ	૩૨
૬ સ્વકાર્ય સેવા	૬	૪૦ દૃષ્ટિત્રેષ	૩૩
૭ બેસેલી વારુણી	૧	૪૧ શાતા પૂજા	૩૪
૮ પ્રામાણિકતા	૭	૪૨ આવનારાઓ	૩૫
૯ કિષા	૮	૪૩ હંસ સંબોધન	૩૬
૧૦ આદિમકર્મકાર્યની ઉત્પત્તિની		૪૪ શુક	૩૭
દિશા	૯	૪૫ ઉપાસખ	૩૮
૧૧ સ્વકાર્ય પ્રવૃત્તિ	૧૦	૪૬ પાસે આવો	૩૯
૧૨ આગળ ચાલ	૧૦	૪૭ બેદકારક મૃત્યુ	૪૦
૧૩ કરે ના કાર્ય તું તદાર!	૧૧	૪૮ પ્રેમવિદ્યા...	૪૨
૧૪ અનુભવ આવશે સાચો	૧૨	૪૯ ભાંતિ	૪૩
૧૫ દુઃખમાં ધૈર્યવૃત્તિનો ઉપદેશ.	૧૩	૫૦ મરત દયા	૪૪
૧૬ સમભાવ દિશાએ કાર્યપ્રવૃત્તિ	૧૩	૫૧ વીરના પગલે	૪૫
૧૭ આત્મચક્ષુ ખીલવ	૧૪	૫૨ ઉત્તમાકાંક્ષા	૪૬
૧૮ કાર્યસંકલ્પ દિશા	૧૫	૫૩ વિદારદર્શન	૪૭
૧૯ અવિધ્ય વાળી	૧૫	૫૪ સ્વમંત્રિ...	૪૮
૨૦ પ્રવૃત્તિ	૧૬	૫૫ મન	૪૯
૨૧ સિંધુ સદ્બોધ	૧૮	૫૬ કમલ	૫૦
૨૨ પંખીને સંબોધન	૧૮	૫૭ આશા વેપરીત્વ	૫૧
૨૩ ચિન્તનીય...	૨૦	૫૮ સાગર	૫૨
૨૪ વાસના	૨૧	૫૯ પંખીને સંબોધન	૫૩
૨૫ અમારા પો અમરતા છે	૨૨	૬૦ પરમાર્થ બીજ વપન	૫૪
૨૬ મર્મ રનેદાનસિ	૨૨	૬૧ એક	૫૫
૨૭ અન્તરદૃષ્ટિનો આશાપ.	૨૩	૬૨ પ્રેમ	૫૬
૨૮ પ્રેમોપન	૨૪	૬૩ કાકા સંબોધન	૫૭
૨૯ જન પ્રમાણ બોધ	૨૫	૬૪ માતા અમરી સાધના	૫૮
૩૦ કાર્ય વિવેક	૨૬	૬૫ ત્રણની ચોપડી	૫૯
૩૧ સ્વસંબોધન	૨૭	૬૬ ધર્મ	૬૦
૩૨ મનુ વિરોધકાર	૨૮	૬૭ આપ	૬૧

અનુક્રમ.	કાવ્યનું નામ.	પૃષ્ઠ.
૧૮	સરોર ...	૧૪
૧૯	પર્વતેય રાજાનું ...	૧૫
૨૦	મમતેશ્વર મન ...	૧૭
૨૧	દુર્ગા પરીક્ષા ...	૧૮
૨૨	મન ...	૧૯
૨૩	અપના રૂપરંગ ...	૨૧
૨૪	સરોર રોડ માળખાઉ રમ પતમાના મનુષ્ય પત્રો જનારેશ દેવરા ...	૨૨
૨૫	મિત્ર રીતી જાનવનો ...	૨૪
૨૬	રાધિકા રત્ન ...	૨૪
૨૭	સુવ મદન ...	૨૬
૨૮	અમરનાથના નવરત્નો મિત્ર નખાઈ કાલકાંડુ દેરા સર્વ કાવ્ય ...	૨૭
૨૯	દસ પદોને સંગ્રહ ...	૨૭
૩૦	રમરન ...	૩૬
૩૧	તરંગમણિ ...	૩૭
૩૨	મનુષ્ય ઘરનું ...	૬૦
૩૩	મરત દાનીયા ...	૪૧
૩૪	સાવની અપિસાધિ ...	૬૨
૩૫	સાવ કવચ ...	૬૨
૩૬	ચિત્ર સાગર ...	૬૩
૩૭	મિત્ર ...	૬૪
૩૮	મન્યા થી માનવ સાચું ...	૬૬
૩૯	રનેદ કાવ્ય ...	૬૬
૪૦	પદ્મી પ્રતિ અ-વેશિત ...	૬૭
૪૧	સુપરેશ ...	૬૭
૪૨	આમ પ્રાપ્તિ ...	૬૮
૪૩	આમાર્માં સાવ ...	૬૯
૪૪	આનંદ ...	૬૦
૪૫	અનુભવ ...	૬૨
૪૬	સિધ્ધ ...	૬૨
૪૭	અવધાન રમિ ...	૬૩
૪૮	આગળે આવનારા ...	૬૪
૪૯	પુણ્યનંદ ...	૬૬
૫૦	ચેતના યોગિની ...	૬૭

અનુક્રમ.	કાવ્યનું નામ.	પૃષ્ઠ.
૧૦૧	આના ...	૬૮
૧૦૨	મુખના ...	૬૯
૧૦૩	આમનન ...	૧૦૦
૧૦૪	આનંદ પુદ ...	૧૦૨
૧૦૫	દા નિમિત્ત ...	૧૦૩
૧૦૬	આમન યોગિની ...	૧૦૪
૧૦૭	સમાવના ...	૧૦૫
૧૦૮	મનુ પ્રિય દેશ ...	૧૦૬
૧૦૯	સાવ દેવન ...	૧૦૭
૧૧૦	અજાણી રાત્રી ...	૧૦૮
૧૧૧	પાનાનું સંગ્રહ ...	૧૦૯
૧૧૨	અનુભવ ...	૧૧૦
૧૧૩	આનો ...	૧૧૦
૧૧૪	દાનવેશિની દેશ ...	૧૧૧
૧૧૫	વર્ણના કાવ્ય ...	૧૧૨
૧૧૬	કવચની પ્રાને વિશ્વમિ ...	૧૧૩
૧૧૭	પ્રત્યાપ પત્ર ...	૧૧૪
૧૧૮	સનેના સનાપને યોગ ...	૧૧૫
૧૧૯	રેરાત ...	૧૧૭
૧૨૦	ઉપર ચિત્ર ...	૧૧૮
૧૨૧	નદી ...	૧૧૮
૧૨૨	નાથ ...	૧૨૦
૧૨૩	અજાણીમાં સામાન્ય-મિત્ર ...	૧૨૧
૧૨૪	પુણ્ય ...	૧૨૨
૧૨૫	ચેત ...	૧૨૩
૧૨૬	મનુ પ્રાપ્તિ માર્ગ ...	૧૨૪
૧૨૭	દેવ સાધના ...	૧૨૫
૧૨૮	વિશ્વ પ્રિય ...	૧૨૬
૧૨૯	દા કામને ...	૧૨૭
૧૩૦	અવધ ...	૧૨૮
૧૩૧	મરત યોગી ...	૧૩૦
૧૩૨	દાન પુણ્ય ...	૧૩૦
૧૩૩	પુણ્યને પુણ્ય ...	૧૩૧
૧૩૪	દા પાસે ...	૧૩૨
૧૩૫	દીવાળી ...	૧૩૩
૧૩૬	તીર્થ ...	૧૩૪
૧૩૭	સુવ ...	૧૩૫
૧૩૮	ચંદ ...	૧૩૬
૧૩૯	વીજા ...	૧૩૮

કાવ્ય સંગ્રહ.

ભાગ ૭ મો.

॥ મન્નલ્લમ્ ॥

મહામહા મિત્રેન્દ્રાલ મેનિષ્ઠ

જેન પ્રમુખાદય

હીકાનેર, (ગાંધીપુરાના.)

મળમ્પ શ્રીમદ્દાવીરં, સર્વસં પૂર્ણગાન્તિદમ્ ।

સદુર્લ જ્ઞાનદાતારં, સ્મૃત્વા કાવ્યં કરોમ્યહં ॥

મહું કર ? સર્વજીવોનું.

કવ્યાલિ.

- ભલા માટે થયો તું મેહ, બહું કરવા પરી તેં દેહ;
ગુમાવીશ વ્યર્થ નહિ શક્તિ, બહું કર સર્વ જીવોનું. ૧
- સદા ઉપકારને માટે, બહુ સરજાડ ને નરીઓ;
થયો માનવ બહુપુરયે, ઘણા ઉપકાર કર જગમાં. ૨
- કરી ઉપકાર અન્યોપર, પછીથી કલેશ આદિથી;
આહો પસ્તાય તે નહિ મુત, અનુભાદન બતાવું કર ? ૩
- સદા નિસ્વાર્થ પ્રીતિથી, જગત્ સેવા કરી લેજે;
જગત્ સેવા દૂરજ માની, થયા શક્તિ પ્રવૃત્તિ કર ? ૪
- પ્રથમ સેવાયદી સેવક, બનીને ઉચ્ચ ધાવાનું;
જગત્ સેવાર્થ સહુ શક્તિ, મળી તે વાપરી લેજે. ૫
- કદિ કંજુસ ના બન તું, થયાશક્તિ મળ્યું તે ખર્ચ;
ખર્ચ એ આર્થનું દૂત્યજ, સ્મરજમાં રાખજે ચેતન । ૬
- કરી ઉપકારનાં દૂત્યો, સદા તું ચાલજે આગળ;
મળે બહુ વાપરે તેથી, ખરેખર બલિબલમાં તે. ૭
- મળી નિજ આત્મવત્ જાને, કહજા સર્વપર ધર ઝડ;
"બુદ્ધચન્દ્રિય" બોધ માનીને, મુધારી લે જીવન બાદી. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

૧૯૧૮. મહા દુહી ૭ નવધારી.

અમારી સાથ નહિ આવો.

કવ્વાલિ.

- અમારી ધૂન છે જૂદી, અમારો માર્ગ છે વાંકો;
કઠિન છે માર્ગ ચડવાનો, અમારી સાથ નહિ આવો. ૧
- ઘણી ઝાડી ઘણા કાંટા, ઘણાં કેતર વસે સિંહો;
વરૂનાં બહુ વસે ટોળાં, અમારી સાથ નહિ આવો. ૨
- ઘણી પગશેરીઓ ઝાંખર, ઘણાં રીંછો ઘણા સૂકર;
ઉઘ્યાં છે કંટક વૃક્ષો, અમારી સાથ નહિ આવો. ૩
- ઘણી લૂંચાય છે વહેતાં, ઘણા તાપો ઘણી તાડો;
પિપાસા જુખના બડકા, અમારી સાથ નહિ આવો. ૪
- અયોરી લોકનાં ટોળાં, પડે પાછળ ધણે ભય ન્યાં;
ભયંકર મેઘ ગાજે છે, અમારી સાથ નહિ આવો. ૫
- અમારા આશયો સર્વે, હજી સમજાય નહિ પૂરા;
અગમનો ભેડ લીધાવણ, અમારી સાથ નહિ આવો. ૬
- અમારી આંખથી જોતાં, અધિકારી નથી પૂરા;
“ભુદ્ધયન્ધિ” બોધિની પ્રાપ્તિ, થતાં સાથે રહી ચલશે. ૭
- ૐ શાન્તિઃ ૧

હિંદના નામદાર શહેનશાહ પાંચમા જ્યોર્જના રાજ્યાભિષેક પ્રસંગનું યશોગાન.

કવ્વાલિ.

- સદા નૃપ જ્યોર્જ જગમાંહિ, કયાનાં બહુ કરો કાર્યો;
પ્રજાપર પ્રેમ રાખીને, હીંપાવો શહેનશાહીને. ૧
- ગરીબોનાં હૃદય હલુશે, ગરીબોનાં હરો દુઃખો;
નિહાળી એકચક્ષુથી, હીંપાવો શહેનશાહીને. ૨
- કરો પરમાર્થનાં કાર્યો, હૃદયમાં સામ્યને ધારી;
વધારી સુદ્ધિમાં શાન્તિ, હીંપાવો શહેનશાહીને. ૩

- ઃબલામાં ભાગ લેવાને, જીવન સઘળું મહો નિર્મલ;
 પ્રજાનાં દુઃખ ઉદીને, દીપાવો શહેનશાહીને. ૪
- સદા હો રાજ્યમાં શાન્તિ, પ્રજામાંહિ રહો શાન્તિ;
 દયાના મેઘ વર્ષાવી, દીપાવો શહેનશાહીને. ૫
- પ્રજાથી ચોક્ષતો રાજા, ઉદુગણમાં થયા ચન્દ્રજ;
 પ્રજાપર રૂઢેમ રાખીને, દીપાવો શહેનશાહીને. ૬
- સદા સદ્ગુણથી શોભો, તમારું દીલ દુનિયામાં;
 પશુ પંખી બચાવીને, દીપાવો શહેનશાહીને. ૭
- સકલને ન્યાય છે સરખો, મનુષ્યોનું કરો રક્ષણ;
 પ્રતાપી પુણ્યના યોગે, દીપાવો શહેનશાહીને. ૮
- સકલ ભારતતણા લોકો, સક્રમમાં શાન્તિને ઇચ્છે,
 “ શુદ્ધચિંતિ ” ધર્મના લાભે, દીપાવો શહેનશાહીને. ૯

ૐ શાન્તિઃ ૧

હૃદયમાં વહુ દયા આવે.

કવ્યાલિ.

- નિહાળું જાતુ ગરીબોને, તનુ દુઃખે રૂવે ભારી;
 ઘણા અધા ઘણા લુણા, હૃદયમાં જાતુ દયા આવે. ૧
- દુકાળે પીડિયા ભારી, ઘણા લોકો બમે ન્યાં ત્યાં;
 રૂદન કરતા નિહાળીને, હૃદયમાં જાતુ દયા આવે. ૨
- ફરે કંગાળનાં ટોળાં, મળે નહિ નોકરી ધંધો,
 ફરે ઇ દાય ! હા ! બોલી, હૃદયમાં જાતુ દયા આવે. ૩
- પટેલાં ધૂળમાં બાળો, ગરીબોનાં રટે છે જાતુ;
 ઘણાં વેચાય છે બાજક, હૃદયમાં જાતુ દયા આવે. ૪
- નથી પહેરણ નથી બંદી, નથી પાતર નથી ટોપી;
 કલકા બૂખના પેડે, હૃદયમાં જાતુ દયા આવે. ૫
- નથી અપધાર ધર વનનો, નથી ધન કે નથી વિદ્યા.

- નથી સત્તા ગરીબોને, હૃદયમાં બહુ દયા આવે. ૧
 નથી વિદ્યા નથી આશ્રય, સહે છે દુઃખનો અગ્નિ;
 ખરેલાં અયુઓ ફેળી, હૃદયમાં બહુ દયા આવે. ૭
 જણાતું દુઃખ નહિ સ્વપ્ને, મળે નહિ સ્વપ્નમાં લાડુ;
 પડ્યાપર પાડુઓ પડતી, હૃદયમાં બહુ દયા આવે. ૮
 હૃદયદ્રાવક વડે બોલો, ઘણી આજીજીઓ કરતા;
 ગરીબોને નિહાળ્યાથી, હૃદયમાં, બહુ દયા આવે. ૯
 બને બેલી ગરીબોનો, મુધારે શક્તિયોથી તે;
 દયાળુ સત્ય જગમાંહિ, અમારા ધર્મનો સેવક. ૧૦
 અમારી શક્તિથી બનતું, કરીશું ને કરાવીશું;
 ક્રિયાયોગે કરી સેવા, “બુદ્ધચરિત્ર” મંગલો વરશું. ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

અગાથી. માગસર વદી ૧૩ ૧૯૧૮.

વિચારી લો સ્વયં કેવા.

કવ્વાલિ.

- ખરીદી સમ ધરો પ્રેમ, ખરો શો પ્રેમ સમજો ના;
 બનાવો ચિત્ત હણ હણમાં, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧
 કરો નહિ ત્યાગ વા દાનજ, ભમો છો ભૂતની પેઠે;
 કરો ઈચ્છા ગમે તેવી, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૨
 ધરો છો સ્વાર્થ સંબંધો, નથી કહેણી સમી રહેણી;
 શુદ્ધો છોડી ગ્રહો દોષો, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૩
 શરીરે ત્યાગીનો વેષજ, હૃદયમાં રાગની વૃત્તિ;
 બહિરૂ અંતર પડે ભેદજ, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૪
 કરો અજ્ઞાનથી ઉધુ, બનાવો શત્રુઓ હાથે;
 કરો નિન્દા ગમે તેની, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૫
 મક્તનો માત્ર આપને, કરો ઉપકાર નહિ કિંચિત્;

- રજો શુભમાં રહો રાશી, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૬
- કરો તે કીર્તિ આશાએ, વિષય હોળી બળે મનમાં;
અદેખાઈ હૃદયમાં બહુ, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૭
- અવરની ઉન્નતિ દેખી, બહુકે આંખમાં અગ્નિ;
કરો ઇ કાર્ય દુર્જનનાં, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૮
- કરો વિચારીને ઘાતજ, કરો ઇ મિત્રનો દ્રોહજ;
સરહને ઉતરો ઇ બહુ, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૯
- અભિમાનજ કરો મિથ્યા, વિચારો ચેખશહીવત્;
હઠીલાઇ ધરો ગાંડી, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૦
- અમારું સર્વ ઇ સારું, અવરનું સર્વ ઇ ખોટું;
કદાચહ ચિત્તમાં બારે, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૧
- નથી આચારમાં ઉત્તમ, જરા ના ધર્મની પરવા;
કરો ઇ ચિત્તમાં આગ્યું, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૨
- બની ઉદ્ધત કરો બૂંડું, અવિચારી અનાચારી;
ગુરૂઓની કરો નિન્દા, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૩
- ગુણો લેવા નથી ઈચ્છા, નથી વાચન મુશાઓત્ત;
મુણો નહિ સન્તની વાણી, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૪
- સમય ગાળો નિરર્થક બહુ, સ્વપરની ઉત્તતિ ના કંઈ;
નથી પરમાર્થની જૂતિ, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૫
- નથી યદ્દા ગુરૂની ચિત્ત, કયો ઉપકાર વાણીમાં,
કરો ઉપકારપર અપકાર, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૬
- બનીને સ્વાર્થનાં ગીધે, અવરનાં ચિત્ત ગૂંમે ઇ;
અવરને આજ પો દૂડાં, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૭
- ધરી કેદારનું કંકજ, બિતાડીસમ કરો બક્ષિ,
હૃદયમાં દોષની પેડી. વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૮
- ઉપરથી ધર્મનો દોષજ, ગયા ના દોષ અન્નરના,
અમે તેવું ધરાવો નામ, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૧૯
- હસાપે હન્દમા અગ્રે, જણાવે અન્નમા સાચું;
કરો ઇ પુરુષ કે પાપજ, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૨૦

કરો તે ચિત્તથી ના શુભ, વિચારો તે સ્વયં જાણો;
 "બુદ્ધચરિત્ર" સત્ય દષ્ટિથી, વિચારો તો સ્વયં કેવો. ૨૧
 ઠગ શાન્તિ: ૩

સ્વકાર્ય સેવા.

કવ્યાલિ.

અમારા શીર્ષપર અબ્યાં, ધવાનાં જે અમારા હાથ;
 અધિકારે કરીશું તે, મક્તલ પરમાર્થનાં કાચો.
 કર્યાવણુ છટકો ના લેશ, કર્યાથી હાનિ પણ ના લેશ;
 સ્વપરને લોભ જેમાં બાધુ, બહાં પરમાર્થનાં કામો.
 વિચારો બીજા કાર્યોના, વિચારોથી બને છે કામો;
 વિચારોના અનુસારે, સદા શુભ કાર્ય કરવાનાં.
 વિચારો શુભ જે કીધા, કદિ ના બાધ નિષ્ફલ તે;
 વિચારો ઉચ્ચ વેગેથી, કરીને કાર્ય સાધીશું.
 રચાતું ચિત્તમાં કાર્યજ, પ્રથમતો સૂક્ષ્મરૂપે તે;
 બહિર્ સામગ્રીના યોગે, બહિર્માં દરય થાતું તે.
 વિચારો એક બાબતપર, વહાવી બહુ વખત સુધી;
 કરીને સ્થિર હૃદ નિશ્ચય, કરીશું કાર્ય પારેલું.
 અધુરું કાર્ય આ બવમાં, રહે જે યોગશુદ્ધિનું;
 કરીશું પૂર્ણ તે બવમાં, પરિપૂર્ણજ થશે સિદ્ધિ.
 અમારો યોગ સાધીશું, પ્રતિરણુ વૃદ્ધિ છે તેની;
 "બુદ્ધચરિત્ર" પ્રેમ લાવીને, રસિકતા ધર્મમાં ધરશું.

ઠગ શાન્તિ: ૩

અમલસાક્ષી

વોલેલીવાળી.

કવ્યાલિ.

અવિચારે બની કોપી, હૃદયમાં માર મારેલો;
 મલપટા કરો તોપણ, વચનના ધા નહીં રૂઝે.
 ખરેખર કોપના એરે, વચનનાં બાણ રંગેલાં;

હૃદયને વિષતાં ભારી, સમાખ્યાં પણ સમે ના તે. ૨
 બનીને સર્પ સમજિબંધા, જનોને કંખતી કોધે;
 જનોના પ્રાણને હરતી, થએલી મસ્ત બેલાની. ૩
 વદાયું નહીં જતું પાછું, જનોના ચિત્તમાં પેસે;
 સ્વકીયબીજ સંસ્કારો, ઉગીને કલેશકૂળ આપે. ૪
 વચનનું બાણ ફેંકેલું, કદિ પાછું નથી વળતું;
 હૃદયનું લક્ષ્ય વિષે છે, પછી પસ્તાય વદનારો. ૫
 વચનનાં બાણ એરીલાં, જગત્માં દુઃખ ફેલાવે;
 વદાઇ મર્મની વાણી, પ્રતિકૂલને જણાવે છે. ૬
 નિયમ આઘાત પ્રત્યાઘાત, વહેલા શબ્દમાં રહેતો;
 વસે હાંસી વિષે કાંસી, સુવાણીમાં વસે અમૃત. ૭
 ભલા છે સન્ત ગારૂડી, થડેલા એરને હરતા;
 “બુદ્ધચન્દ્રિય” વાક્સમિતિથી, બને જિબંધા સદા સુખકર.

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ ના પોસ વદ ૧૧.

પ્રામાણિકતા.

કવ્વાલિ.

પ્રમાણિકતા વિના માનવ, કદિ ના શ્રેષ્ઠ બનવાનો,
 પ્રમાણિકતા પ્રજુ જેવી, સકલ વિશ્વાસનું બીજ જ. ૧
 પ્રમાણિકતા ખરી નીતિ, પ્રમાણિકતા ખરી રીતિ;
 બહુ બોલે વળે ના કંઈ, પ્રમાણિકતા વિના કયાં ધર્મ. ૨
 ફરી બાવે વહીને ઝટ, હૃદય વિશ્વાસઘાતી જે,
 ગુમાઓ ધર્મ પોતાનો, રહ્યો નીતિયકી દૂરજ. ૩
 રહ્યો નીતિયકી પાથો, પડે નહિ ધર્મનો તે મહેલ;
 કથ્યું આચારમાં મૂકી, પ્રમાણિકતા ધરે ઉત્તમ. ૪
 પ્રમાણિકતા ગઈ તો સહુ, ગયું બાકી રહ્યું ના કંઈ;

નિયમસર કાર્ય કરવાથી, ક્રિયાયોગીપણું મળતું,
‘બુદ્ધચિન્ધિ’ સર્વ અધિકારે, ક્રિયાઓ ધર્મની જાને.

સંવત્ ૧૯૬૮ ના પોસ વદ ૧૧.

ૐ શાન્તિઃ ૩

વલસાડ.

આત્મિકધર્મકાર્યનીઉન્નતિની દિશા.

કવ્યાલિ.

૧. ત્વરિત ભગ્નત્થ યદને ઉઠ, તપાસી લે અધિકારજ,
- વિજ્ય નિજ કાર્યમાં ધારી, સદા મંડયો રહે તેમાં.
૨. વિપત્તિનાં ચઢે વાદળ, તથાપિ કાર્ય નહિ તજજે;
- મ્રુ મહાવીરતું ચિત્રજ, હૃદયપટમાં ખડું કરજે ?
૩. ઉપાધિની કસોટીમાં, સદા સુવર્ણવત રહીને;
- સદા આગળ વદ્યા કરવું, ફરી પાછળ નહીં જોવું.
૪. અરે ! આદિશ ઉપસર્ગો, નિહાળીને જરા ના ખૂહી,
- ધરીને આત્મની શ્રદ્ધા, મુસાફર ચાલજે આગળ.
૫. ખરેખર આત્મશક્તિથી, વિપત્તિહિમ પીગળશે;
- પ્રતિક્ષણ કાર્યમાં આગળ, ભરી પગલું અડગ રહેજે.
૬. વિજ્ય ભાવી થશે નિશ્ચય, હૃદયમાં ધારજે નહીં,
- પ્રતિક્ષણ કાર્ય થાવાતું, થતું અન્તે પરિપૂર્ણ.
૭. વિચારીને હૃદય ધરજે, વહે આગળ વહે આગળ;
- પ્રમાદી તું કદિ બન નહિ, પ્રમાદો આવતા હરજે.
૮. વિવેકે ચાલજે આગળ, પરિણામજ ભલું અન્તે;
- અરે ચેતન ! બની ભ શૂર, વિજ્ય મેદાનમાં મળશે.
૯. રચી ચોપાસમાં સાધન, સતત ઉત્સાહને ટેકે,
- “ બુદ્ધચિન્ધિ ” કાર્યની સિદ્ધિ, ખરી અન્તેજ દેખાશે.

ૐ શાન્તિઃ ૩

વલસાડ પોસ વદી ૧૦ ૧૯૬૮.

કરતાઈ મરણિ.

કન્ધાસિ.

- અનુચરિન મરી અનુદર, મરી પીઃજ તમ નિમિત્ત
નિષમવત કાર્ય કરતાળી, મરણિ તાગ પાવાળી, ૧
- નિષમવત કાર્ય કરતાળી, મરે મરિત મારી કારી,
જાતી અકરવાળી વિરિત, ખર્ચાનુસાર મુલ્ય મરડે, ૨
- અનુક્રમ કાર્ય અનુપાત, વિચારવાળી મરે માનવ,
અનુભવ આપમે નિત, મરી અરુ મરણિ કર, ૩
- અરે આશરવનુ કવનુ, મરણિ વિરોધ કરતાળી,
સકાંતુ સાકા અનુચર, મરણિ પોમને આકર, ૪
- કરીય તાક મરણાળી તાકર, મરે કવનુ કાર્યજ
જાત સાતી મુલ કરતુ કોતરમ મુલ નીક કરડી, ૫
- ખાતરન મરણાળી રાકે કપાળા મરણી રમડે,
આશરવજાત મરણ કરીત રાકે મર આશર, ૬
- મુકાર્યેથી મરણ કર મુકાર્યાળા મરણ કર,
મુકાર્યેથી મરણ કરી, મરે કવનુ આકર, ૭
- અરી પીઃક અનુચર કવન કાર્ય ઉકરમે અ,
અનુચરવજાત કર મરે આકર, મરણાળા કર આકર, ૮

કન્ધાસિ ૧

પાઠ ૧૦૧ ૨૦ ઉપાસનુ. ૨૫૦.

મુ. પશિસાક.

આગઠ ચાલ ?

કન્ધાસિ.

- મધા અન્ધા વિચારીને, મુલમના કાર મેચીડે
અન્ધા ન મીર તામરવજા, વિચેકે આકરે આગઠ, ૧
- રહીને આમના તમુખ, કરી લે ચિત્ત નિર્મલતા
કરી પરિધામની રાક, વિચેકે આકરે આગઠ, ૨

- યર્થ નિર્ભય સમર્પણ કર, પ્રભુને ચિત્તનું સમર્પણ; ..
- ૧ નિરાશી શુદ્ધ પ્રેમી યર્થ, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૩
- યર્થને સાવધાન જ ઝટ, સ્મરણ કર કાર્ય શું કરવું;
- ૨ જરાપણ જૂલ નહિ કરતાં, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૪
- રહ્યું જીવન કરીએ શુદ્ધ, ગયું તે આવતું નહિ ફેર;
- ૩ ધરી સાત્વિક બુદ્ધિને, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૫
- ઉદય આબુ સહી લે દુઃખ, યર્થને મરજીવો સુખવર;
- અહંતાનો કરી સંન્યાસ, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૬
- અધીરાઈ ધરીશ નહિ તું, ગમે તે દુનિયા બોલે;
- હૃદયની સાક્ષી લેઈને, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૭
- તજીને બાદ્યની આશા, અધિકારે કરી લે કાર્ય;
- “ બુદ્ધચળિ ” ભાવ લાવીને, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૧૮ પોષ વદિ ૧૧.

મુ. વલસાડ.

કરે જા કાર્ય તું તહારું ?

કવ્યાલિ.

- વિવેકે પૂર્ણ અવલોકી, કરી નિશ્ચય થશે તેનો;
- ૧ સકલ સામગ્રીના યોગે, કરે જા કાર્ય તું તહારું. ૧
- કરે ટીકા ઘણા લોકો, કરે હાંસી પડે વિદ્વો;
- ૨ ધરીને આત્મની યદ્ધા, કરે જા કાર્ય તું તહારું. ૨
- ટળે ઉત્સાહ એવા બહુ, મુશ્કીને બોલ અન્યોના;
- ૩ જરા નહિ ચિત્ત ગભરાતો, કરે જા કાર્ય તું તહારું. ૩
- પ્રથમ સામા થશે લોકો, પછીથી સર્વ અનુસરશે;
- ૪ ચરિત્રજ વીરનું વાંચી, કરે જા કાર્ય તું તહારું. ૪
- વિજયનાં ચિન્ન દેખાશે, વિપત્તિયો થશે ફેર;
- ૫ કઠિન પૂર્વે પછી સહેલું, કરે જા કાર્ય તું તહારું. ૫

અહા અત્યોત્તમિ માટે, પડ્યું હતું ત્યાં મેં પાડ્યો,
 જગ્યા સજિવત મારી, હરે આ મારે તું ત્યાં. ૧
 અત્ય અત્યોત્તમ માત્ર-પણી, મારે ઠી રેવો મહાપો.
 અત્ય ઉદ્ધવ કરવાયું, હરે આ મારે તું ત્યાં. ૨
 અત્યા અત્ય ઉદ્ધવો, મારે અત્યાપણી પૂર્ણિ.
 “નુદ્યપણિ” આત્ર આવીને, હરે આ મારે તું ત્યાં. ૩
 ૐ જાગિત ૩

૧૮૧૮ વસંત પોષ ત્રિ ૧૪

અનુમત આત્રે માત્રો.

કવિનામ.

કરી એકામ મન મત્તર, અત્યા પોતમે તું માત્ર ?
 અહા અત્યાપ કરવાયો, અનુમત આત્રે માત્રો. ૧
 ક્રિયાપિયો કરીને દૂર, રહી અત્યાપણી પોત્ર,
 ઘણું તન્મય મહી આત્રે, ત્યાં ત્યાં ત્યાં ત્યાં મનદ્ર
 જગત્ર દત્ર અત્રમત્ર ગરો, પ્રત્યાપ માત્રમા માત્રો, ૨
 ઘણી એ માત્રમાત્રો દૂર, અનુમત આત્રે માત્રો.
 મરોડે પળ પ્રત્રિત્ર દૂર, મરોડે આત્ર-કર્ણી માત્રો,
 વિશ્વ વિશ્વપનો માત્રો, અનુમત આત્રે માત્રો. ૪
 અત્રેઅત્ર પ્રત્ર-કર્ણી દૂર, ત્યાં ત્યાં ત્યાં ત્યાં ઉત્રમ,
 ઉત્રમત્રો મત્રુ ઉત્ર, અનુમત આત્રે માત્રો. ૫
 બદ્ધ મોગિત્ર પ્રત્રિત્રો, અનુમત આત્રે પ્રત્રિત્રમાત્રો,
 વિશ્વસત્ર વિશ્વ કરવાયો, અનુમત આત્રે માત્રો. ૬
 અત્રપ્રિત્ર કાર્ય કરવાયો, અત્ર અત્રમાત્ર દત્ર અત્રદ્ર,
 અત્રાં અત્રકર્ણો ત્યામત્ર, અનુમત આત્રે માત્રો. ૭
 ઘણી અત્રા ઘણી અત્રિ, અત્રા ત્યામત્ર ત્યામત્ર,
 “નુદ્યપણિ” ત્યામ અત્રમાત્રો, અનુમત આત્રે માત્રો. ૮

ૐ જાગિત ૩

૧૮૧૮ વસંત પોષ ત્રિ ૧૪

દુઃખમા ધૈર્યવૃત્તિનો ઉપદેશ.

.કબ્જાલિ.

- ગમે તેવી વિપત્તિમાં, અચલ થા ધૈર્યને ધારી;
પડે દુઃખો જાલામાટે, ગળી મહોત્સવ સરલ સહવાં. ૧
- અનુભવ દે સકલ દુઃખો, હવેથી પાપ તું નહિ કર;
અનીતિથી હડી પાછો, શુભો લેવા પ્રવૃત્તિ કર ? ૨
- પક્ષાવી પાઠ શિશુનો, પડ્યાં દુઃખો ટળી જાતાં;
સહજ સુખ માર્ગવાળીને, કરાવે સુખનો પ્રેમજ. ૩
- પડે છે તાપ વૃષ્ટિ હેત, પડે છે દુઃખ સુખમાટે;
રહસ્યજ જાણુતો જ્ઞાની, જરા અકળાય ના મનમાં. ૪
- ચુકવતો હર્ષથી દેવું, સકલ પ્રારબ્ધ વેદીને;
નવું પ્રારબ્ધ નહિ રચતો, સદા સમભાવથી જ્ઞાની. ૫
- શુભાશુભલોગપ્રારબ્ધે, થઇ નિષ્કામ લોગવતો;
હૃદયમાં એમ અવબોધી, સુધારીલે જીવન તહાડું. ૬
- અતિચારો થતા તું વાર, ધરી ઉત્સાહ થઇ શૂરો;
ધરીને ચિત્ત નિર્મલતા, હૃદયમાં શક્તિને વાપર. ? ૭
- રહી અન્તર્યક્ષી નિરસંગ, જાની સાક્ષી કર્યા કર ધર્મ;
“બુદ્ધચબ્ધિ” બોધિની પ્રાપ્તિ, સુઝે આગળ રહ્યું જે જે. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૨

નવસારી માસ સદિ ૮. ૧૯૧૮

સમભાવદિશાએ કાર્ય પ્રવૃત્તિ.

.કબ્જાલિ.

- ગમે તેવા પ્રસંગોમાં, લઈ સમભાવનો રસ્તો;
સહ્યું તે નહિ સહ્યું માની, મુસાફર ચાલજે આગળ. ૧
- ઢૂંલી જા ભૂતનાં નાટક, હૃદયપટમાં ખડું કર શુભ;
હૃદય વ્યાપક બનાવીને, હૃદયની ઉચ્ચતા કર જટ. ૨

જગત્માં વાવ શુભ બીજો, ગમે તેના બલ્યા માટે;
 અનાશ્રિત થઈ કરે જા કાર્ય, બની પરમાર્થનો સેવક. ૩
 જગત્ને સ્વર્ગ સમ કરવા, મદદ કર આત્મશક્તિથી;
 બલ્યામાટે મહન્તોની, વિમૂલિયો મળી જે જે. ૪
 જગત્નો ભાર સન્તોપર, જગત્ના સ્તાંભ છે સન્તો;
 ઉપાધિયો સદીને સન્ત, જગત્નાં પાપ ધ્રુવે છે. ૫
 કરે તેની ઘટી ટીકા, કરે તેને કહે છે સહુ;
 કરે તેને પડે વિઘ્ને, કરે તે જન વહે આગળ. ૬
 કરે તે તો ગણે કંઈ, કરે છે કાર્ય તન તોડી;
 કરે છે કાર્યની સિદ્ધિ, ક્રિયાયોગે બની યોગી. ૭
 સદા આગમ અનુસારે, વદ્યાથી કર્મ ક્ષય થાયે;
 “બુદ્ધયજ્ઞિ” શાવ લાવીને, શુદ્ધોને વ્યક્ત કરવાના. ૮

ૐ શાન્તિ: ૧

નવસારી માઠ શુદ્ધિ ૮. ૧૯૬૮

આત્મશક્તિ સ્વીલવ.

કન્વાલિ.

મળી છે જન્મથી શક્તિ, તનુ વાણી અને મનની;
 ખીલવ તું બહુ ઉપાયોથી, મળેલી શક્તિયોને ઝટ. ૧
 ખડું તે જન્મથી સાથે, સકલ સાધનવિષે શ્રેષ્ઠ;
 બહિર્ અન્તર ખડું છે પાસ, અનુભવથી થશે નિશ્ચય. ૨
 ગમે ત્યાં જાય પણ સાથે, ત્રિયોગિક વિત્તને વાપર.
 અસદ્ ઉપયોગ નહિ કરયો, સદા ઉપયોગ સાક્ષમાં. ૩
 મજ્યું તેનું નથી મૂલ્યજ, મજ્યું તે ઉચ્ચ યાવાને;
 કરે કિંમત મતિ માને, ખડું જોતાં નથી પારજ. ૪
 મુધારી ચિત્તવાણીકાય, યજ્યું આગળ બલ્યામાટે;
 ખીલવવી આત્મશક્તિયો, ખડું એ યોગીનું સાધ્યજ. ૫

કયા ત્રિયોગથી દોષો, હવેથી ભૂલ નહિ ખાવી;
 વિવેકે જાણીને સઘળું, હવેથી શુદ્ધ થા ચેતન । ૬
 વિસારી દે કર્યો ખોટાં, હવે તું 'કાર્ય' કર ધોળાં;
 રકુરાવી શક્તિ થા શુદ્ધજ, સદા ધરં સાધ્યમાં લક્ષ્યજ. ૭
 ભૂલ્યા ત્યાંથી ફરી ગણુવું, ખીલવવી શક્તિયો સઘળી;
 “બુદ્ધચરિત્ર” યોગ અભ્યાસે, ઉદય છે આત્મનો નહી. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૧

૧૯૬૮ પોષ વર્ષિક.

કાર્ય સંકલ્પ દિશા.

દેવરાસિ.

કરીશ નહિ કાર્ય કરવાથી, હઠીશ નહિ મૂર્ખ લોકોથી;
 પડીશ નહિ ઉચ્ચ શ્રેણીથી, સદા સંભાળ પોતાનું. ૧
 ચોંવટ રાખી કરે જા કાર્ય, બનાવ્યું સહુ બને ચત્તને;
 ઉપાસક કાર્યનો થઇને, વિજય વરમાળને તું વર. ૨
 ગમે તેમાં કરાતો માર્ગ, ચતી ઇચ્છા પડે ત્યાં માર્ગ;
 કઠિન પૂર્વે પછી સહેલું, અધિકારી પરત્વે કાર્ય. ૩
 પ્રવૃત્તિમય વહે જીવન, બહિર અન્તર બને છે કાર્ય;
 રૂપાન્તર કાર્ય દાણુ દાણુમાં, અનુભવ પામવો દુર્લભ, ૪
 સકળતું કાર્ય ના સરખું, સકળતું કાર્ય છે સરખું;
 વહું અધ્યાત્મ દૃષ્ટિથી, વિચારી કાર્ય કર્તા થા. ૫
 પડે છે ભાવનાનો રસ, ક્રિયા અમૃત કથાતી તે;
 ઘણો જ્ઞાનન્દ જોગવવો, અનુભવમાં શ્રેષ્ઠે જ્ઞાની. ૬
 ક્રિયાને કાર્ય કર્તાનું, ચતાં જટ ઐક્ય જ્ઞાનન્દરસ;
 નિહાળી આત્મમાં સઘળું, કર્યાકર કાર્ય તું તહાફ. ૭
 ક્રિયાથી બહુ થકવ મનને, વિકલ્પો સહુ સમી જાયે;
 “બુદ્ધચરિત્ર” જ્ઞાન જટ થાયે, વિકલ્પાતીત અંખીનું.

ૐ શાન્તિઃ ૨

સરત માસ સુદિ ૧૪ ૧૯૬૮.

મવિષ્યવાણી.

કવ્યાલિ.

અમારાં બીજ વાવેલાં, ફળી ફૂલી થયે તૃણ;	
ફળો બહુ લાગયે મુન્દર, ઘણા જન ચાખયે ભાવે.	૧
ફળોને સ્વાદ લેઇને, પુનઃ જન વાવયે બીજે;	
પરંપર બહુ ફળે થાયે, થયે ઉપકારની શ્રેણિ.	૨
બહુશ્રમ વાવતાં બીજે, વિપત્તિયો પડે ચિરપર;	
અનાદિથી થતું આબુ, મહન્તોનો સ્વભાવજ એ.	૩
રથે છે સૃષ્ટિ આગળની, જગત્ની ઉદ્ધતિ કરવા,	
મનુષ્યોના બલ્લાભાટે, મહન્તો મુવિચારોની.	૪
ચઢાવે ઉચ્ચ શ્રેણિપર, હવેને જ્ઞાન આપીને,	
બની નિઃસ્વાર્થ અન્તરથી, મહન્તોની ગતિ ન્યારી.	૫
ઘણાં દુઃખો સહીને પણ, ઉદયનાં બીજ વાવે છે;	
અમારો માર્ગ વ્યવહારે, બન્યો ભાવી બની રહેયો.	૬
થયે કિમ્મત પછીથી બહુ, ખુશી થાયે ઘણા લોકો,	
પ્રભુનો માર્ગ અનુસરયે, શુભાનુરાગકૃષ્ટિથી.	૭
અધિકારજ અદા કરવો, કરી નિષ્કામથી કાર્યો,	
“બુદ્ધચરિ” જ્ઞાનચારીસો, નિરખવું રૂપ પોતાનું.	૮
ૐ શાન્તિઃ ૩	

મહાસુતિ. ૧૦ મુરતજાદર ૧૯૧૮.

પ્રગતિ.

મંદાકાન્તા.

જેનોએ તો પ્રગતિ કરવી, હાલનું કાર્ય એ છે;	
અદા ધારી પ્રા. ન ખરી, નીતિનો માર્ગ લેવો.	
સંસારે	નીતિ પાન્યે વિચરતાં,
નીતિથી	લતા, વિચરતાં. ૧

પાશ નહીં હૃદયઘટમાં, નીતિથી ભક્તિ સાચી;
 રંગો નહીં હૃદય પટને, પ્રેમભક્તિ વિચારે.
 આચારાવે જિનવર' પ્રભુ, જે ધરે દીલમાંહી;
 તેને, નહીં ઉદય પ્રકટે, નીતિભક્તિયદી તો.
 જૈનોનોં ઝટ ઉદય બનશે, નીતિ ભક્તિ મુસંપે;
 બલો તેવણ કહિ નહિ બને, દેવતા કાટિ આવે.
 ભગીને તો પ્રગતિ કરવી, યોગ્ય આચાર પાળી;
 પારી ધેર્ય પ્રગતિ કરવી, સર્વ દુખો સહીને. ૩
 ઉદ્યોગી યે સતત કરવાં, સર્વ સત્કાર્ય પ્રેમે;
 શૂરા યેને સકલ સહવું, સર્વ સત્કાર્ય પ્રેમે.
 ઉચ્ચી દૃષ્ટિ પ્રગતિપથમાં, ભાવ ગંભીર રાખે;
 ધેર્યે ચાલો ઉદયકિરણો, પાસમાં શીઘ્ર આવે. ૪
 ન્હાના મોટા સકલ સરખા, સામ્યદૃષ્ટિયકી ઉ;
 ન્હાના યેને પ્રતિદિન કરો, ભક્તિસેવા છવોની.
 હું મ્હારું ના અનુભવ યતાં, ભાવ જ્યેવો બને ઉ;
 વેગે વેગે ચિત્તપથ વહો, પાપનાં કર્મ ઉદી. ૫
 જેનો ન્યાં ત્યાં પ્રકટિત થયો, સ્વરૂ સમું વિશ્વ થાઓ;
 જે જે જાશે શુભ ગુણધરો, તેને તે તેજ જાશે.
 સમ્યક્ અદા પરિણતિવડે, જેનતા સર્વ પામો;
 આશીર્વાદો સફલ બનયો, પાપના ઝોધ નાસો. ૬
 બહેલી બહેલી પ્રગતિ કરયો સર્વ જાણે જાણે;
 પાશ નહીં વિજય કરમાં, ધર્મના તેજ યોગે.
 ફૂલી મિથ્યા કહિ નહિ કરો, મોહના બાજમાંહી;
 જ્ઞાનન્દી યે પ્રગતિ કરવી, દુઃખને શર્મ માની. ૭
 યારો દુહાડા સકલ મુખના, દુઃખના દિન જાશે,
 આજ્ઞા સાચી જિનવરતણી, ખાસ્તાં શુદ્ધિવારે;
 વાક્યો બોલે બહુ યમું, હવે મૂકવું સત્ક્રિયામાં;
 સત્પાપોની ફરજ ગદ્દીને સેવજે આશ ત્યાગી. ૮
 વાણી કાપા વશ કરી સદા, ચિત્તને વશ્ય રાખે;

હેલો મેઠો વિનય મળયો, માન્યો સત્ય બોધે;
 હત્યાદી એ સતત વંહનું, શુદ્ધ આનંદ લેવા,
 હૃદયવિધની પ્રગતિ જ ચયો, આત્મના સદ્ગુણોધી.

ૐ શાન્તિ: ૧

૧૯૧૮. ૧૧. સુદ. ૧૫ શરદ

૭

શિષ્ય સંવોધ.

મંદાકાન્તા

હથો હથો પ્રતિદિન ચડી, ઠઠ હથો ચડી જ,
 આવી પાસે વિનય કરીને, જ્ઞાનને મેળવી જ.
 ધીમે ધીમે ગમન કરીને, ચાલ જીર્ણ પ્રકાશે,
 પ્રજા ત્હારી બહુતર ખીલો, સદ્ગુણ સંગવાસે.
 પ્રેમે પ્રેમે અતિતર મળી, રીલનું હાર્દ લેજે,
 શ્રદ્ધા ધારી અધિક વિમલા, ધારજો આત્મધર્મો;
 સાંખી સાંખી સકલજનનું, સર્વનો સાર લેજે,
 પેખી પેખી અનુભવવડે, પ્રેમથી પન્થ બહેજે.
 કાયા બાણી મનઘડી સદા, શુદ્ધ થેને વિચરે,
 ધીમે ધીમે પ્રગતિ કરીને, મોહની યજ્ઞિ હરે;
 બપો ! ત્હારા હૃદય વિધુની, શાન્તતા ખીલવી લે,
 આવી પ્રેમે શુભગુણકને, ધર્મને મેળવી લે.

ૐ શાન્તિ: ૧

સંવત ૧૯૧૮ મહા સુદિ ૧૫

પંક્તિને સંવોધન.

મંદાકાન્તા

પંખીડા તું સતત, ઉડજે, મોક્ષના માર્ગમાંથી,
 પાંચ ત્હારી ગમન કરવા, ખૂણ ફેરવાવ યત્ને;

ઉઘા ઉઘા ગગન પથમાં, નિત્ય ચાલી જાએ છું,
પાછું વાળી નિરખ ન કદિ-કદિથી દેખ અમે. ૧

પૂઠે દુષ્ટો બદલ કરવા, લાગ તાકે નિહાળી,
સંભાળીને વિચરે પથમાં, દુષ્ટને દાવ ટાળી;
નીચા નીચા ઉતર ન કદિ, ખૂબ ઉઘા ચલી જા, ૨
સાચા અંશ પ્રભુ શુભનણી, ભાસ્યે શીર્ષ ઉઘા.
જોતાં છાંખી અનુભવતણી, પૂર્ણ વિશ્વાસ થાયે,
ઉઘા માએ ગગન કરવા, જામયે પ્રેમધારા.
દોભાતો ના વિષય મુખમાં, યોગ્ય સાચું જણાયે,
જો પ્રેમીયા ગમન કરવું, ત્હારું ઉ રથાન ઉઘા. ૩

ત્હારા માટે સંત રચના, સૂર ચિદાન્તની ઉ;
દેખી તેને વિચર પથમાં, જાણીને યોગ્યથી છું.
જાએ કેઉ ગગન પથમાં, કેઉ પૂઠે વટે ઉ;
કાચે કેઉ ગમન પથમાં, સાચું ચાલે પ્રવલ્લે. ૪

ત્હારા માએ શુભદુઃખ રજું, ખૂબ વિખો રથાં ઉ;
શૂરો થે છું વિચર પથમાં, પૂર્ણ મિદિ ચલાવી.
ત્હારા બ્દાલા વિદગ વિચરો, અન્ય ચિકા રજું છું.
જામથી જો અદિગુજ મળી, હર ઉઘા મજથી. ૫

જાણાથી વિષય વલ્લે, રથ જોડા બહી લે,
જાની પગથી ની જામય લમલ, રથા તે રજાથી.
પૂર્ણાનની સદગ જાણે ઉદ રેગ-ચરણથી,
ગણુદગ્ધિ નું અનુભવ બહી, અલગે ઉદ ર-ર. ૬

૦૦૦૦૦૦૦૦

જાણ ૧૯૧૮ મનુષ્ય ૧૦ ૧૩ મનુષ્ય

૧ : ૧

ચિન્તનીય.

મંદાકાન્તા.

જેના ચિત્તે મુખદુઃખ સમું, દીતિ આશા જરા ના,
 જેના ચિત્તે સકલ સરખા, યત્રુને મિત્ર વૃન્દો;
 જેના ચિત્તે અતિથય દયા, પ્રેમની શુદ્ધ ધારા,
 તેના ધીરા અમર જંગમાં, સન્ત સાચા ભલા તે.
 જેઓ સાપે મુખમય, પરબ્રહ્મની સાધનાઓ,
 જેઓ સેવે મુખમય સદા, વીરની વાણી હેતે;
 સાચું બોલે દુઃખ બહુ સહી, નીતિમાં ધીરવીરા,
 તેના સન્તો જનની જણ્યો, ચિત્તમાં ભાવના ઝો.
 દુઃખો વેઠી પરતણું બહુ, નિત્ય જેઓ કરે છે,
 આશાઓને પરિહરી સદા, કાર્ય જે આકરે છે;
 લાભાલાભે સમ રહિ સદા, હર્ષને ચોક ટાળે,
 તેના સન્તો જનની જણ્યો, શુદ્ધ ધર્માર્થ ભક્તો.
 જેના પ્રાપ્તિ સદુ મુખ લહે, દુર્ગુણોને તણે,
 જેને દેખી જગચલુ લહે, જ્ઞાનની દષ્ટિ પામે;
 જેના હરતો ગરીબ જનને, કલ્પવૃક્ષો સમા છે,
 તેના આર્થો જનની જણ્યો, શાન્તિ માર્ગે વહે જે.
 જેની કાયા વચન મનડું, ઝોક રૂપે રહેડું,
 જેના સંગે શુષ્ક ઉપજે, દોષવૃન્દો હરે છે;
 તેના આર્થો જનની જણ્યો, વિશ્વમાં દેવ જેવા,
 તેનો સંગ પ્રતિદિન ખોલે, મોક્ષગું દ્વાર તે છે.
 દુઃખો વેઠી પરમુખ કરે, સામ્યથી વિચરે જે,
 ઉત્સાહી થી ગમન કરતા, મોક્ષના માર્ગમાંહી;
 જેનો આર્થો મહોત્સવ વિષે, સર્વદા વૃદ્ધિ પામે,
 “જુદ્ધવિજયી” હૃદય રચના, સહિ રૂપે બને ઝો.

ૐ શાન્તિ: ૧

સં. ૧૯૧૮ શરૂ થઈ ૨. પાશ્વ.

વાસના.

મંદાકોન્તા.

- ભામેચ્છાઓ હૃદય ઉપજે, જ્ઞાનથી શાન્ત થાતી,
વાસનાને ટળી જઈ ફરી, વાસના ચિત્ત જામે;
વારી જેગે ઉદય થઈને, વાસના દુઃખ આપે,
હાથેલી તે મનભૂમિ વિષે, હેતુથી ઉદભવે છે. ૧
- કામેચ્છાની સકલ મટના, બીજરૂપે રહે છે,
સામર્થ્યોના સમય લહીને, ઉદયે તે વહે છે;
શૂરા સન્તો બહુ બળયત્રી, ખૂબ તેને હઠાવે,
હાળી હાળી બહુ ક્ષય કરે, બીજને બાળી નાંખે. ૨
- કામેચ્છાનાં સકલ બીજકો, વેદ સંસ્કાર રૂપે,
તેમાં નહોં પ્રકૃતિ મહિમા, મૂળ છે સર્વત્ર તે;
ઉદે તેને ઉદય ન રહે, વેદ પુરુષાદિ ઉદો,
જ્ઞાને ધ્યાને ઉદય હઠરો, મોહત્રું જોર ભાગે. ૩
- રે ! રે ! આણી ખોરજ ત્યજ ના, કામને દે હઠાવી,
જ્યારે ત્યારે સમજ સધળું, કાર્ય આ સાધવાનું;
તહારી શક્તિ બહુજ વધરો, આવરો હાય બાલ,
ધીમે ધીમે સકલ ટળશે, ચિત્તની વાસનાઓ. ૪
- પૂર્વે મોટા મુનિવર યયા, માર્ગે આ સત્ય લીધો,
ચાલ્યો જા તું શિવપથવિષે, પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધરીને;
જ્ઞાનધ્યાને શિવપથ વધી, પામવી સત્ય સિદ્ધિ,
“બુદ્ધચરિત્ર” ની હૃદય શુરણા પ્રેમથી ઉચ્ચ થાતી. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૧૮ શનિવારે ૨ જાત.

અમારા છે અમારા છે.

કવ્વાલિ.

હૃદય સોંપી યઈ તન્મય, નથી ન્યારાં પડે એ પ્રાણ;
 અનુભવ ચિત્તથી રહેતા, અમારા છે અમારા છે. ૧
 સમર્પણ પ્રેમથી સધળું, હૃદય સાક્ષી બની ચોસે;
 અમારું નહિ તમારું નહિ, અમારા છે અમારા છે. ૨
 હૃદય સંકલ્પ ઉઠે તે, પ્રતિજ્ઞાસે સકલ પદમાં;
 આશાતા શાતમાં સાથી, અમારા છે અમારા છે. ૩
 કદિ છાનું રહે નહિ કંઈ, ગમે તે ચિત્તમાં આબુ;
 અવિચલ પ્રેમના ધારક, અમારા છે અમારા છે. ૪
 અલખ મસ્તાન આનન્દી, અમારા આશયો બલો;
 અમારા યોગના સાથી, અમારા છે અમારા છે. ૫
 સદા ગંભીર સાગરવત, હૃદયને વાણીનો ના બોલ;
 કરો નિઃકામથી સધળું, અમારા છે અમારા છે. ૬
 મળે છે ચિત્તથી ચિત્તજ, મળે છે મેજ આચાર;
 બહિર અન્તરતલું એકચન્ન, અમારા છે અમારા છે. ૭
 અવિચલ પ્રેમ સાગરમાં, ભૂલાયું મ્હારું ને તહાકું;
 “બુદ્ધયજ્ઞિ” સન્ત બહાલાઓ, અમારા છે અમારા છે. ૮

ૐ શાન્તિ

ધર્મ સ્નેહાંજલિ.

કવ્વાલિ.

મયો અમૃત તત્તુ ઊડી.....બન્ધુ એ કર્મનાં ચોમે,
 યયું બાવી ચવાનું તે, સ્મરણ થાતું શુભોચી તુજ. ૧
 શુભાંકુર ઠેઠ પ્રકટયા યા, યયો ક્ષય વર્ષ બેથી દેહ,
 ઉપાયો બહુ કર્યા વેઢે, ટળી ના બાવિની રેખા. ૨
 ચરણ પાળ્યું યથાશક્તિ, શુભાશાઓ હૃદયમાં રહી,

મુવાવસ્થાવિષે ચાહેયો, મુસાફર ધર્મનો થઇને. ૩
 કર્યું શુભ સાંધમાં લીધું, અવસ્થાન્તર થયું તહાફ. ૪
 ખરી શાન્તિ હજી મળશે, થશે સાફ સદા તહાફ. ૫
 ઘણું બાકી રહ્યું તહાફ, વળે તેમો હવે ના કંઈ. ૬
 સદા શાન્તિ રહે આશીઃ જગતમાં ધર્મ સંબંધે. ૭

ઝોગજીવિય અડસઠ સાલમાં, ને પોંચ મુદિ તેરસદિને. ૧
 તું શરીર છોડી ચાલીયો રે, ભાવિરખા નહિ ટળે, ૨
 જગ કેક ચાલ્યા કેક ચાલે, કર્મની ન્યારી ગતિ; ૩
 જગ ધડી ધડીના રંગ જુદા, કર્મથી ન્યારી મતિ. ૪
 મુસાફર સૌ પ્રાણીઓછે, દેહ વચ્ચે ઊડતા, ૫
 એ અવર તનુનાં વાસી થઇને, વેષ લેતા નવનવા; ૬
 જગ રહેવું કેને ચોક કેનો, દલિલકતા સદુ દેહની; ૭
 એ નિત્ય ચેતન તે મરે નહિ, કર્મથી દેહો ધરે. ૮
 તું આતમા ને આતમા હું, એકય બેનું ધર્મમાં, ૯
 એ વસ્તુ ધર્મે વસ્તુ ઉ સદુ, જાણતાં સમતા રહે. ૧૦
 શુભ જ્ઞાન દર્શન ચરણ સદગુણ, નિત્ય તન્મય ભાવના, ૧૧
 જગ મોહટળતાં સત્ય શાન્તિ, પરમ શુભ ઉ આત્મમાં. ૧૨

ૐ શાન્તિઃ ૩

મુ વાપી પોસ સુદિ ૧૩ સ. ૧૯૧૮.

અન્તર દૃષ્ટિનો આલાપ.

મંદાકાન્ત્યા.

જલથું બેનું અનુભવ કર્યો, બાદમાં દુખમાં ઉ, ૧
 થોપી અન્તર અનુભવ કર્યો, વાસના દુખ દેતું; ૨
 પ્રજાઓની મળણ નદીને, મૂકી છોડે તજાવા, ૩
 જુદાને બે સડળ પટના, કર્મનો ખેત બે ઉ. ૪
 દાંતી દાંતી પુનરપિ થતી, મોહની વાસનાઓ, ૫
 તેની સાથે જલુ જલુ લહે, શાન્ત થાતી જગતી, ૬

જૈન પ્રગતિ વોધ.

મંદાકાંતા.

- શૂરા જૈનો અનુભવ કરો, હાલ કેવા બન્યા છે.
 ભગી ભેયો પરિચય કરી, શક્તિ હીના બનો કયાં. .
- સદ્ગુણોથી પતિત થઇને, માતને ના લભવો;
 ધાવી પ્રેમે જનની સ્તનને, દુઃખનું નૂર રાખો. ૧
- જે જૈનો ચે ગુણ નહિ ધરે, જૈનનું નામ બોલે;
 શ્રદ્ધા, ભક્તિ, વિનય તણને, દુર્ગતિ માર્ગ ખોલે.
 જૈનોનો તો ઉદ્ધવ કરવા, શૂરવીરો મથે છે;
 શાસ્ત્રાધારે પ્રગતિ પથમાં, બોલબોલી બહે છે. ૨
- બોલ્યું પાળે બહુ ગુણ ધરે, ધર્મ આચાર ધીરા;
 સાધર્મીને નયન નીરખી, ખૂબ આનંદ પામે,
 તેવા સાચા જગતપ્રકટો, સર્વ જૈનો મજાના;
 છાકી નીચા કદિ નહિ થતા, આત્મવત્ સર્વ લેખી. ૩
- ઓછા જૈનો પ્રતિદિન થતા, યોગ્ય કરવા ઉપાયો;
 જૈનોની એ પ્રથમ કરણી, ભક્તિનું મૂળ એ છે.
 ખાતાપીતા મન નહિ ધરે, જૈનની ભક્તિ કિંચિત્,
 તે જૈનો ના ગુણગુણધરી, નામથી જૈન શાના ? ૪
- જ્ઞાનજ્યોતે પ્રતિદિન થતી, ઉચ્ચરે નીચ ભતો;
 ઉંચી ભતો પ્રતિદિન થતી, સદ્ગુણોને ભંજ્યાથી.
 એવા ન્યાયો હૃદય ધરીને, ભગશેો ધર્મિઓ સૌ.
 આવી વેળા ફરી નહિ મળે, ઉચ્ચ ચાવાતણી આ. ૫
- માવો ધર્મો ગુણગુણધરી, ઉચ્ચ માર્ગે ચઢાયો;
 પૂર્વાચાર્યો કથન કરતા, નીતિથી ધર્મ પામો.
 માર્ગે ચાલી ઝટપટ હવે, વાર તો ના લગાડો;
 “બુદ્ધચરિ” એ અનુભવ કરી, ભર્ગીને સૌ જગાડો. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ શ્રાવણ વદિ ૦)) પાદરા.

કાર્યવિવેક.

કળ્યાણી.

- સગળ ભુરસો હૃદય તાપી, કરેજી કાર્ય મન ધાયું;
કર્મુ કેનું તપામીનિ, મરો તે કાર્ય મન ખ્યાઈ. ૧
- ઘણું કરવું, તરિત કરવું, પરિહર તાડથી ગુણિ;
મનોહર સ્વચ્છ કરવાનું, મરોડું કાર્ય પીરજથી. ૨
- શ્રદ્ધાને સર્વ સામગ્રી, તપામી મર્વ સંયોગે,
થઈ તન્મય કરે જી કાર્ય, સફળતા અન્તમાં દેખીય. ૩
- વિચારીને મગજમાંડિ, અવસ્થાક્રમ સ્વીકારી તર્ક;
પછીથી કાર્ય આરંભી, નિયમસર તે કરે જી કાર્ય. ૪
- પ્રમાણિકતા ખરી ધરવી, સદીને દુ ખની કાઢી;
થરો કાર્યો અમર તારાં, પ્રજુગું દાર દેખાયો. ૫
- મગજ સમતોલ રાખીને, ક્રિયાકર કાર્યની સઘળી;
જરા ઉદ્વેગ ભય ના ધર, વિજય વરમાળ દેખાયો. ૬
- કર્મો સંકેષ અંતરમાં, કરેજી કાર્ય તદનુસાર;
વિવેકે સત્ય દેખાયો, હૃદય સાક્ષી ખરી ભરયો. ૭
- હૃદયની સૂક્ષ્મ વીણામાં, ગવાતું સ્પષ્ટ યાતું તે;
પરાના સત્ય સંકેષો, કદિ નિષ્ફળ નથી બતા. ૮
- રહું છે પિંડમાં અણાંડ, પ્રકટ કરતો ખરો જ્ઞાની;
ખૂલે સ્વતંત્રતાનાં દાર, સહજ આનન્દ દેનારાં. ૯
- હૃદય ખોલે હૃદય સમજે, મહિમા મૌનનો ભારી,
ક્રિયાયોગી થઈ આગળ, વધીને દિવ્ય જો અંખી. ૧૦
- કરેજી મૌનથી કાર્યજ, જગત ખોલે નહિ દે લક્ષ;
“ બુદ્ધચન્દિ ” કાર્યની સિદ્ધિ, સહજ આનન્દમય સાચી. ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંપત્ત ૧૯૧૮ ચૈત્ર સુદિ. ૧

પાદરા.

સ્વસંવોધન.

મંદાકાંતા.

- પ્રેમીપ્રેમી ! અનુભવ કરી, સ્થાન લેતું તપાસી;
 ત્હાડું ઠે નાં 'ભવ વનવિષે, પાન્ય ! વહે મુક્તિ વાટે.
 શાને શાણા ! ભવ વનવિષે. જ્ઞાન્તિથી તું ફરે છે;
 થેલીને તું ત્વરિત ચલજે, મોક્ષનો માર્ગ ત્હારો. ૧
- માયાભલો સકલ ત્યજજે, સ્થિર દૃષ્ટિવટે તું;
 સોડહં સોડહં મનન કરીને, શુદ્ધતાને સ્મરીને.
 ત્હારી પાસે સદજ મુખ છે, અન્ત તેનો ન આવે;
 જોતું અંતર અનુભવ થયે, શુદ્ધ આનન્દ આવે. ૨
- સિદ્ધાંતોનું મનન કરીને, જોઇલે રૂપ ત્હાડું;
 પૂર્ણાનન્દી પરમગુણથી, પૂર્ણ છે રૂપ ત્હાડું.
 પંખીડા તું સદજ પથમાં, ત્યાં ઉચ્છ્વાસથી વહે;
 "શુદ્ધચન્દ્રિ"ની સદજ સ્ફુરણા, એજ સિદ્ધાંત સાચો. ૩

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૧

સંવત્ર ૧૯૧૮ વૈશાક સુદ. ૨

પાટણ

પ્રભુ વિરહોદ્દગાર.

શિખરિણી.

- રૂપના બીજે તો, પ્રભુ તુજ વિના ઠોઈ રચતમાં;
 મતિને આંખો તું, મુજચિર તુંદિ મર્વ તુંદિ છે.
 મજો વહેતા પ્યારા, તુંદિ તુંદિ સમજું મર્વ સમયે
 બધાનો બેઠીતું, પ્રભુ ! તુજવિના હુ ખવસમા ૧
- નિદાતું જ્ઞાપાયે, તુજ શુભ સ્મરી પ્રેમમય દે.
 નિદાતું જો નિમ્ણું, ઉપવન ગિર વૃક્ષ નદીબે.
 સારમાં દોડું તું, પ્રભુ ! પ્રભુ ! સ્મરી એજ દિવસી,
 જણી જ્યોતિતું, સદજ ઉપરોને દિવસરો. ૨

કાર્યવિવેક.

કવ્યાંતિ.

- સખજ ભુરસો હૃદય લાવી, કરેજી કાર્ય મન ધાર્યું; ૧
 કર્યું કેવું તપાસીને, થયે તે કાર્ય મન ચ્યારું.
 ઘણું કરવું, ત્વરિત કરવું, પરિહર તાદશી વૃત્તિ; ૨
 મનોહર સ્વચ્છ કરવાનું, થયેલું કાર્ય પીરજાવી.
 જહીને સર્વ સામગ્રી, તપાસી સર્વ અંગોગે, ૩
 થઈ તન્મય કરે જી કાર્ય, સફલતા અન્તમાં દેખીશ.
 વિચારીને મગજમાંહિ, વ્યવસ્થાક્રમ સ્વીકારી લઈ; ૪
 પછીથી કાર્ય આરંભી, નિયમસર તે કરે જી કાર્ય.
 પ્રમાણિકતા ખરી ધરવી, સહીને દુઃખની કાટી; ૫
 થયે કાર્યો અમર તહારાં, પ્રભુનું દ્વાર દેખાયો.
 મગજ સમતોલ રાખીને, ક્રિયાકર કાર્યની સઘળી; ૬
 જરા ઉદ્વેગ ભય ના ધર, વિજય વરમાળ દેખાયો.
 કયો સંકેષ અંતરમાં, કરેજી કાર્ય તદનુસાર; ૭
 નિયેકે સત્ય દેખાયો, હૃદય સાફી ખરી ભર્યો.
 હૃદયની સૂક્ષ્મ વીણામાં, ગવાતું સ્પષ્ટ યાતું તે; ૮
 પરાના સત્ય સંકેષો, કહિ નિષ્ફળ નથી જતા.
 રહ્યું છે પિંડમાં જઘાંડ, પ્રકટ કરતો ખરો જ્ઞાની; ૯
 ખૂલે સ્વતંત્રતાનાં દ્વાર, સહજ આનન્દ દેનારાં.
 હૃદય બોલે હૃદય સમજે, મહિમા મૌનનો ભારી, ૧૦
 ક્રિયાયોગી થઈ આગળ, વધીને દિવ્ય જો જાંખી.
 કરેજી મૌનથી કાર્યજ, જગત બોલે નહિ કે લક્ષ; ૧૧
 “ ભુદ્ધચન્દિ ” કાર્યની સિદ્ધિ, સહજ આનન્દમય સાચી.

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ ચૈત્ર સુદિ. ૧

પાટણ

સ્વસંવોધન.

મંદાકાંતા.

પ્રેમીપ્રેમી ! અનુભવ કરી, સ્થાન લેતું તપાસી;
 'ત્હાણું' કે ના' બધ વનવિષે, પાન્ય ! બ્દે મુક્તિ વાટે.
 શાને શાણા ! બધ વનવિષે. આન્તિથી તું ફરે છે;
 ઘેલીને તું ત્વરિત ચલજે, મોક્ષનો માર્ગ ત્હારો. ૧
 માયાબલો સકલ ત્યજજે, સિધર દૃષ્ટિવટે તું;
 'સોડહું' 'સોડહું' મનન કરીને, શુદ્ધતાને સ્મરીને.
 ત્હારી પાસે સદજ સુખ છે, અન્ત તેના ન આવે;
 ભેતું અંતરૂ અનુભવ થયે, શુદ્ધ આનન્દ આવે. ૨
 સિદ્ધાંતોનું મનન કરીને, ભેદલે રૂપ ત્હાણું;
 પૂર્ણાનન્દી પરમગુણથી, પૂર્ણ છે રૂપ ત્હાણું.
 પંખીયા તું સદજ પથમાં, આસ ઉચ્છવાસથી બ્દે;
 "બુદ્ધયજ્ઞિ"ની સદજ સ્ફુરણા, એજ સિદ્ધાંત સાચી. ૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

ભવત ૧૯૧૮ નેવ સુદિ. ૨

પાસા

પ્રભુ વિરહોદ્દગાર.

સિખરિણી.

રૂપના બીજે તો, પ્રભુ તુજ વિના રોઈ રથભા;
 મતિને આંખો તું, મુજચિર તુંદિ મર્ષ તુંદિ છે.
 મળે બેલા આસા, તુંદિ તુંદિ રમજ મર્ષ મમથે
 બધાનો બેલીતું, પ્રભુ ! તુજવિના દુઃખમમા ૧
 નિહાતું આશયે, તુજ જીવ સ્મરી પ્રેમમથ રે.
 નિહાતું એ તિમ્બું, ઉપવન તિલ વૃક્ષ નદીએ.
 સકલમા દોડું તું, પ્રભુ ! પ્રભુ ! સ્મરી એક દિવસી,
 અજીબે નિતું, સદજ ઉપરોડે દિવસરો. ૨

હવેથીના ચાલે, પ્રિયમુજપ્રભો ! જોકે ઘડીએ;
 નિરાગીને સેવી, સહજપદની ઋદ્ધિ વરવી.
 અમારા સિદ્ધાંતો, કદિ નહિ ફરે કાર્ય કરશે;
 ભલા ભાવે મળવું, નિજ વપુ રહ્યો નાથ નિરખી.
 ખરી શ્રદ્ધા યોગે, અનુભવ થયો શુદ્ધ પ્રભુને;
 થયે ના તું ફરે, શુભ બળધકી સ્થેર્ય વધશે.
 ટળે કમો સર્વે, પ્રભુ મુજ કરે શિષ્ય ચઢ્યો;
 વહો “બુદ્ધપરિધિ”ની હૃદય સ્પુરણા મુક્તિ પથમાં.

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ ચૈત્ર સુદ ૬
 પાદરા.

હું ને જગત.

મંદાકાંતા.

જે મારામાં સકલમહિ, તે સચ્ચિદાનન્દ રૂપે;
 પામી પામી અનુભવ ખરો, દેખી આનન્દ પામું.
 છે મારામાં સકલ દુનિયા, સર્વમાં હું રહ્યો છું;
 સાપેશાએ સકલ સમજી, એક્યનો સ્વાદ ચાખું.
 શુદ્ધ પ્રેમે સકલ દુનિયા, આત્મવત્ પૂજ્યમાનું;
 સત્તાથીએ ઘટતું મનમાં, ઉચ્ચ ધ્યાન પ્રભાવે.
 ઉચ્ચા નીચા જગત જનસૌ, બેદરદિયકી છે;
 સત્તાધ્યાવી પ્રકટ કરવી, શુદ્ધ વ્યક્તિ મગાની.
 જે સત્તામાં પ્રકટ થતું તે, સિદ્ધ સત્તાધકી સૌ;
 ધ્યાવો તેને સમરસપણે, શુદ્ધદર્શિ જગાવે.
 શુદ્ધ ધ્યાને રિયર થઈ સદા, આત્મસત્તાજ ધ્યાવી;
 પામું સાચું સહજ મુખનું, સ્થાન સાદિ અનન્ત.
 દોષો નાવે જગત જનના; ધ્યાવનાં આત્મસત્તા;
 સત્તા સાચી સકલ જીવની, વ્યક્તિ હેતુ પ્રભાવે.

સત્તા ધ્યાતાં હૃદય પટમાં, શુદ્ધ વ્યક્તિ પ્રકાશે;
 એવા ભાવો હૃદય પ્રકટે, આત્મસત્તા વિચારે. ૪
 દીકું ભણ્યું અનુભવ કર્યો, સર્વમાં એકય ને ઉ;
 એ દૃષ્ટિથી જગત નિરખી, સર્વમાં ધર્મ દેખું.
 બેઠોબૂલી દિલ નવ લટું, જેદનો મર્મ કિંચિત્;
 દોષોટાળે હૃદય પ્રકટયા, ભાવ એવો ધર્યાથી. ૫
 વારંવાર હૃદય પ્રકટે, ધ્યાન સત્તાતણું જો;
 દોષો નાશે સકલ મનથી, ધ્યાન એકત્વ આવે.
 નક્કી મેં એ અનુભવથી, ચિત્તમાં ખૂબ ધાર્યું;
 “બુદ્ધયન્ધિ”ની હૃદય રકુરણા, જોઈતો ચિત્તધારી. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્રવિ. ૧

ખાદરા.

આચાર વિવેક.

મંદાકાંતા.

આચારોમાં ખતુ મતપડયા, રૂઢ આચાર આજા;
 ઉદ્યોને મદળ કરતાં, સર્વમાં માર સાચો.
 શાઆપારે અવગમ કરી, યોગ્ય આચાર પાળો;
 સમ્યગ્જ્ઞાને મારણ પડતા, શુદ્ધ રચાદાદ સિદ્ધિ. ૧
 આવો સન્તો ! હૃદય મજબા, ચિત્તતો ઉચ્ચ ધારો;
 આવો દુષ્ટો ! હૃદય મજબા, ચિત્તનો માર લેયો.
 આવો ભૂલો ! સકળ મજબા, ચિત્ત આ ઉભાઈ;
 દુનિ મારું મકલ વિસરી, સર્વમાં માર દેખો. ૨
 દેહીઓના મકલ તનુમાં, માર ચિત્તન્ય ભર્યો;
 દેખી તેને મકલ ભૂલતા, માર રાખો મજાનો.
 ઉઘા ઉઘા પ્રતિદિન રૂઢી, સર્વને યોગ્ય આપો;
 યોગ્ય દોષી અધિક વળી રે, દોષની દૃષ્ટિ ન્યાયે. ૩

વૃક્ષો નાના ફલદ બહુધા, સર્વ છે ઉપયોગી,
 ત્યાગી સ્વાર્થો સરસ રચના, બાગની દેખવી સૌ. ૩
 સાપેક્ષાએ સકલ દુખને, રક્ષવાં પ્રેમ લાવી,
 સર્વે છે એ પ્રગતિ પથમાં, યોગ્ય નિમિત્ત યોગે;
 છેદું ભેદું નહિ કદિ કશું, પુષ્પને દુઃખવું ના,
 “બુદ્ધચન્દ્રિ”ની હૃદય રચના, સુદિનો બાગ દેખો. ૪
 ઠેઠે જ્ઞાન્તિ: ૧
 સંવત ૧૯૬૮ ચેત વદિ ૧ રવિવાર
 ૧૩/૦૬/૬૮

વાગમ્રમણમાંસ્વાનુભવ.

મંદાકાંતા.

દોડયો દોડયો વિકટ પથમાં, જ્ઞાન્તિથી ખૂબ દોડયો,
 યાકયો પાકયો જમણ કરીને, બાગની પાસ આવ્યો;
 દેખી માળી કુમિત થઇને, એક દામે ન બેઠો,
 રે ! રે ! જ્ઞાતા મૃગ તુજ ગતિ, ખૂબ દુઃખે ભરેલી. ૧
 શુદ્ધ પ્રેમે મળી જઇ બન્યાં, બે તદ્દકાર ચિત્તો;
 હુંવા તુંની મનન શકુરણા, દૂર નાહી બન્યું કંઈ.
 બેનું અદ્વૈત જ નહિ અરે ! વિશ્વનું એકય ભારયું;
 આગે જાતાં અનુભવ બળે, ગૂંચ જેવું જળાયું. ૨
 ઠેઠે જ્ઞાન્તિ: ૧

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ-ચેતવદિ ૧

ગદુરિકા પ્રવાહ. (ગાદરીઓ પ્રવાહ)

મંદાકાંતા.

અપેક્ષા વિકટ પથમાં, એકને એક દોરે,
 બાગ ઉપા જમણ કરીને, કપમાલી પડે છે.
 શંકા મારે નવનવજાતે, માર્ગ પૂછે ન કોઈ;
 અજાનીઓ સુખ નવ લહે, અહુદીના બિચારા. ૧

ફર્જ્યા.

મંદાકાંતા.

આર્યાવર્તે પુટ કરી બહુ, સંપત્તિ મૂળ બાળે;
 હાડા દુઃખી તુજ પદચક્રી, ચિત્તનો રનેહ ગાળે.
 ત્હારા સંગે અવનતિ સદા, સાધુને તું બગાડે;
 રે રે દુષ્ટ ! દૂર ખસ હવે, આર્ય ભૂમીયકી તું. ૧
 આંખોમાં તો પ્રકટ કરતી, વાંધેની ઉચ્ચવાલા;
 બાળે ચિત્તે અતુલ વિષથી, વાણીમા જાડ રેડે.
 રે ! રે ! દાવાનલયકી બહુ, સદ્ગુણોધાન બાળે;
 “બુદ્ધચરિત્ર”થી મતલ દૂર હો ! પાપિણી દુષ્ટ ઇર્ષ્યા. ૨

ૐ શાન્તિઃ ૩

સવન ૧૯૧૮ વસંત-ચૈત્રવદિ ૭

ત્યાગાભાસ.

મંદાકાંતા.

ભોગી વસ્ત્રો વધુ થકો તણ. ત્યાગીના વસ્ત્ર પહેર્યા;
 બાહિર પીળાં હૃદય પટતો, વસ્તુત ખૂબ કાગ્ય.
 જેને ઊડયું ગુણ કર્યું તે, ત્યાગ શાનો કર્યો રે !
 હુંએ મુડે ગુણ વણ કરી, ત્યાગી ના કોઇ દીકો. ૧
 તૃષ્ણાવહી હૃદય પ્રકટી, કલેશના વૃક્ષ ઉગ્યા;
 નિન્દા વાયું અધિક પ્રકટયો, અન્ય તો નીચ લાગ્યા.
 મૈત્રીની તો હૃદય ન રહી, લેશ સદ્ગુણ જાણો;
 ત્યાગી યેને ત્યજન ન કર્યું, ત્યાગીનું નામ જાડું. ૨
 પડિતાઈ સકલજનથી, વાદ માટે રહી જ્યા;
 સર્વે દોષી જગતજન છે, દુષ્ટ નિર્દોષી પોતે.
 મ્હારું સાડું અવર જનનું, જાણતો સર્વ ખોડું;
 એવા જે કો મહોત્તર વિષે, સાધુઓ સાધતા શું ? ૩

ઉંચા માને સ્વર્ગીય મનમાં, તારથી ખૂબ ઉંચા;
 નિન્દે સાને નિશ્ચિન અરે! દોષ દૃષ્ટિ ધરીને.
 દાદામાં તો વિષ બહુ બહુ, કાંચળી ત્યાગી સર્પે;
 જ્યેષ્ઠ ત્યાગી મહોત્સવ વિષે, સર્પથી ખૂબ બૂરા. ૪
 જેંચા જેંચી કુપય મતની, કલેય દોળી બનાવી;
 નાંખે તેમાં સ્વપર જનને, યુદ્ધના યત્ન હોમે.
 યોદ્ધા માટે તારી બહુ મરે, પશુમાં યુદ્ધિ જેંચી;
 આર્યાવર્તે કહિ નહિ ધરો, ત્યાગીઓ દુષ્ટ જ્યેષ્ઠ. ૫
 ત્યાગ્યું તે શો દુષ્ટ પ્રકટ્યું, શ્વનવત્ રીત ઈર્ષ્યા;
 કાળાં પીળાં દુષ્ટ પટમાં, ચિત્ર દોર્યા વિચિત્રો.
 બાહિરથી તો બહુમધર્મ, ધર્મ આચાર દોંગે;
 “બુદ્ધચન્દ્ર”ના દુષ્ટ ધરમાં, ત્યાગીઓ સત્ય યોગે.

ૐ શાન્તિ: ૧

સપ્ત ૧૯૧૮ એવ વર્ષ ૫.

વડોદરા

દૃષ્ટિકોષ.

મંદાકાંતા:—

પાતું પાતું નથન નિરખું, સર્વમા માર પાતે;
 કાતું કાતું કહિ નહિ દરે, કાળનું ભેર આપું.
 ખીંચી ખીંચી સકલ રમ લે, ખૂબ કતોચ પાતું.
 કર્મશાથી દૂર રહી જતા, ચે.ગીને: ચોમ આપું ૧
 બરડું ભેડું અનુભવ કરો, રીતમાં ખૂબ પેચી.
 કાંટા વાળ્યા સદન રીતે, કાંચળો રાંધે તારવે.
 દૂર દો ચા કમિષ નવ દે, પિત્રમા ના દરે તે.
 આપિઆપે અનુભવ કરી સત્ય જાનવ સપું ૨
 આરો નેરે અલ્પ મનથી દેખતા કંઈ નરે,
 દાદે આદે અલ્પ મનથી, દિન, રાત્રે, અરેડું ?

કાયા વાણી થઈ બંધ કરે, પ્રેમના ખૂણ શાળા
 સાચા અન્તો હૃદય ધરના, પ્રેમથી મિત્ર સાચા.
 પ્રેમી યેને હૃદય લઈને, પ્રેમનો માનવી જે;
 પ્રેમી એતો નદિ નદિ અરે ! પ્રેમનો પંથ જુદો.
 સાચા પ્રેમી કદિ નદિ કદે, મર્ય આગ્રા વિનાનો;
 પ્રેમી ચિંતામણિ સમ અરે ! કોઈ ક્યાંઈ નિદાનું.
 સાચા પ્રેમી જિનવરતણો, શુદ્ધ રૂપે બને છે;
 એ ઈ સાચા અનુભવ લહી, બોલ કાઢું ખરા એ.
 જે સો જાણે સકલ મનનું, શુદ્ધ જ્ઞાનન્દ આપે;
 એવા દેવા પ્રિયતમ મળી, પ્રેમ જાંધું મજાનો.
 પ્રેમી મૂરો જિનવર ખરો, પ્રેમનો તાર બાંધો;
 રદાઈ મદાઈ સકલ દર્શને, તુંજ રૂપે ભનું દું.
 સાચા પ્રેમી સદજ મુખદે, ન્યાય આપે ખરો એ;
 "શુદ્ધચરિત્ર"નું હૃદય ધરમાં, એક ઈ પૂરું પ્રેમી.
 ૐ જ્ઞાનિઃ ॥

મંવર ૧૯૧૮ ઈસવી ૭.
 વડોદરા.

શાતાષ્ટકા.

મંદાકાંતા.

પૂઠા શાતા વિનય કરીને, બેઠ શાતાતળા હેં,
 કેવાં કેવાં પ્રિયચયન હૈં, ચિત્તને તેહ પૂઠા;
 ઉઠા દારો હૃદય દહના, પાર તેનો ન પામું.
 પેશી જાને હૃદય દહમાં, એઈ પ્રત્યુજિ આપું.
 પ્રેમી રહેનાં વચનથી તો, એકય યેનું ન રહેતું.
 મારાથી તો અધિક કથનાં, સામ્ય યેનું ન રહેતું.
 એ પ્રાણેથી અધિક વહુનો; પ્રેમ એ તુચ્છ જામે;
 આત્મા આપું વચનથી તો, પ્રેમનું એકય થાયે.

બાંધી પ્રીતિ વચન કથતાં, પ્રેમનું મૂલ્ય થાતું;
 આપી પ્રીતિ વચન વદતાં, પ્રેમ થાતું ઘરેણું.
 ભેટી પ્રીતિ વચન વદતાં, પ્રેમની છૂટ થાતી;
 બાંધ્યો આપ્યો નહિ નહિ ખરે, પ્રેમ છે શુદ્ધ ન્યારો.
 માફ ત્હાફ સકલ બનતું, પ્રેમની શૂન્યતા ત્યાં,
 પ્રેમપૂજા વચનથી ન્યાં, પ્રેમની શૂન્યતા ત્યાં;
 વાણી કાયાથી બહુ થતા, પ્રેમના તો વિકારો,
 સોના જેવો અવિચળ રહે, પ્રેમનો શુદ્ધ રૂપે.
 ફાંફાં મારે સકલ દુનિયા, પ્રેમની અંબનામાં,
 હાટે ઘાટે ભ્રમણ કરતાં, પ્રેમ સાચો મળેના;
 આશા સ્વાયે મલિન મનડું, પ્રેમનું વેણ ત્યાંશું ?
 દીઠી પ્રીતિ કદિ નહિ ખરી, બાદમાં જેહ બામી.
 જેથી બગે સહજ સુખની, ઇન્દ્રિયાતીત અંખી;
 પ્રેમાભિષેકમાં મન વચ અને, કાય છે મેલ જેવાં.
 એવો સાચો સુખ કર સદા, પ્રેમ ચિત્તે પ્રકાશો;
 “ શુદ્ધચિત્ત ” ના હૃદય ઘરમાં, પ્રેમની પૂર્ણ અંગા.
 ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના ચૈત્ર વદિ ૭.

વડોદરા. કોઠીપાળ.

આવનારાઓ.

મંદાકાંતા.

લોકો આવે અધિક સમિપે, આશયો ભિન્ન દેખું;
 લેવા આવે સુજન શુભને, કોઈ તો છિદ્ર જોવા.
 પ્રેમાકારી બહુ જન અહો !, કોઈ મધ્યસ્થ ભાવે;
 આવે જેવી મતિ યકો અહીં, સાર લે તેહ તેવો.
 સારા ખોટા પરિચય કરી, પૂછતા ખૂબ પ્રશ્નો;
 સાફ ખોટું નિજમતિયકી, પામી પાછા ફરે તે.

આવે ચિત્તે અધિક કષ્ટના, દુર્જનોને નિદાગી;
 પામું શાન્તિ અધિક મનમાં, સત્જનોને નિદાગી. ૨
 જેવા તેણે મુજસમગણું, પ્રેમથી સર્વ જીવો;
 પૂજે નિંદે નિજમતિયકી, સર્વની દિદિ ભુકી.
 નાના બેદો જગત તણમાં, સર્વનું કાર્ય જૂદું;
 આલે સર્વે નિજ નિજમતે, સર્વનું મેય યાઓ. ૩
 બેસી સાથે શુભ મનથકી, ચિત્તને સાર જેવે,
 એવા સન્તો અવનીં તણમાં, સાબ લે સંગતિનો;
 ખાસે બેસી હૃદય સજીને, યાપ પ્રેમી અમારો,
 તેની સાથે હૃદય મળતું, ચિત્ત ઠ મુજ તેનું. ૪
 લેવું દેવું હૃદય સધણું, ધર્મનું તત્ત્વ ખ્યાડું,
 સાથે પ્રેમે ગગન પથમાં, આલણું ચિમ્તતાથી;
 ભડતો ચિમ્તો હૃદય ઘરના, આગ્રિતો સર્વ જીવો,
 ખ્યાડું સાચું ચિવપદવરી, પામીશું શર્મ સાચું. ૫
 પળી પ્રેમો મુખકર મળ્યો, દેખણું દિવ્ય નેત્રે;
 દેખી લેવા સકલ જનના, સદગુણો પ્રેમથી સા.
 આવો આવો સકલ મળવા, દિવ્ય પન્થે વહોને;
 “ભુદ્ધચન્દિ”ની સકલ દુનિયા, સાચ ઠ મૈત્રી સાચી. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૬૮ વેત્ર વદિ ૧૦ પાસા.

હંસ સંવોધન.

મંદાકાંતા:—

ખીમે ખીમે ગમન કરીને, આપ તું હંસપાસે,
 મારી પાસે પ્રમુદિત બની, પૂર્ણ આનન્દ લેશે.
 શંકાતો ના જગત જનથી, બિન્ન વાણી જગત્ની,
 પેરાગીયા હૃદય ઘટમાં, બોધ પામી મજાનો.
 ત્હારી ન્યારી સકલ ઘટના, સર્વમાં તું રહ્યો ઠ;

જાત્રાથી એ વચન ઘટના, બ્યજિથી નિત્ય ન્યારો.
 ત્હારા માટે સકલ રચના, પ્રેમથી મેં જનાવી;
 બહેલા આવો ! સર્મીય પ્રમુછ ! વાર તો ના લગાડો. ૨
 જ્યાં ત્યાં ધ્યાવું પ્રભુ મુખકર, હાર દેયાતવો તું,
 તારી જ્યોતિ મુખકર સદા, સર્વને ધ્યેય તું છે.
 ત્હારા માટે વપુષર ધર્યો, વેષ નિર્મન્યનોરે !
 વંદું વંદું દયકર વટે, પૂર્ણ પ્રત્યક્ષ થા તું. ૩
 ત્હારી શોભા સકલ જનને, ખૂબ આનન્દ અપે;
 પાંખો સારી મનહર ગતિ, દેખતાં પ્રેમ જાગે.
 બોલે યોડું પ્રિયકર ગદુ, દિવ્ય આંખે નિહાળે;
 બીલે બ્હાલે સરવર વિષે; ઉત્તમાદાર જોગી. ૪
 કાયા વાળી મનઘડી જાન્યો, હંસ બ્હાઈ રમકડું,
 રે ! રે ! ત્હારા વજ્ર નદિ ગમે, જાગી જાના હવે તું.
 તું તેટું જીમિતન રસમાં, બેઠું તું રહોના;
 “બુદ્ધચિત્ત” તું મુખમય, મદા હંમ પોતે મુદ્દાચો ! ૫

ૐ કાન્તિઃ ૨

જાન ૧૯૧૮ ને ૧ થી ૧૨

૫૧૬૨.

શુક.

ખંડાકાન્તા.

લીલીપાંખો રૂપ રૂપે, જાગી આજ કાલી,
 આવામોલે વિવિધ મુખગી, પાકી તુ કદાચે;
 દમિત રાખે ઘમન વધમા, જિડવા ચિત્તમાલી.
 કલાંથી કિટે મુખર હાક તું, પાજાયા પડેદો. ૧
 આવામોતું પાન કરીને, રીઝવે જવં દોડો.
 જવં દોડવો બુદ્ધચિત્ત, વાર આંખે વાંડુ.
 પકોળે એ જાગર ઉડના નેહને જાગરોડો.

કંકેકો ખરો નિજનો કરો, અન્યાયને જોતા નથી.
 શુભ ચિત્ત મળતાં મેળ સાચો, પ્રેમથી દ્વેષજ શમે;
 સાધુના એ શુદ્ધ મનની, વાટમાં જાતા નથી.
 શુભ વાત કરીએ જે અમે તે, સાંભળો ના કાનથી;
 પરવા રહી જગ લોકની નિજ, બૂલ એ જોતા નથી.
 ચહોંએ અમે શુભ લાવથી, રહાઓ નહીં અમને તમે;
 મનમાં નહીં તે આવતો ના, કામમાં પ્રેમજ અહો !
 બહુ સ્લોક ગોખી શુક કયા પણ, સાધુ પદ મુરકેલ છે;
 નિજ દોષદષ્ટિ મોહ બળથી, છૂટવું નહિ રહેલ છે.
 ધુણમાં ભરી જે કસ્તુરી, મહેકયા વિના તે ના રહે;
 શુભ “બુદ્ધિસાગર” દિલમાં તે, બહિરમાં પણ મહમહે.

ૐ શાન્તિઃ ૩

ચૈત્ર વદિ ૧૩ ૧૯૨૮.

પાદર:

પાસે આવો.

હરિગીત છંદ.

આવો અમારી પાસમાં, જોલો હૃદય પ્રેમે મળી,
 બહુ દુઃખમાં સાથી બનીને, મિત્રતા ધરશું અમે;
 ‘પરમાર્થની ચર્યા વિષે, ઉભરા હૃદયના કાઠશું’,
 પરમાર્થ ચેતન બદ્ધિનાં, ગાણું લઈયથી ગાઈશું.
 જાહોજલાલી આત્મની ત્યાં, દીનતા તમ છે નહીં;
 આનન્દના ઉભરા વધે, બહુ જાસતા ભાષા પરા.
 ખંચકાવના ગભરાવના, મહારા ગણી જોલો સદા,
 તમ દિલનો વૈદજ બનીને, દુઃખ ટાળીશ યતનથી.
 મહેમાન સૌ અમદીલના, સેવા તહમારી સારશું,
 ‘હૌલ એક રસરૂપે યઈને, મોહને દૂર ટાળશું;
 દિલ હૈ રેખી દુર્લભ કાઠ’, દિલના વૈદજ અમે,

ધિછા સારી હૃદય ધરીને, 'ધર્મતું' જ્ઞાન લીધું;
વાંચી શ્રન્ધો ગુરુવરતણા, ભાષણે જ્ઞાન લીધું;
શ્રદ્ધા ભક્તિવિનય કરૂણા, ધર્મની દાઝ ચિત્તે,
આયુઃ કર્મે વપુધરતણ, કેશરી કયાં ગયો તું. ૨

સેવા ક્રીધી ગુરુવરતણી, પાઠશાલા સ્થપાવી;
જેનો માટે ગુરુજૂગતણો, લેખ સારો લખ્યો તહે.
મુધાર્યા તહે નિજસહચરા, ભાષણો કેઇ આખ્યાં;
આયુઃ કર્મે વપુધરતણ, કેશરી કયાં ગયો તું. ૩

તહારા માથે બહુવિધ હતો, ધર્મનો ભાર સારો;
મૂઠી ચાલ્યો અવર ભવમાં, ધર્મને સાથ લીધો.
ધાર્યા શુણો વિનય ધરીને, ગામ વસસાડ દીવો;
આયુઃ કર્મે વપુધરતણ, કેશરી કયાં ગયો તું. ૪

જન્મે જે જે અવનીતલમાં, સર્વ તે તે મરે ઠે;
માથે મૂત્યુ સકલ જનને, કર્મથી ના બચેકો.
ઠે પૃથ્વીમાં સકલ જીવડા, કર્મથી પંથીઓરે;
વૈરાગીને સકલપટના, પૂર્ણ વૈરાગ્ય હેતુ. ૫

ચાલો શાન્તિઃ અવરભવમાં, ધર્મ સામગ્રી પામો;
ઉપે ઉપે પ્રતિદિન ચઢો, મોહનું ભેર વામો.
આશીઃદેઉ પરભવવિરે, ધર્મનો લાભ પામો;
સેવા સારી નિયતિન મળો, ધર્મની પૂર્ણ બંધો. ૬

ધર્મીઓના હૃદય વસીયો, ખેસન્ધો ના ખસે તું;
ઘાવા સાધુ હૃદયપટમાં, ચિત્ર દોરું હતું તહે.
હાહાભાળે ચિત્રવચવિરે, કેશરીને દરયોરે;
દેખી આવી જગત રચના, ખૂબ વૈરાગ્ય ચારે. ૭

પખીડા તું યિવર પ્રતિ, ચાલજે ચાલ જારી;
જેરી જીતીઃ હૃદય દાને, ધર્મમાં લીન રા તું.

પન્થીમેજોઃ જીવનોત્તમાં, ચાલીયા કેઇ ચાલે;
જુદધર્મિય દે મુખમય મદા, ધર્મ રનેદાંજલી જા. ૮

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૧

અંવત ૧૬૧૮ ચેત વર્ષ ૭૭

૫૮૨૫

પ્રેમા શિક્ષા.

દશિગીતછંદ.

તું જાવ જાવજ નદિ ઘરોધર, તીવ્રજ કાંટા વાગયો;
જાયો ભલે ઈચ્છા વડે પણ, દુઃખ અન્તે આપયો.

પરદેશી યુવર જાહુ પડ્યા, જાખ્યાવિના ઉગે ધણી;
પાણી વિના ફૂંગાય છે એ, દીલમાં તું જાણ્યો. ૧

તે વાડ કાંટાળી કરો પણ, સર્વ તેની રાખવી;
ઉસ્તાદના એ દીલમાં, ડહાપણ સદા વહેતું રહે.

એ બાદના મેજા મળ્યા ને, ચિત્તમાં કાંઈ નહીં;
અંતર રહ્યા કાંટા ધણી તે, મેજાની કિંમત નથી. ૨

કાંટા ભડોભડ વાગયો ને, દીલ પીડાયો જાહુ;
દુર્જન મળે ના દીલથી, ને દીલનો ધાતજ કરે.

ઉંચા શિખરપર જાહુ થકયો, જાતો કરે જાસમાનથી;
નીચુ નિદાળી સર્વને, ન્દાના ગળે આશ્રય ત્યાં. ૩

જાણી અને શુભ ચિત્તથી, જ્યાં તાર પહોંચે છે ખરા;
એ શુદ્ધ કાચન પ્રેમ છે, એ પ્રેમીનો પ્રેમી જાહુ.

આપો અમારા દીલના, મેમાન યાજો ભક્તિથી;
સેવા કરી મંવડ થવાનો, લાભ હેતે આપયો. ૪

ગૂરત્વને ગર્જનજામાં, ગૂર છાન્ય ના રહે;
ઉંચો મૂરજ છાનો રહે એ, વાગ સાચી કેા કહે ?

વાકયો થકી જાહુ બાંધયો પણ, દીલને ના બાંધયો;
જાણી થકી જાણાય તેનો, જાગ જાહુ ચિત્તે રહે. ૫

એ સાફ જો તુજ દીલ છે તો, તીર્ય આપો આપ છે;
 નિજ વસ્તુતઃ એ વાણીના, વિશ્વાસની દિલ છાપ છે.
 ઉંડા હૃદય નહિમાં ઉઠે, આશયતણા કલ્પોલ બહુ;
 “બુદ્ધચિંત” અન્તરમાં રહ્યું, પારજ લહે કેં યોગીઓ. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ વેત્ર વદિ ૧૪

પાટલ

શ્રાંતિ.

હરિગીત છંદ.

પાસે રહી જોયું ધણું, જાણ્યું ધણું મનમાં રહ્યું;
 શુભ રત્ન જાણી સેવીયો, પણ કાચ અન્તે નીકળ્યો.
 આશા હતી લાંબી ઘણી, પણ આશ ઉડે આવીયો;
 આલોકની દૂડેણી થકી, વિપરીત રૂડેણી દેખી મેં. ૧
 જલ જલ જલાજલ થઈ રહ્યું, દરિયો બન્યો ચોપાસમાં;
 દૃષ્ટિ રીધી નહિ પહોંચતી, એવું દૃઢ્યમાં આવીયું.
 જલપાનની આશા ધરી, ચાલ્યો ધણે પાણી નહીં.
 એ ઝાંઝવાનાનીર સમ, સંસાર મુખ માટે બમ્બો. ૨
 કંઠોઈની દુકાનમાં, પારજ નથી મીઠાઇનો;
 બરફી જલેળી લાડુ ને, ઘેજર ગલેફાં ધારીયો.
 ખાતાં સહુ ખૂટી ગયું ને, દ્રવ્ય સપટું પી ગયો;
 જાગ્યું નિદ્રાળી સર્વ તો, એ સ્વપ્નની સૃષ્ટિ હતી. ૩
 ચાલ્યા કમું બહુ વાટમાં, ઉમંગનો અવધિ નહીં;
 યાદી ગયો ચાલ્યાયદી, પણ માર્ગમાંદિ ચાલીયો.
 દુઃખો ધણાં વેદ્યાં શરીરે, જાળ જોજન ચાલીયો;
 જાંબો ઉપાદી દેખીયું તો, ક્યા હતો ત્યાં દુઃખો. ૪
 વાતો કરી જોત્રા મળી, જોજન જમ્યા બહુ જાતના;
 દોસે દુઃખો બાંહેવિરે, મેળા નિદ્રાળ્યા ટોકના.

શોભા ઘણી જોઈ નયનથી, ઉઘથી ઉંઘી ગયો;
 જાગી નિહાળ્યું સર્વ એ તો, સ્વપ્નની લીલા હતી. ૫
 શોધો કરી બહુ જાતની, વાતો કરી મનતારથી;
 આકાશમાં વિમાનથી, મેસાફરી બહુશઃ કરી.
 જોયા ફરી દેશો ઘણા, વિજ્ઞાનની વાતો કરી;
 આનન્દ જોયો નહિ ખરો તો, શોધવું જોયું વૃથા. ૬
 આનન્દની વાતો કરે, એવા વિબુધો બહુ મળે;
 વાતો કરે વળતું નહીં, આનન્દની ભુક્તિ વિના.
 આનન્દ સત્ય નિહાળવા, શિવ-પાન્યની શોધજ ખરી;
 આનન્દ પરમાનન્દમાં, “બુદ્ધયજ્ઞિ” તું વા હું નહીં. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ સુદ. ૧

પાદરસ

મસ્તદશા.

હરિગીત છંદ.

કાચર કદિ રહેવું નથી, ખડાદૂર બનવું હોંચથી;
 પરવા નથી દુનિયાતણી, આનન્દમાં મરતાન છું.
 મ્હાનારને મ્હાઉં સદા, મળનારને મળતો રહું;
 પ્રેમી ફીરી ઇંચની, ઉસ્તાદના છે દીલમાં. ૧
 શુભ દેખવું ને જાણવું, ન્યાડું અમાડું તમથકી;
 સ્વાદ્વાદનયની ચમુઓ, વિપરીત દેખે નહિ કદિ.
 જ્યાં લોક ચર્ચા બહુ થતી, સામા થતા વિપરીતો;
 પણ જાનીઓ ઊઠે નહીં, નિજકાર્ય શિરપર જે રથું. ૨
 ગમતું નથી અન્યો વિના, ઇચ્છા નથી વિકયા વિષે;
 સત્સંગ સન્તોનો ગમે, પૂછી હૃદય ઉત્તર કયું.
 કાયાધરી કાયા મળે પણ, મન મળે ના જલ્દીથી;
 મન પણ મળે વાતોચરી, એ વાતમાં રસ આવતો. ૩

શુભ પ્રેમથી નિશ્ચય થતો ને, કાર્યમાં મન લાગતું;
 એ શુદ્ધ પ્રેમે કાર્યમાં મન, પૂર્ણ કાર્ય સુધાવતું.
 શુભ પારખ્યા વણ પાત્રને, આપે નહીં મન યોગીઓ;
 “ભુદ્ધચરિત્ર” દિલના ઉભરા, શુભ પાત્રના દિલમાં પડે, ૪

ૐ ધ્યાનિતિ: ૨

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ સુદિ ૨

પાટણ.

વીરના પગલે.

હરિગીત ૭૬.

જટુ દયમયાયો ધર્મના, ઉપદેશથી આલમ બધી;
 સેવક બની સાચા દુહયથી, વીરનાપગલે વડો.
 આગળ સદા પગલાં બરો, પાછા રહો નહિ ઉંઘથી;
 કદિ દીલથી દીલો બનો ના, શૂરવીરતા દાખવો. ૧

“ભાવી દયો યાયે સદુ, જા કર્મ જેવું તે થયે.”
 મોલો નહિ દીલો વચન, ઉપમયથી આગળ વધો.
 શક્તિ રકુશવી દુહયમાંહી, પ્રેમથી આગળ ચલો.
 ઉપમ કરો નિમિત્તથી, વરમાળ મિદિની રરો. ૨

શીવીરના બકનો બનીને, ચીર્યદોન બનવું નહો;
 મદાવીરના બકનો દયે, ઝટ ચીર્યને પ્રકટાવયો.
 ગુણાર્યથી યાત્રું સદુ, જે વાતને નિશ્ચય કરો;
 શુભ મૈત્રયાસન મેવનામા, શક્તિ તથાની વાપરો. ૩

કાલે થયે પાણીથી થયે, જે વાત દરે દાખવો,
 બાકે કરો બધુના કરો, જે વાત દિલમાં પાડયો.
 શુભ મૈત્રયાસન બલિમા, ઝટ શક્તિ મરે વાપરો.
 રીવીરનાચીરજ બની ને, વિશ્વ નેરું કરાવયો. ૪

જા રેદની રાખ જ દયે ને, રાખ કેટ ન બાવયો,
 શુભ મૈત્રયાસન મેવના ને, બ.દ. ૧૪૭૧ આવયો.

શુભ જૈનધર્મની વૃદ્ધિનાં, કાપો કરો તન મનેથડી;
શુભ “બુદ્ધિસાગર” પામયો, જિન ભક્તિ શક્તિ જગાવતી.”

ૐ શાન્તિ: ૧

સંવત્ ૧૯૧૮ વૈશાખ સુદિ ૪. (મહેશ મુર્ખી)
પાદરા.

ઉત્તમાકાંક્ષા.

હરિગીત ૭૬.

જો સર્વથી મોટો થવાની, ચાહના તુજ ચિત્તમાં;
તો સર્વને મોટા ગણીને, શુદ્ધ મનથી ચાલજે.
તું સર્વને જો પૂજ્યમાની, શુદ્ધ પ્રેમે ચાલયો;
તો પૂજ્ય થાયો સકલનો, આપો અવર તેવું લહો. ૧
આપોત તેવો થાય છે, સામેજ પ્રત્યાધાત તો;
જેવું ચહોછો અન્યનું, તેવું થયે નિજનું ખરે.
સોજીવને શાસન રસી, કરવા મનોરથ થાય તો;
પામો જગતમાં તીર્થકૃત્વ, સર્વનું ચાહી બહુ. ૨
એ નિયમ સ્વાભાવિક છે, આદર કરી દ્યો પ્રેમથી;
અનુભવથી એ અનુભવ્યું છે, જ્ઞાનીઓએ ચિત્તમાં.
મનવૃત્તિ જેવી રાખયો, ફળ પામયો તેવું તમે;
નિજ હૃદય ઉડી જાવનાના, શબ્દ સાંભળયો તમે. ૩
ક્ષણ ક્ષણ વિષે સારા અને, ખોટા વિચારો જે કર્યા,
નક્કી શુભ ફળ આપયો અન્તર્ વિષે જ્ઞાની કયે.
ઉત્તમ થવા ઉત્તમ કરો, સુવિચારસાધિ ક્ષણપ્રતિ,
“બુદ્ધયગ્નિ” જે પ્રત જે તમે તે, અર્તાતનાજ વિચારથી. ૪

યો

ૐ શાન્તિ: ૧

મમિ, સંવત્ ૧૯૧૮ વૈશાખ સુદિ ૭
જે પા પાદરા.

તોથડી.

વિહારદર્શન.*

કવ્વાલિ.

- ચકલીઓનાં મળી ટોળાં, મધુરાં ગાન ગાવે છે;
ઉડાઉડ બહુ કરી તેઓ, ખુશી દર્શાવતાં ઝાઝી. ૧
- દયાળુ પંખીઓમાં બહુ, કબૂતરનાં મળી ટોળાં;
ઉડે દેખી ફરે જ્યાં ત્યાં, ખુશી દર્શાવતાં તેઓ. ૨
- દયાળુનું બહું થાયો, કબૂતર દીલ ઉદ્ગારો;
મુકોમલ પંખીડાંઓને, નિહાળે ધન્ય તે લોકો. ૩
- હરિણનાં બહુ ફરે ટોળાં, કુદકુદા કરી દોડે;
ધણું દોડી જીએ પાછું, પુનઃ દોડી જીએ પાછું. ૪
- શિખવતાં પાઠ પ્રેમીનો, સરસતા દીલની સાચી;
થતો આનન્દ જોઈને, હરિણ ટોળાંતણી ગમ્મત. ૫
- કરી જે કાનને ઉઘા, મુકોમલ આ સશક દોડયું;
મનોહર આકૃતિવાળું, બન્યું ચંચલ નિહાળીને. ૬
- ત્વરિત જાળાવિષે પેહું, પુનઃ નાહું ગયું આધું;
દયા ઉપજવતું દિલમાં, શિખવતો પાઠ રનેહીનો. ૭
- ઉઠેછે લાવરી ટોળાં, વહેછે શુકનાં ટોળાં;
કરેછે કાગડા કા કા, મનોહર રવ કરે કોયલ. ૮
- ફરે કાબેરનાં ટોળાં, ફરેછે દેવ ચકલીઓ;
કઠિન બોલે અરે ! હોલા, ઉડે સારેવડાં નલમાં. ૯
- મચ્છેરો બોલતા બૂપર, ખસે આઘા નિહાળીને;
મનોહર પિચ્છ બારાની, બહુ શોભા કરે દોડી. ૧૦
- વહે ખીસકોલીઓ ચકચક, ભ્રમર ગુંજારવો કરતા;
નદીપર શ્વેતબકટોળાં, તકાસે દેડકાં ને મત્સ્ય. ૧૧
- બહુ ટંગાઈ બાગોળો, વડો ને આંબલીયોપર;
ફરેછે બાજ પંખીપર, જતાં પંખી બધાં સંતાઇ. ૧૨

* કવિ દક્ષિણી લખેલું વિહારદર્શન કાવ્ય છે. શ્રીમદ્ દેવચંદ્રાચાર્યે કવિ દક્ષિણી આલંકારિક મનોએ લખ્યા છે તદ્વત્ અત્ર અવબોધવું.

નિહાળી હુંકરી ઢોડે, પડે છે કુતરાં પાછળ;
 પુનઃ પાડે પુનઃ ઢોડે, રહે પાછળ મુંધીને શ્વાન. ૧૩
 મુગધી પુષ્પ વેલડીઓ, ઘણાં વૃક્ષો ઘણાં ખેતર;
 હરાયાં ઢોર ફરતાં બહુ, કૃષીબલ હાંકતા ભેર. ૧૪
 અરે ! કુદરત તણી લીલા, બહુ સૌંદર્ય ખીચ્યું આ.
 ખુશાલી ઉપભવે છે, બહુ ખૂબી બતાવે છે. ૧૫
 ઠરે રક્ષણ દયાળુઓ, સકલ પ્રાણીતણું પ્રેમે;
 “બુદ્ધચન્દિ” તે દયાળુઓ, પ્રભુના ભક્ત ગણવાના. ૧૬

ૐ શાન્તિઃ ।

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ સુદ ૧૧.

ઉમેશ.

સ્વપ્રસૂતિ.

હરિગીત.

અધો બનાવી ઠલપનાના, વિશ્વમાં ઢોડાવીયા;
 નિજ મનઘડી મહેલો બનાવી, ખૂબ તેમાં મહાલીયા.
 નિજ અંગના આશા બનાવી, સ્વાર્થ પુત્રે મોહીયા; ૧
 એ સ્વપ્નની સૃષ્ટિવિષે, અસાનીઓ મુંઝવ્યા ઘણું.
 નિજ જીવન શ્વાસોશ્વાસનું, બાહિર વહે મુખ ના લહે;
 નિજ મનતણી સૃષ્ટિ બને ને, નાશ તેનો મનઘડી.
 સંયોગનો વિયોગ છે તે, ભેધને ભેધ રહો;
 ઇચ્છા કદિ પૂરાય નહિ ને, ચિત્તથી તે નહિ ખસે. ૨
 આકાશથી ઉઠી ઘણી, પાતાલથી નીચી ઘણી;
 આવે ન તેનો અંત ક્યાંહી, લોભસાગર મોટકો.
 એ મન બગાડે તન બગાડે, વાણીનું જ્ઞાનજ નહીં;
 જે લોભસાગરને તરે તે, પાર પામે દુઃખનો. ૩
 પરતંત્ર બેડીમાં પડ્યા, જીવો રહે મોહોદયે;
 નિજ જ્ઞાન જૂઠી પ્રાણીઓ સો, મોહની સંગત કરે.
 એ મોહ રહામે જીવનારા, મોહને વશ કેં થતા;
 સંસારની વિચિત્રતાને, ભેધ તેણે ભેધ છે. ૪

આશાતણા તંતુચક્રી, આલમ બધી બંધાય છે;
 નિજ આત્મજ્ઞાનાસિધકી, તે તંતુ છેડે કો મુનિ...
 જગ વાસના વાઢળ ચઢ્યું ને, દુઃખની વૃષ્ટિ થતી;
 કોઈ બચી કોરો રહે ને, જંગતો અન્તર રહે. . . . ૫
 જાળજા માયાએ રચી, તેમાં પડ્યા સૌ પ્રાણીઓ;
 સૌ કોઈને ખાઈ જતી ને, કોઈ બચતા જાનીઓ.
 શુભ આત્મશક્તિ ફેરવી, નિર્લેપ રહી અન્તર્યકી;
 ભગી મળેલા જન્મની, “બુદ્ધચરિત્ર” સાર્યકતા કરો. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ સુદિ ૬.

મન.

હરિગીત,

દોડે ઘણું રાચે ઘણું, સુખ શોધતું જ્યાં ત્યાં જઈ;
 મુંઝે ઘણું સ્પર્શે ઘણું, દેખે ઘણું ચાખે ઘણું.
 જેને જીએ તે પ્રાપ્ત કરવા, કલ્પના કરતું ઘણું,
 આશાચક્રી સેવક બની, વાઝવે છા કરે પાચે પડે. ૧
 શુભ મેળ મેળવવા ઘણું, ઝટ તલસતું પ્રેમી બની;
 તે પ્રેમીના એ પ્રેમના, ઉત્તર વિના પાણું વળે.
 તુજ પ્રેમ જ્યાં લાગી રહ્યો, ત્યાં દોડીને ભટકે ઘણું;
 બાળક પરે હાડો કરી, માને નહીં ચિખ કોઈની. ૨
 બાળક પરે રોતું અને, હસતું પલકમાં પ્રેમથી;
 ઉંચું ઘણું નીચું ઘણું, નીચું નહીં ઉંચું નહીં.
 ઊંચું પેટ ત્હાડું ખૂબ ઉંડું, સહિ પણ બિંદુ સમી;
 સમભવતાં સમજે નહીં, ઇચ્છાચક્રી જ્યાં ત્યાં વહે. ૩
 શુભ યોગીઓના યોગને, તું હચમચાવે પલકમાં;
 ઇન્દ્રોચક્રી ખાય જ ભરી, આશ્ચર્યને ઉપભવતું.
 તું રાંકે જેણું એ પલકમાં, દીનતા જ્યાં ત્યાં કરે;

આશ્ચર્યકારી અકલ ઘટના, દેખતાં પારજ નહીં. ૪
 હરિયાવિષે પર્વતવિષે, પૃથ્વીવિષે લોકો સદુઃ
 ઇ શક્તિ ત્હારી કલ્પનામય, તેમકી હવો ભમે.
 યત્રો ચલાવે જે હવો, તેને ચલાવે તું અરે;
 ઇ જગત સઘણું પુતલીની, પેઠ તુજથી નાચતું. ૫
 નિજ હસ્તમાં એ નાચની, દોરી બહી હવો રદા;
 જે જે કર્યું ને જે કરે, તે વૈખરી નહિ વર્ણવે.
 પાછળ પડયો છું ખાલવાને, લાગ તારું છું ધણા;
 શુભ "બુદ્ધિસાગર" યત્નથી, અન્તે થયો તું હાથમાં. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ સુદ ૧૧

બોરસદ.

કમલ.

હરિગીત.

કર્મ અને વારિયકી, ઉત્પન્ન થઈ વાંચું ઘણું;
 શુભ સ્નેહ બાંધ્યો સૂર્યથી ને, સૂર્યથી ખીલે જનું.
 ભમરા મુગધે પાસ આવી, ખૂબ શુંભરવ કરે;
 કિન્તુ સ્વેા કાંટાતણે એ, દોષ પીડે અન્યને. ૧
 યોગ્ય કરે સરવરનળી, જ્ઞાનન્દને ઉપજાવતું
 કરી સંત જલનો હવતું ધણ, સ્નેહને બાંધે નહિ.
 એ દોષ વા સર્જુણ ઇ જટ, ખ્યાલ કર તું વિવેકથી;
 અન્નર થકી નિર્લેપતાની, શક્તિ ક્યાંથી તે બહી ? ૨
 ન્યાય નથી વારિયકી એ, દેખતાં દેખાય ઇ;
 જલ દેષ તો લામે નહીં એ, વાન ચિત્ત મુદાય ઇ.
 જલ સંતને જડ નહિ જનું, ચૈતન્ય રાખું ચિત્તમાં;
 સૂર્યનાથી મિશ્રાય ઇ એ, જ્ઞાન વણ જનનું નથી. ૩
 તે સૂર્યની પ્રીતિ કરી, સૂર્યોદયે વિક્રમે ઘણું;

તે દૂરનો પ્રેમજ કર્યો ને, પાસ સ્નેહજ ઊડિયો.
 એ રીત શિખે જગત તુજથી, વા જગતથી તું લહે;
 નિર્ણય કરીને ન્યાયથી તું, ખોલ સાચું વદનથી. ૪
 તું સૂર્યનો સ્નેહજ ધરે, વારિયકી નિસ્સ્નેહને;
 ઉપકાર કોણે બહુ કર્યો એ, વાત તું બૂલી ગયું.
 ઉપકારને બૂલી ગયું એ, દોષના કાંટા બન્યા,
 છવે નહીં વારિ વિના એ, પ્રાયશ્ચિત્તજ આદર્યું. ૫
 એ પ્રાયશ્ચિત્તજ આદરીને, બૂલની માફી લહ્યું;
 ઉપર રહ્યું ઉચ્ચાતણી, પ્રીતિ ધરીને ચોભતું.
 કોમલ અને ઝહાલું ધણું, વારિ વિના નહિ રહી શકે;
 “બુદ્ધયજ્ઞિ” શુભ પંકજ રવિ, કિરણોવડે ખીલે અહો ! ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વેશાખ સદિ ૧૫

બેરસદ.

આશા વૈપરીત્ય.

હરિગીતઃ—

આશા અમારી એ હતી દિલ, સંગથી લાભજ થયો;
 ઉચ્ચા અદીશું સંગતિથી, હા ! થયું નહિ કંઈ અરે !
 વિંટાયલો સમૂહો મુણીને, આશને ધારી હતી;
 જોયું અને જાણ્યું મુણ્યું સૌ, જાસતું વિપરીત રે ! ૧
 જ્યાં શુદ્ધ પ્રેમજ સ્વપ્નમાં, ન વહ્યું કળાથી મર્મમાં;
 દોષો નિરખવા દૃષ્ટિનો, અવ્યાસ નિશદિન ચાલતો.
 અછલ ઘણી કલેરો ભરી, બહુ બય પમાડે અન્યને;
 એ પૂર્વના સંસ્કારથી સૌ, ખેલ ખેલાતા ખરે. ૨
 બહુ કલેશ હોળી સ્વાર્થના, અધકાવિયે બુદ્ધિ વધે;
 પણ સંપ વા પરમાર્થના, કાર્યો સમે ઉઘી જતા.
 જટ પક્ષને તો પાડવામાં, દાવ પેચો બહુ થતા;

પણ પુત્ર મગતો ના કદિ ત્યાં, રોષ તહારો ઉ ખરો. ૨
 તું મેષની મહા ગર્જનાને, સાંભળી અન્તર્ બળે;
 દુર્ભજ થતો તેથી અને બહુ, મેષ વારિ દાનથી.
 કંજસતાના રોષથી, કશ્વોલકરને થાયડે;
 નિર્ભય માનવ દેહને ઝટ, બહાર કાઢે ઊગથી. ૩
 ઉચ્ચ થઈ નીચા થટે ને, ભરતી જોડજ ખેલતો;
 એ ખેલનો પારજ નથી, આપો જામ પાઉ વળે.
 કુદરતવળા નિયમયદી, બંધાયલો છૂટે નહીં;
 એ નિયમને ગંભીરતાનું, નામ આપે દુનીયા. ૪
 જાનું અત્રિત પી ગયા, કિરણોવટે તુજને ઘણો;
 પાઉ થતો નિજરૂપમાં, એ નિયમ ઉ કુદરતવળો.
 તું લક્ષ્મી વિષ્ણુ પામ મુન્દર, રત્નનો આકર ખરો;
 તારી દવા લેઈ બહુ જન, રોગથી દૂર થયા. ૫
 આશા દત્તી એકજ ખરો, મનમાં ખરી આપ્યો કને;
 જલપાન છિપું પ્રેમથી પણ, તરમ મટી નદિરે જતા.
 તુંજ સંગથી ખાઈ થયું જલ, સર્વ જેથી હવતા;
 "બુદ્ધયજ્ઞિ" શોષજ જે કરે તે, મિદજલ પામે થણું. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૧

જાન ૧૯૧૮ વેરાવ વર્ષ ૧

બારસદ.

પર્યાને સમ્બોધન.

દરિગીન:-

એ ૪ખીડાં બીડા બુખે, પોલે ખરે દાને તુલિ;
 ઉઠા નિશાળા બુખેને મે, દાનેને એ બુખેને
 પોલે ખરો ૪ખ જીવ ના, નિ વિદ્યનથી બરકુ ખરે.
 ઉઠા ખરો તુજ સીદમ, પિત્ત પિત્ત કરકમે રહી ૧
 મનદા હાં પીરજ વળ, દુદાદ રહા કાખ નહી.

પ્રેમ.

હરિગાતઃ—

- જૂદું પડયું સાંધે અને, સૌ અંગને અંગી કરે;
મનભેદ સઘળા ભાંગીને, રસતો અભેદે સર્વને.
- નિજ મેળતું ઐક્યજ રહે, અન્તર રહે ના સિન્નતા;
શક્તિ ધરે હૈવી અને, લલચાવતો સૌને અહો ! ૧
- સૌ સૈનિકો યુદ્ધોવિષે નિજ, પ્રાણ આહુતિ દીએ;
સર્તીઓ બળે ચિતા રચી નિજ, પ્રાણની ભસ્મજ કરે.
- મિત્રો મળે મિત્રોથકી, વિશ્રામ આપે શાન્તિનો;
નિજ દીલ ઉભરાં કાઢીને, વાતો કરે રંગે રમે. ૨
- નિજ બાળને ધવરાવતી માતા, સુકોમળ હસ્તથી;
શીર પાદને સ્પર્શી ઘણું, કંઈ નૂતન રસને રેડતી.
- મનમાં ઘણી મકલાઇને, નિજ બાળતું ધ્યાનજ ધરે;
માતા અને બાળક ઉપર, બહુ શક્તિ તારી જામતી. ૩
- આરો અરે ફરતી ફરે, બેં બેં કરે પાણી પીવે;
પણ દીલમાં નિજ બાળને, સંભારતી ક્ષણ ક્ષણવિષે.
- ગોવાળને પણ ઉતરી, નિજ બાળને ધવરાવવા;—
બહુ દુઃખ સ્તનમાં રાખતી, ગૌ વત્સને ધવરાવતી. ૪
- રૂથે નહીં તારા વિના, દેખાય જગમાં દેખતાં;
આકાર ધરતો અભિનવાને, વેશ પહેરે અભિનવા.
- પૂજા કરે ત્હારી સહુ, પૂજા કરાવે સહુ કને;
ત્હારા વિના આલે નહીં, સંસારના મેળા મળે. ૫
- આકાશમાં ઉડે અને યુદ્ધો, કરે બહુ જાતનાં;
તેને કરે દીલો અને તે, પુષ્પ જેવો થઈ રહે.
- પગ ભેટીઓ તોડે અને, બહુ લોક સાંકળ તોડતા;
તેવા જનો તુજ તંત્રથી, બાંધ્યા થકી છૂટે નહીં. ૬
- ડુંગર ઘણા વૃક્ષો ઘણાં, બરણાં બરે વહેળા વહે;
સિંહો કરે બહુ ગર્જના ને, ત્રાસ પામે પ્રાણીઓ.

સાથી બનાવી મુક્તિના, પંથે વિચરતો તે ખરે. ૧૪

સાચા વિવેકી જ્ઞાનીઓ, તુલ્ય સ્થાય લે આગળ જવા.

ઉપયોગ ત્હારો શુભ કરી, આનન્દ શોધે નિત્ય તે.

તારી મદદથી ધ્યાનને, આચાર સર્વે પાળતા.

“ બુદ્ધયન્ધિ ” આલંબન ગ્રહી, આનન્દ પામે જ્ઞાનીઓ. ૧૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત્ર ૧૯૬૮ વૈશાખ વાદ. ૭

શક્તિ સમાધાન.

હરિગીતઃ—

શંકા ઘણી પૂછી મ્હને જે, મનવિષે પ્રકટી હતી;
ચર્ચા કરી ઉત્તર દઇ, શંકા સહુ ટાળી હવે.
સમભયું સૌ સવળું અને, વિપરીતતા દૂરે ગઇ;
શ્રદ્ધા વધી પ્રેમજ વધ્યો, ગંભીરતા પ્રકટી ઘણી. ૧

સ્વાર્પણ કરી તેં છંદગી, આપી વચન સંકલ્પથી;
ઉત્સાહ વાધ્યો દીલમાં ને, દીલને અર્પણ કર્યું.
પરમાર્થ કરવા છંદગી, સઘળી હવે અર્પણ કરી;
શિષ્યજ બની અન્તર્યમી તેં, દીલ ઉલરા કાઢીયા. ૨

જેવો બન્યો તું હાલમાં, તેવો સદા તું થઇ રહી;
હરિચંદ્રની પેઠે પ્રતિજ્ઞા, પાળજે તું પ્રેમથી.
ઉપકાર કરજે સર્વપર, નિઃકામ ભાવે તું રહી;
આતિથ્ય ઐયોભાવનું, કરજે સકલનું ભાવથી. ૩

વીતરાગ વચનો ચીતરી તું, હૃદય પટપર રાખજે;
સેવક બની પરમાત્મનો, તદ્દરૂપ થાજે યતનથી.
ઉંડા કૂવા અમૃત ભર્યા, ગંભીરતાના ભાણીને;
તું પાન કરજે પ્રેમથી એ, પાનથી મૃત્યુ નથી. ૪

મન વાયુથી નિશ્ચય ગિરિવર, કંપતો જરીએ નહીં;
એવો ગિરિવર આત્મમાં, સંકલ્પ નિશ્ચય ઉદ્ભવો.

જે અર્કના તુલની પરે, વાસુ યદી ભમતા રહે;
 તેના વિચારો ને કરે તે, કાર્ય સિદ્ધિ ના કરે. ૫
 નિશ્ચય કરી સંકલ્પનો તું, આત્મ સાધન સાધજે;
 વિષ્ણો સદી કોટી ગમે તું, આત્મભાવે વાધજે.
 જે બીજથી વાધ્યો ઘણું તે, બીજ ફલ પ્રકટાવજે;
 છાયા અને તડકા સદી, પરમાત્મપદને ધ્યાવજે. ૬
 જે મોહના સંકલ્પ તે, સંસાર માંહી ફેરવે;
 ચક્રોળ જેવી મનગતિ, તેને હવે તું વારજે.
 ઉપદેશના પરમાર્થને, ધારણ કરીને ચાલજે;
 “ ભુદ્ધયજિથ ” શ્રદ્ધા ભક્તિથી, આનન્દ રસને સ્વાદજે. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૧

સવત ૧૯૧૮ વેશાખ વદિ ૮

શવિહા.

ચાલો અમારી માથમાં.

હરિગીત.

હથી અને નીચી ઘણી, પગ ચેરીઓ ઉઠવાંધીને;
 બાઈ અમારા સ્થાનમાં, પૂછવાયદી ઉતાર ફડે.
 આ છંદગીને સાર બે, બાણ્યો હવે તો એ કથું;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૧
 આનન્દ અપરંપાર છે ભયાં, દુઃખ તો ના લેશ છે;
 એવા નિરઝલ દેશમાં, સન્તો ઘણાંયે ભાવ છે.
 આગમ દિશિ દેખાડતું, ભણું અનુભવદ્રષ્ટિથી,
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૨
 મન વૃત્તિઓના ભેદની, સ્વચ્છન્દતાને પરિહરી;
 નિજ રૂપમાં પરિણામ પામી, દ્રષ્ટિમાં સામ્યજ ધરી.
 આખ્યા વિકલ્પો મોહના, ક્ષણ ક્ષણવિષે ફેરે કરી;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી ૩

શીષ્યા વગાડી ધ્યાનની, જ્ઞાનન્દમાં ગુસ્તાન થઈ;
 સમતા સદૌવર ઝીલીને, નિર્મલ કરીશું રીતને.
 શુભ સદૃશ જ્ઞાનન્દ ભાગની, મુગમી દહેરો પામવા;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૪
 વિશ્વાસ એકજ ધારીને, બીજું કશું સ્મરણ નહીં;
 જે જે થતી શકા બધી તે, દૂર કાઢી નાંખજે.
 “બુદ્ધચિન્ધિ” નિશ્ચય દિલ ધરી, પરમાર્યવૃત્તિ આદરી;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ વદિ ૬.

કાવીશા.

હૃદયની ચોપડી.

દરિગીત.

વાંચો હૃદયની ચોપડી મુજ, પાસ પ્રેમે ગ્રેસીને;
 ખૂલે જીવનમાં જે કર્યું. બહુ જાતનું નાટક ખરે.
 લેખો લખ્યા સંસ્કારના, વાતો અનુભવ પાત્રની;
 એ જાણીને જ્ઞાનન્દમાં, ગુસ્તાન થઈ જાયો તમે. ૧
 ગતકાલનાં ચિત્રો અને વર્તમાનમાં જે ચિતર્યાં;
 ચિત્રો નિહાળી સૌ ખરાં, અનુમાન કરશે ભાવિનું.
 ન્હાની અમારી ચોપડીમાં, જે મળ્યું તે સૌ લખ્યું;
 નાટક કર્યું એમાં લખ્યું એ, વાંચ અન્તર ચમુધી. ૨
 આ સ્થલપર જે જે થયું ને, સૂક્ષ્મમાં જે જે થયું;
 તે સર્વને આલેખીયું, છાનું જરા રાખ્યું નથી.
 “પાનું ફરે સોનું ઝરે” એ, કહેણીનો અનુભવ અહીં;
 વાંચો અમારી ચોપડી, અનુભવ કરો બહુ જાતના. ૩
 એ ચોપડીને વાંચવામાં, પાત્રતાને મેળવો;
 અઠાય ના કિંમત કદિ, એ ચોપડીની જાણ્યો.
 દીરા ઝવેરી પારજે પણ, ચોપડી પરજે નહીં;

પરતંત્ર થઇ જીવે પડ્યા તેનાં, ઝરે ! દુઃખ ટાળજે.
 ગર્જનને આલમ ભધી, શ્રીવીરના વચનોવડે;
 સોન્ય સમી આ જિંદગી, મેલી કરીશ ના ખૂળથી. ૪
 જીવરાવતાં જે જૂતડાં, તેથી હવે તું જીંદી નહીં;
 જીંદીતો નહીં જીંદીવરાવ નહિ, નિજ કાર્ય કરજે હાંસથી.
 એ રાત કાગી લાંઘી તે, ફણ ફણવિષે ફરે ઘરે;
 બહારે ઝરે ! બહારું મજાતું, સૂર્ય ઉઘે આવશે. ૫
 ધાર્યું બહુ પૂરું ઘરે ને, લોક સઘળાં જાગશે;
 તે જાગીને અધ્યાત્મતું નિજ, કાર્ય કરશે ભાવથી.
 બહારું ઘતાં તારજ નથી, ધીરજ ધરી લે દીલમાં;
 “જુદ્ધયજ્ઞિ” અબ્યુદય રવિ જટ, જોત જોતાં ઉગીયો. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ વદિ ૧૭

વડતાલ.

આમ્ર.

હરિગીત.

ચોખે ઘણો વૃણો વિષે, જટુ છું જ કેરીની ધરે;
 ફળભારથી નીચો નમીને, નમ્ર શિશુ શિખવે.
 એ ગાન મધુરું કેકિલા કરતી, ઝરે ! તવ મોરથી;
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૧
 શુભ દેરીઓની છું લેવા, પત્યરો જે ફેંકતા;
 તેને મધુરાં ફળ દઇને, પાઠ ઉત્તમ શિખવે.
 ધાયા શીતલતા પ્રાણીઓને, શાન્તિ કે વિશ્રામથી;
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૨
 તડકો સહે તાઢજ સહે પણ, મૌન તું મૂકે નહીં;
 તું પ્રાણુવાયુ પ્રાણીઓને, આપતો દિવસે ભલો.
 વાયુધડી ફરફર હલે તવ, પાંદડાં ચોખે ઘણાં;

ને ઉત્તર આંખે દેખતો તે, ઊંચેરી પારખું. ૪
 એ ઘોષટ્ટી વાંચ્યા વિના, અભિપ્રાય બાંધી સ્વામિનો;
 પણ ભૂલ કર્યો મોટી ને, અન્યાય મળ્યો અન્યાયને.
 દિલ ઘોષટ્ટી વાંચ્યા વિના, ન્યાયાપીયો ભૂલે ધણું;
 એ ઘોષટ્ટી વાંચ્યા વિના, ન્યાયજ નથી ભવ કાર્ત્તમાં. ૫
 આસપ બધી ભૂલે અરે ! દિલ ઘોષટ્ટી વાંચ્યા વિના;
 સર્વજ વિજ કરતો નથી કે, ન્યાય એના સ્વામિનો.
 દિલ ઘોષટ્ટી ભવ પત્રમાં, ને ને લખ્યું સપથું અમિ;
 “ભુલ્યપથિ” દિલ નિર્મલ કરી, વાંચો અને સાફ થઈ. ૬

ૐ શાન્તિ: ૧

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ વર્ષ. ૧૨.

વડતાલ.

ધૈર્ય.

હરિગીત

મુખ રાંકડું મન દિલગીરી, કરીને અરે ! દુઃખડાં લહે;
 થાયે થવાનું ને હશે તે, પૂર્વથી શું ચિંતવે.
 છાયા પછી તડકો અને, તડકો પછી છાયા થતી;
 આ જિંદગીમાં ને બને તે, વેલવું આનન્દથી. ૧
 સતકાર દે આવેલને, જાનારનેજ વળાવજે;
 તથા આંખ આગળ ને બને તે, જોઈ લે સમજાવથી.
 ધડકાવ નહિ નિજદીલને, જીતિ ખસેડી દે હવે;
 ચીરે હૃદયને ગર્જના તે, ગર્જનાને ચીરજે. ૨
 સંકલ્પનો નિશ્ચય કરી, નિજ કાર્યમાં લાગી રહી;
 નિષ્કામ પ્રેમે ચાલ તું, આગળ બને તે જોઈ લે.
 તું દેખીને ડર ના જરા, એ શત્રુઓ થ'ભી જશે;
 તવ આત્મબળથી દુઃખનાં, વાહળ સહુ વિખરી જશે. ૩
 બાંધ્યાં અરે ! ને બંધનો તે, તોડી દે અટવારમાં;

પરતંત્ર થઇ જીવે પડયા તેનાં, અરે ! દુઃખ ટાળજે.
 ગર્ભવને આત્મ ભધી, શ્રીવીરના વચનોવડે;
 સોના સમી આ ઝિંદગી, મેલી કરીય ના ધૂળથી. ૪
 ખીવરાવતાં જે ભૂતડાં, તેથી હવે તું ખડી નહીં;
 બહીતો નહીં ખડીવરાવ નહિ, નિજ કાર્ય કરજે હાંસથી.
 એ રાત કાળી લાંબી તે, કષ્ટ કષ્ટવિષે દૂર થયે;
 બહારે અરે ! બહાણું મળાનું, સૂર્ય ઉંચો આવશે. ૫
 ધાર્યું બહુ પૂરું થયે ને, લોક સઘળાં જાગશે;
 તે જાગીને અધ્યાત્મનું નિજ, કાર્ય કરશે ભાવથી.
 બહાણું ચતાં તારજ નથી, ધીરજ ધરી લે દીલમાં;
 “ભુદ્ધચગ્ધિ” અભ્યુદય રવિ ઝટ, જોત જોતાં ઉગીયો. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ વદિ ૧૩

પડતાલ.

આમ્ર.

હરિગીત.

શોભે ઘણો વૃક્ષો વિષે, બહુ લુંબ કેરીની ધરે;
 ફળભારથી નીચો નમીને, નમ્ર શિક્ષા શિખવે.
 એ જ્ઞાન મધુરું કોકિલા કરતી, અરે ! તવ મોરથી;
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૧
 શુભ કેરીઓની લુંબ લેવા, પત્યરો જે દેંકતા;
 તેને મધુરાં ફળ દઇને, પાઠ ઉત્તમ શિખવે.
 છાયા શીતલતા પ્રાણીઓને, શાન્તિ દે વિશ્રામથી;
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૨
 તડકો સહે તાઢજ સહે પણ, મૌન તું મૂકે નહીં;
 તું પ્રાણવાયુ પ્રાણીઓને, આપતો દિવસે ભલો.
 વાયુધકી ફરફર હલે તવ, પાંદડાં શોભે ઘણાં;

- પાત્રું તને રે મેઘની, તૃપ્તિપદી નીતિ પારી. ૩
- શુભ પાઞ્નપર તૃષ્ણા પરી, દહેરો પવનની તે ધણું;
તવ દીર્ઘિ ગાતાં પંખીઓ, આકાશમાં ઉડી ધણું;
તવ ભાજબચ્ચાં દેડકાં, મત્સ્યો વગેરે ચોભનાં;
વર્ષાઋતુ આકેદવારિ, પારીને ઇતકે ધણું. ૪
- બહુ દેડકાંના શબ્દશી, બોલાવતું તું મેઘને;
એ મેઘની મહાગર્જના, ઉત્તર દીરો છે શબ્દનો.
ખગખગ વહી જળના પ્રવાહો, આવતા તુજમાં ધણા;
તવ હેપરે તરતી દેરે, દોડી ધણા જન બેસીને. ૫
- દાનેશ્વરી બનીને ખડું તું, અર્પણું જત સર્વને;
ઉપકાર તારો માનીને, દુનિયા કરે શુભ ગાનને.
તું શુદ્ધ થાતાં ખાડ ખોદી, હોક પાણી પીવનાં;
એ દાન દીધું પૂર્વ જોણે, તેજનિર્ધન ઘણું રીએ. ૬
- સૈને ગણી સરખા અહો ! તું, દાન અપે ભાવથી;
જીવાડતું જગ જીવને, સ્વાર્પણ કરી અપણું અહો !
ઉપકાર પાડજ શિખવી, કદબોલહવે નાચતું;
પુદ્ગલધિ સત્યાનંદને, દેખ્યાયદી પ્રકટાવતું. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સવત્ર ૧૯૧૮ જ્યેષ્ઠ સદિ ૧.

વસો.

ધર્મમેઘસ્વાગતમ્.

હરિગીત—

આકાશમાંહી ચાલનારા, સર્વની આશા પ્રતો !
આવો અમારે આંગણે, સન્માન દેશું ભાવથી.
વિદ્યુત્ની કરીને મથાલો, હેતરો નીચા મહી;
નોખત વગાડો ગર્જનાના, શબ્દની આકાશમાં. ૧

ગમનોત્સુક મન.

દશિગીત:—

- ઉત્સુક મન મળવા થયું ને, પ્રેમ આકર્ષે ધણું;
ક્યારે મળું ક્યાં જઈ મળું, બીજું કશું નહિ ચિત્તમાં.
ગુરૂ નામને સંભારતાં, આગળ રહે મૂર્તિ ખરી;
મન તલસતું અતિશય હવે, જ્યમ જલવિનાની માછલી. ૧
- પિયુષિયુ કરીને મન પપેયો, મેઘનું ધ્યાનજ ધરે;
એ ધ્યાનમાંહી ચન્દ્ર વણ, ભાસે નહીં પ્રેમે કશું.
ફીકું અરે ! દષ્ટાંત પલુ તે, ચિત્તમાં ભાસે હવે;
ગુરૂ પ્રેમના સાગરવિષે એ, ચિત્ત લીનજ થઈ રહ્યું. ૨
- અદ્વૈત એ એ પ્રેમમાં, આનન્દ રસમાં ઝીલીયે;
હું વંદવા ગુરૂના ચરણને, હર્ષ વેગે ચાલીયો
શિરપર રહ્યો ભાનુ ઘણો, કિરણોવટે તાપજ કરે;
બહુ વાય લૂના વાયરા, પ્રસ્વેદ બિન્દુ નીકળે. ૩
- લાગી ઘણી તૃષા અને, પાણી વિના ચાહે નહીં;
જલદાન દીધું સાધીએ જે, પૂજ્ય છે આજન્મથી.
થાકે ધણું મિત્રો અને તે, ઠેટલા દ્વરે રહ્યો;
પૂછી ફરીથી ચાલતા, પગ થાકીયા પલુ પેરંધી. ૪
- એ હર્ષના આવેશથી, દુઃખજ પડ્યું જાણ્યું નહીં;
આગ્યો ગુરૂની પાસમાં બહુ, થાક લાગ્યો ઉતર્યો.
ગુરૂના ચરણમાં નાંખીયું, નિજ શિર્ષ હર્ષાશ્રુ વહી;
આનન્દ અપરંપાર હું તું, લેદ ભાગ્યો ભર્મના. ૫
- ગુરૂદર્શને આનન્દના, ઉભરા પ્રકટીયા દીલમાં;
બાકી કહ્યું ના કંઈ હવે એ, લાલ અન્તર જાગીતો.
આ જન્મ તહારો થઈ રહ્યો, બાકી રહ્યું ના કંઈ હવે;
જીવંતજિ ગુરૂના પ્રેમમાં, તન્મયજનની શિષ્યજ રહ્યો. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૧૮ જેઠ સુદ ૨ વસો.

મન.

દશિંગીત.

- નાનન્દના દબરા થદી, ઇલકાઈ ના તું બહુ અરે;
 બહુ ખોલ ખોલે મીઠાને, લોકને ખુશી કરે.
 સમજવતું સિદ્ધાંતની, વાતો વિવેકે બદાવથી;
 પદ્યાત્ત એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે બામીયું. ૧
 આકાશ ગાત્રીમાં ચરી, આકાશમાં ચાલ્યું ધતું;
 આશ્માનની લેઈ દવા ને, મરત બનીયું બોજથી.
 દુનીઆ સકલ તરજા ચમી, ગંછીને અરે રે ! બદાવતું;
 પદ્યાત્ત એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે બામીયું. ૨
 બપો બાપી વારો કરે ને, ખોલ ખોલે ભેરથી;
 શુભિ અને પ્રશુભિથી, નિજ પદ્યાની મિદિ કરે.
 ભર્યા કરી વારી બની ને, રોલતું મજરૂર થે;
 પદ્યાત્ત એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે બામીયું. ૩
 નાના પરી ચેપો અને, મંગારથી દરે ધાતું.
 મારા મમુ ફોઈ નથી દુ, પેરદુખ રોખતું
 મુગાવુનિ ન ગની, તીરા પરી નાજી રમું.
 પદ્યાત્ત એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે બામીયું. ૪
 અભવતુ આનમ ભધી પદ્યાની રૂબે દાવરે.
 મદાસાવ માવતુ જા ભળે, અલપ કાતુ પેરથી
 દુ ન ભળે કે ચેપો ભાતુ મુગાવરે કે કતુ.
 પદ્યાત્ત એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે બામીયું. ૫
 દેખવતુ મેને દલાલ રૂબે કમુ દાવરે
 દુરમે રૂબિયા દુરમે, અનુ રૂબે કામે રૂબે.
 અલપના પલકરે, દુ ન ભળે દુ ન કામે
 પદ્યાત્ત એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે બામીયું. ૬
 પદ્યાત્ત એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે બામીયું. ૭

દેખે અને વાંચે ધણું, ચંચલ સદા જ્યાં ત્યાં જતું.
ના સિધર એકજ રૂપમાં, રહેતું નથી વશમાં ઠંઠા;
બુદ્ધચળિષ જ્ઞાની યોગીઓ, વશમાં ઠરે મનને સદા.

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત્ર ૧૯૧૮ નો સુદિ ૩

અમૃતાહુરપોષણ.

હરિગીત:—

હું સિંચું અમૃતરસ યકી, આશા ભક્તી દિલમાં ધરી;
આધાર જીવનનો ગણી, દેખું અમીદૃષ્ટિ ભરી.
ઉછેરવા ઉદય ધણો, ક્ષણ ક્ષણવિષે કરતો રહું;
તન્મય બની સંયમ કરી, નિજ શક્તિથી પોષું બહુ. ૧
આયો ફરી પાછો ફરી, આવું અને જોયા કદું;
શુભ આશનો અકુર તું, તુજવણ નહીં કંઈ દિલધક્.
મોટો ઘસે પ્રભુ તું ઘસે ને, સર્વ આશા પૂરશે;
આશ્રય ગ્રહે જે જે અહો ! તે, સર્વનાં દુઃખ ચૂરશે. ૨
તારી પ્રભુતામાં રહું, એશ્વર્ય મહાર્ શુદ્ધ છે;
તારા જીવન આનન્દમાં, પરમાર્થથી શુભબુદ્ધ છે.
પરમાર્થમાટે વૃદ્ધિમાં, પરમાર્થનો દહાવો ખરો;
એ વત્સ ! સૌ ઝટ જાણીને, જગ જીવનને ઝટ ઉદ્ધરો. ૩
આ ચિત્ત વાણી ઠાયનો, સંભાર તવમાટે ધર્યો;
આધાર તું મુજ જીવનનો, પરમાર્થ સદ્ગુણથી ભર્યો.
તું હંસની દૃષ્ટિ ધરી, હંસોવિષે શોભે સદા;
એ હંસની લીલા ધરી, નભમાં વહેછે તું મુદા. ૪
આનન્દતું રસમય જીવન, તારાયકી પ્રતિક્ષણ વહે;
આનન્દ અપરંપાર તારી, શક્તિથી પ્રેમી લહે.
બ્રહ્માંડને આ પિંડનો, વિવેક કરતો તું ખરો;
બુદ્ધચળિષ આગમ તત્ત્વને, જાણી દુદયમાં મેં ધર્યો. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ

સંવત્ર ૧૯૧૮ નો વતિ ૦)) અમદાવાદ.

“ સરદાર શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈના મૃત્યુ વસતે વનાવેલા દોહરા ”

જૈન કોમનો યાંભણો, લાલભાઈ સરદાર;	૧
જૈનધર્મ દીપાવીઓ, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
રાજ કાર્યમાં દક્ષતા, વિનય વિવેક વિચાર;	૨
ગંગા કૂંખે જનમીયો, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
કોન્કર-સનો અઘણી, કેળવણી દાતાર;	૩
દલપતભાઈ દીકરો, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
પરનારી ભાતા મુણ્યો, અછતનો બંડાર;	૪
દેવગુરૂ ભક્તિ ધણી, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
સિદ્ધાચરણે આજુલ, તારંગા ગિરનાર;	૫
તીર્થોત્ત રણજી કૃષ્ણ, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
ધણી પ્રતિષ્ઠા લોકમાં, મેળવીયો બહુ ખ્યાર;	૬
ભારત દેશ દીપાવીયો, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
ગવર્મેન્ટમાં માન બહુ, અનેક જન આધાર;	૭
શુભકાર્યો કીધાં ધણાં, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
આજુંદલ કલ્યાણની, પેટ્રીનો આધાર;	૮
તીર્થોત્તી સેવા કરી, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
કેળવણીના ફંડની, કરી વ્યવસ્થાસાર.	૯
સામાયક નિત્યે કૃષ્ણ, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
સાધુ ગુરૂની ભક્તિમાં, હૃદ સારા આચાર;	૧૦
એશ્વર્ય દીપાવીઓ, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
જનની ઉપર ભક્તિ બહુ, માત્ર નામે સાર;	૧૧
કન્યાશાળા સ્થાપના, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
અમદાવાદ દીપાવીયું, સર્વરાજ દુશિયાર;	૧૨
કૃતજનક સારી સાચવી, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	
ગુરૂચરણોના આંખમાં, ઘણાશક્તિ અનુસાર;	૧૩
આજે ગુજરાતી બન્યો, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	

સમેતશિખરના ઠેસમાં, માતા આજ્ઞાસાર;	
ગયા શિખરેણ દુઃખ ત્યાં, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૪
અમર થયો કીર્તિચક્રી, નિજકુળનો આધાર;	
સલાહ દેતો સર્વને, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૫
રવિસાગર ગુરૂપર ધણી, જેના મનમાં ખ્યાર;	
જૈનધર્મ રક્ષા કરી, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૬
જૈનકોમળી ઉન્નતિ, કરવા મનમાં ખ્યાર;	
મુધારા ઘટતા કર્યાં, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૭
તન મન સત્તા લક્ષ્મીનો, આપ્યો ભોગ અપાર;	
પરમારથના કારણે, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૮
ઓગણ પચ્ચાશ વર્ષનું, આયુ ભોગવનાર;	
બેઠો શાથી ચાલીયો, ચોક કરે નરનાર.	૧૯
બેઠું મોડું સર્વને, મરણ એ નિરધાર;	
શુભ કાર્યો જેણે કર્યાં, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૨૦
ઓગણીશ અડસઠ જેઠની, વહ પંચમી પુધવાર;	
દેહ તણ પરભવ ગયો, કમ્મે એહ યનાર.	૨૧
અવશ્ય ભાવીભાવજે, જગમાં તે યાનાર;	
ચોક કરે કંઈ નહિ વળે, ધર્મ કરે મુખસાર.	૨૨
શબ્દિક તનધન જાણીને, ધર્મકરો નરનાર;	
વેરાગે મન વાળીને, ચેતો યે હુશિયાર.	૨૩
ગુણરાગી ગુણહિથી, ગુણો મહે નરનાર;	
ગુણ દેખે ગુણને કયે, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૨૪
પરિચયથી ગુણ દેખીયા, શાન્તિ પામોસાર;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મનું, શરણ સદા મુખકાર.	૨૫

સં. ૧૬૧૮ નેક વર્ષ ૫

મુ. અમલાવડ,

ૐ હાન્તિ: ૧

સ્વાધિકાર કર્તવ્ય.

હરિગીત.

- આલે કર્યા વણુ જે નહિ ને, સ્વાધિકારે કૃત્ય છે;
તે કાર્યની પ્રવૃત્તિમાં ંહેવું, સદા એ સત્ય છે.
- નિજ કાર્યની પ્રવૃત્તિમાં, રાચી રહી આગળ ચલો;
નિવૃત્તિમાં પ્રવૃત્તિ છે ઝટ, મેલ મનનો આમળો. ૧
- નિષ્ક્રિય બનવા ચાહ તો, પ્રવૃત્તિના પન્થે પડો;
પ્રવૃત્તિને ત્યાગ્યાયકી, અધિકાર વણુ અન્તે રડો.
- ભારી ઘણું ફાંફાં પછી, અધિકાર વણુ પાછા ફરો;
માટે પ્રવૃત્તિ આદરી, નિવૃત્તિની આશા ધરો. ૨
- કાંટાયકી કાંટો ફરો, પ્રવૃત્તિનું જીવન ધરી;
નિવૃત્તિ લક્ષ્યજ બિન્દુ એ, અન્ત થકી પગલાં ભરી.
- આગળ વહો મુજ બાંધવો, આગળ વહો આગળ વહો;
પ્રવૃત્તિના એ પન્થીઓ ! કાર્યો કરી મુખડાં લહો. ૩
- નવરા જરા બેસો નહીં, કરતા રહો કાર્યો સદા;
નિજકાર્યના યોગી બની, જીવન વહો સઘળું મુદા.
- નિવૃત્તિના પન્થે પ્રવૃત્તિ, આદરો ઝટ આદરો;
અલસ્ય નિન્દા ત્યાગીને, શુભ કાર્યની કિંમત કરો. ૪
- ખોલો હૃદયનાં બારણું ને, જૂમિની શુદ્ધિ કરો;
વાવો મજાનાં ખીજ તેમાં, હેંમથે નિશ્ચય ધરો.
- નિષ્કામ કરણી કીજીએ, મન રીઝીયે ના ખીજીએ;
બુદ્ધયજ્ઞિ શુભ પ્રવૃત્તિમાં, નિવૃત્તિ લક્ષ્યજ લીજીએ. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ અધિક અષાઢ સુદિ ૧

અમદાવાદ.

સત્યપ્રદ્વન.

કવ્વાસિ.

જગત્ના શુભ પડદામાં, રહું જે સત્ય તે લેવું;	૧
અમારો સત્ય છે ધર્મજ, બલે માનો ન વા માનો.	૨
અમોને સત્ય જે લાગે, જગત્માંથી લઇશું તે;	૩
મનુષ્યોને જણાવીશું, નથી ડરવું ડરાવ્યાથી.	૪
કરુણાના વિચારોથી, જગત્નાં પાપ પાઇશું;	૫
જગત્ સેવા બલી કરવા, બસા સેવક અમો બનશું.	૬
જગત્ને માતૃવત્ લેખી, જગત્ને પિતૃવત્ લેખી;	૭
જગત્ને મિત્રવત્ લેખી, ભડું વર્તન ચલાવીશું.	૮
જગત્ આદર્શવત્ લેખી, જગત્ને ચિત્રવત્ લેખી;	૯
જગત્ને આત્મવત્ લેખી, પગથીએ ધર્મના ચઢશું.	૧૦
જગત્ શિક્ષક સમુમાની, બલી શિક્ષા પ્રદા કરશું;	૧૧
જગત્ નાટક નિહાળીને, વિવેકે સાર ખેંચીશું.	૧૨
જગત્માં પાણીને દુગ્ધજ, રદ્યાં બન્ને અરે ! લેગાં;	૧૩
બનીને હંસ બન્નેને, કરીશું ભિન્ન નિશ્ચય એ.	૧૪
જગત્માં મેઘ બનવાને, જગત્માં ચંદ્ર બનવાને;	૧૫
જગત્માં સૂર્ય બનવાને, પ્રવૃત્તિ ધર્મની ધરશું.	૧૬
જગત્નો બાગ છે સુંદર, મનોહર પુષ્પ મોંઘેરાં;	૧૭
દુખવર્ષાં નહિ દયા લાવી, ફરે રહી સુખર્ષાં જોવાં.	૧૮
પુવાસ જ્ઞાનના ઉંડે, રીતવ્રતા આપતો વાયુ;	૧૯
અમારો બાગ કુદરતનો, રહી જ્યાં ખૂબ ખૂબીયો.	૨૦
રસીલા જ્ઞાન યોગીઓ, જમરવત્ જ્ઞાન રસ પીતા;	૨૧
બુદ્ધચિંધિ પૂર્ણ રસ પીને, સદા આનન્દમાં રહીશું.	૨૨

ૐ શાન્તિઃ ।

સંવત ૧૯૧૮ અધિક અષાઢ સુદિ ૧૦.

અમદાવાદ.

અમદાવાદના નગરશેઠ ચિમનભાઈ લાલભાઈનું.

દેહોત્સર્ગ કાવ્ય.

મુકોમલ પુષ્પ ખરી પડયું બહુ ખ્યારું.

થયું ઘણું એ નકારું.—

મુકોમલ ૧

તાપે તપીયું કરમાયું બહુ, ફળને ચોભવનારું;

ખખર વાયુની ખાપટ લાગી, થયું પ્રાણથી ખ્યારું, મુકોમલ ૨

જલરસની બહુ સાદા મળી નહિ, જલજલ કરતું વ્યાધ્યું;

મનનું ધાર્યું મનમાં રહ્યું સૌ, ફૂલી ફળી નહિ ફાટ્યું. મુકોમલ ૩

બાગની ચોભા બહુ કરનારું, સૌને લાગે સારું;

સકલ પુષ્પમાંહિ એ ખ્યારું, યુગંધી ફેલવનારું. મુકોમલ ૪

દૈવ ! તને ઓ ! લાજ ન આવી, ખીલતાં સંહાર્યું,

સકલ અન્યું આભાવિ હતું તે, થઇ ગયું અણધાર્યું. મુકોમલ ૫

આશ ધરીતી ફળની તારી, સૌએ એજ વિચાર્યું;

ભાગ્ય વિના આશ ના ફળતી, થયું કુદરતનું ધાર્યું. મુકોમલ ૬

ચમન પુષ્પ ! મુગંધે તહારી, ભ્રમરોએ સંભાર્યું;

શાન્તિ તને હો ! નિર્મલ ખુદિ, સંધે એ ઉચ્ચાર્યું. મુકોમલ ૭

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત્ર ૧૯૧૮ આવણ સદિ ૧૩

અમદાવાદ.

હંસ પક્ષીને સંવોધન.

કવચાલિ.

મુકોમલ પાંખ ફફડાવી, ઉડયો આકાશમાં ફરતો;

અલૌકિક સૃષ્ટિની લીલા, નિરખતો ચાલતો આગળ. ૧

મુકોમલ દેહની લીલા, બહિર અન્તર્યક્ષી સ્વેતજ;

નિરીક્ષ્યો એક યોગીએ, મઠીની ખાસ બોલાવ્યો. ૨

- અકલ એ યોગસીતાએ, ઘણાએ પૂર્વ સંસ્કારે;
 હૃદયમાં પ્રેમ જગતાં, રૂચિથી હસ્તમાં લીધા. ૩
- હૃદયની શુદ્ધતા રેખી, પ્રકટીયા પ્રેમના ઉભરા,
 નિલકે રચાપીયો હેતે, રમાડયો પુત્રવત્ પ્યારો. ૪
- પરપર ચિત્તનું એકયજ, હૃદય જાણ્યું જન-યે દો !
 યયું જાનનનું અદૈત, રહું ના હું રહું ના તું. ૫
- મયુરાં ગાયનેા જાતો, નિરીક્ષી યોગીનું જ્ઞાનન;
 હૃદયની સાથ ચાંપીને, હૃદય માફ કયાયું એ. ૬
- વિકટ એ યોગીનેા યોગજ, હૃદય એ યોગીનું ઉડું;
 ગમ્યું નહિ પક્ષીને ત્યાં તો, રૂચિ યઈ ખૂબ ફરવાની. ૭
- હૃદયનું તત્ત્વ જાણ્યું જટ, હૃદયના શુદ્ધ યોગીએ;
 ખુલાસો દીલનેા લીધો, અરે ! શું ઉડવા માગે ! ૮
- હજી તું જાણ પક્ષી ઇ, હૃદય આશય નહીં જાણે;
 ભવિષ્યજ ઉજળું તારું, ધરી વિશ્વાસ રહેવાથી. ૯
- હૃદય ઇ પક્ષીનું હમજાં, પછીથી સંગતે રહેતાં;
 યયો દિલ યોગીનું રડાઈ, જયે શંકા અનુભવ એ. ૧૦
- અધિકારે પડે શંકા, અધિકારે ટળે શંકા;
 હૃદયનું ક્ષેત્ર વિસ્તરતાં, પછીથી સર્વ સમજાયે. ૧૧
- ઘણો સહવાસ કરવાથી, હજી જાણે ખરી પ્રીતે;
 પછીથી હંસ તું પ્યારો, રતિ નિજઆત્મમાં પામીય. ૧૨
- રતિનેા લાલ અન્તરમાં, સહજ જ્ઞાનનનના લોગે;
 જનીને નેમિવત્ નિશ્ચય, ઉગતાં પાપને ઇજજ. ૧૩
- કમ્યું એ યોગીએ પ્રેમે, સુકોમલ હરતપપાળી;
 હૃદયમાં ઉતર્યો પ્રેમજ, યયો જ્ઞાનન મરતાની. ૧૪
- હજી તે ગ્યું મળીગ્યું એ, જન્યું તે દિલનું પખી;
 ખુદખળિય હંસપક્ષીની, કયાએ જાણુ અન્તમાં. ૧૫

ૐ શાન્તિઃ ૨

સંવત ૧૯૧૮ માચજી વતિ ૫.

અમદાવાદ.

સ્મરણ.

હરિગીત.

- એ ચિત્ત ત્હારું કયાં ગયું, એ દિન ત્હારા કયાં ગયા;
અધ્યાત્મરસની ભાવના, કલ્પોલ કયાં ધ્રુવી ગયા ?
એ ઉઠતી નાભિયકી આનન્દ ધ્વનિયો કયાં ગઈ;
નિશ્ચય થતો ના ચિત્તથી, વ્યવસાયવાળા ચિત્તને. ૧
- થયા ભલી એ તત્ત્વની, ઉપરામ પામી શાયરી;
એ ભક્તિનાં મીઠાં ઝરણ, બેઠતાં દતાં તે કયાં ગયાં ?
જનું કદિ પશ્ચિમમાં ઉગે, તથાપિ નહિ ટળે;
સંકલ્પ એવો ને કયો, તેનું જરે ! એ શું થયું ? ૨
- સંસાર માયા ભળના, દીડા બનાયું વા નહીં;
ને પૂન્ય બુદ્ધિ હોય તો, પડવા પડે ના શાયરી.
વ્યવસાયમાં શુદ્ધાઈયો, તેથી જરે બૂલી ગયો;
એ ઉત્તરો દેવાય નહિ, જ્યાં પ્રેમ ત્યાં એ શું બને. ૩
- જ્યાં રૂઝમગે મદદા જને, સંબધ ઉપરથી થતો;
વિવેકની ખામી ધણી ત્યાં, ભૂત ખામી કેટલી.
ને ને થતું ને ને થયો, ને ને જરે ! તે જોજવે;
પરમાર્થના શાયરી, ઉપયોગ જાણ્યો એ ખરો. ૪
- મત ઝિંઝગી મારિ કરી, વિવેકથી તું ચાલજે;
ભવન મુખારી આત્મનું, પરમાર્થમાં તું લાગજે.
તનમન જને ધનવાળીનો, ઉપયોગ સાસમાં કરે;
પુલકનિધિ કયે તો દરે, પરમાર્થ ભવન ગાળજે. ૫

ૐ હારિઃ ૩

અમાત્ય, અવનુ વંદે

તત્ત્વમસિ.

હરિમીતઃ—

- ને તું જરે ! તે હું જરે ! ને હું જરે ! તે તું જરે !
જ્યેતુ મિત્ર રૂપ ત્થા, જેઠ દાનેઃ મનને..
જ્યાં તું નહીં ત્થા હું નહીં, જ્યાં હું રહ્યો ત્યાં તું રહ્યો !

ન્યાં ઐક્યરસનું ધ્યાન ત્યાં રી, બેદની ઠી કરપના. ૧
 જનરાજ ઠી આ ભક્ત ત્હારો, ઐક્ય એ તુજથી કરે;
 એ ઐક્યની જે ભાવના તે, ધ્યાનમાં ઐક્યજ ધરે,
 અમૃતભરી દૃષ્ટિથી ન્યાં, હૃદય ને દૃષ્ટાતલું;
 ઐક્યજ બને ત્યાં આત્મનો, જ્ઞાનન્દરસ જામે ધણે. ૨
 જ્ઞાનન્દરસ બહુ ઉછળે, સાગર અભિનવ દિવ્ય જે;
 એ દિવ્ય સાગરમાં રહી, જ'ભીરત્ત યોએ ખરી.
 પાણી પડે વાળી અરે । નેતિ કહી યાકી ધણું;
 જુદયગ્ધિ અન્તર રૂપમાં, ઉંડા ઉતરતું ઐક્યથી. ૩

ૐ શાન્તિઃ ૧

સં. ૧૬૫૭ પૃષ્ઠ સુદિ ૨.

પ્રમુત્તું શરણ.

કન્વાલિ.

ફકીરી આ અવસ્થામાં, શરણ ત્હારું પ્રભો । મુજને;
 ત્વચ્છે સર્વ ત્યાગ્યું મેં, હજી પણ ત્યાગવાનું શું ? ૧
 થયો નહિ ત્યાગ એ પૂરો, પ્રભો જતજીવ તે પૂરો;
 શરણ આલ્યો સુધારીને, કરો ઉદ્ધાર સેવકનો. ૨
 અકલ મહિમા પ્રભો ત્હારો, કળાતું રૂપ નહિ ત્હારું;
 જમે તેવો ગણી ત્હારો, પ્રભુ તું તાર સેવકને. ૩
 સકલ જાણે સકલ દેખે, પ્રભો ! તુજને ધણું શું કહું;
 પ્રમુતા રાખજે ત્હારી, ગણીને જાળ આ ત્હારો. ૪
 ધણું અકળાય મન મ્હારું, પ્રભો ! તુજ વિષુ નથી ગમતું;
 હઈને કેવલદૃષ્ટિ, બિરૂદ તું રાખ પોતાનું. ૫
 હૃદયના ભાવના પુષ્પે, પ્રભો પૂજું ત્હને પ્રેમે;
 અનુભવ જ્ઞાન દીપકથી, કઈ તુજ આરતી ન્યાં ત્યાં. ૬
 પ્રભો ! તુજથી બને ઐક્યજ, સદાની પ્રાર્થના એછે;
 જુદયગ્ધિ ભક્તિના પ મે, હૃદયથી દેખીશું તુજને. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૭ પૃષ્ઠ સુદિ ૧૨ અશ્વિન.

મસ્તજ્ઞાનીઓ.

કબ્જાલી.

- જીવે છે મસ્ત જ્ઞાનીઓ, હૃદયના ઉચ્ચ આશયથી; ૧
કરે પ્રારબ્ધથી જ્યાં ત્યાં, સહજ આનન્દના રસિયા.
- ૨
૧૬ છે મસ્તિથી શબ્દો, ધરી આનન્દ અંગેમાં,
નથી એ અંગથી પ્રકટયો, સહજ આનન્દ ભોક્તાઓ.
- ૩
પ્રવેશે વૈખરી જ્યાં નહિ, અહો ! ત્યાં સન્તની દષ્ટિ,
જગત જ્યાં બોલતું નહિ ત્યાં, ખરેખર સન્ત બોલે છે.
- ૪
પરિમિતનું થતું માપજ, પરિમિતથી ઘણું દૂરજ;
થઈ બ્યાપક ગ્રહે છે તે, જીવે જ્યાં ત્યાં સ્વયં દેખે.
- ૫
સમગ્રું સર્વ જે માંહી, અરે ! તે તરવ છે પાસે;
કરી દર્શન ખુશી યાતા, કહે કોને કથાતું ના.
- ૬
કરે પ્રારબ્ધથી કૃત્યો, શમાવે સર્વ સંકલ્પો;
બહિર્થી દેખતી દુનિયા, હૃદય દેખે અરે ! કયાંથી.
- ૭
હૃદય સાગર બનાવીને, બહું તેમાં બરે સન્તો;
ઉપર દેખે વળે નહિ કંઈ, હૃદય દેખે મળે રત્નો.
- ૮
બહિર્થી દેખતાં તેઓ, પ્રથમતો મૂર્ખ લાગે છે;
હૃદયની પાસ જાવાથી, ઘણું આશ્ચર્ય યાવે છે.
- ૯
ખરે એ મસ્તજ્ઞાનીઓ, નિવૃત્તિ માર્ગમાં ફરતા;
વિનય સેવા ખરી બક્ષિત, વિના નહિ દીલ આપે તે.
- ૧૦
અહો ! એ મસ્ત યોગીના, ઘણા ગંભીર છે શબ્દો;
જુદખંધ મસ્તયોગીનું, હૃદયજલ્દે ગ્રહે સાનું.

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૭ પોત વતિ. ૧ રવિવાર.

પ્રપંચી મોરલી નાદે, અમારે ડોલવાનું ના;	
ફૂંચે તો આવશે પાસે, પરાણે ના મનાવાનું.	૩
ફફીરી રંગ જુદો છે, ફફીરી તાર જુદો છે;	
ફફીરી બોલ જુદો છે, ફફીરી પંથ જુદો છે.	૪
ફફીરી મસ્તી છે જુદી, ફફીરી આંખ છે જુદી;	
ફફીરી પ્રેમ છે જુદો, પ્રભુની જ્યોત પ્રકટાવે.	૫
ફફીરી એ ધરી છે મેં, નથી પરવા તહમારી કંઈ;	
જગતના જૂઠું વ્યવહારે, ફસાતા ના ફફીરો એ.	૬
નથી આ જન્મ રીઝવવા, કરી ખોટી પ્રશંસાઓ;	
જઈશું સત્યના માર્ગે, કરીને શોધ સાચાની.	૭
શૃદ્ધાવશુ સત્ય ફેડેવાનું, ફૂંચે તે માનશે નકકી;	
નથી પરત્વરતા બેડી, નથી ભીતિ વડે વાણી.	૮
ઝરે ! જે ધારના ખીલા, કરે બેસે તિહાં હાથ;	
ઝરે ! એ ગોળીના ચપડા, ફરી જાતા વચન મનથી.	૯
રહે રાજી ઝરે ! તેઓ. હૃદયની માન્યતા ઊડી;	
નથી વધુ ભલે તેઓ, ફૂંચે તેવું કરે તો શું ?	૧૦
પ્રભુ મહાવીરના બોધે, નયોની સૌ અપેક્ષાએ;	
પુદ્ગલબિંદુ સત્યના માર્ગે, અમારી હાથ લાગી છે.	૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૭ પાવ વદિ ૧૪. રવિવાર.

ચિત્તસાગર.

હરિગીત:—

આ દીલને જે ભેટતા તે, દીલ તેનું ચે રહે;	
એ દીલના હરિયાવિષે, ઉઠા ઉતરતા પ્રેમીયો.	
એ દીલ હરિયાના તળે, મોંઘાં ઘણા રતનો રઘાં;	
ઉપરથી તે ફેખતાં, ફેખાય ના અન્તરૂ રઘાં.	૧
સ્વાર્પણ તણીને ડૂબડી, મારી તળે જે પહોંચતા;	

મિત્ર.

કવ્યાલિ.

- નિદાળ્યાથી દૃઢ્ય દ્રવતું, યતું ખુદ્ધું દૃઢ્ય સહેજે;
વિપત્તિમાં સદા સાથે, ખરા મિત્રો દૃઢ્ય મેળે. ૧
- દસે ઈ આંખથી આંખો, વિના બોલે થતી વાતો;
થયું અર્પણુ લવન આફું, નથી બદલાનળી ઈમ્મા. ૨
- મળ્યું રાત્યજ બલે જાયો, જ્યો ના મિત્ર વિશ્રામો;
નથી હું કે નથી તું એ, ખરી એ મિત્રની એડી. ૩
- દૃઢ્યનાં પ્રેમ ઝરણાંથી, બનેલી સત્ય ઈ મૈત્રી;
વિપત્તિની કસોટીમાં, ટકે મુવર્જની પેટે. ૪
- દ્રવે રનેદે દૃઢ્ય બીંછ, રતું ત્યાં તખ્ત મૈત્રીનું;
અભિન્નજ રીત બેનાં જ્યાં, ખફું એ મિત્રનું બેડું. ૫
- મળે ઈ લવની સાથે, સમર્પણ મર્મ કરવાનું;
પુષ્પાબો પ્રેમ નદિ રૂપે, વિના બોલે કરાતું જો. ૬
- પ્રતિજ્ઞા શબ્દની નદિ જ્યાં, પ્રતિજ્ઞા કાર્ય કરવામાં;
સદા નિષ્કામ બાપે જ્યાં, પરસ્પર સર્વ કરવાનું. ૭
- ખરી એ મિત્રતા દેવી, બનેઈ જ્ઞાનને રનેદે;
મમે તેવા પ્રમંથોમાં, ખરો જ્ઞાનન્દ દેનારી. ૮
- થતી એ મિત્રની ઈમ્મા, ખરો મુલ્ય મિત્રના સપગ્ગા;
બનો મિત્ર સ્વયં પૂરે, પડીથી મિત્ર મળવાના. ૯
- બનાવો મિત્ર પાતાને, ખરી બે મિત્રની કુશી;
કરાયો ના કમાયો ના, ઘણા વિશ્વામયાનીયે. ૧૦
- સમાવે સર્વ દેવામાં, સદા કરને મુદે જ્યાં ત્યાં,
બને જગ્યા દૃઢ્ય તનની, ખરી એ મિત્ર વિનંદે. ૧૧
- બન્યું નિઃશ્વજ સદા રહેતું. મુદે થી દૃઢ્ય રચતું;
મુદચન્ધિ મિત્ર જન્માને. મહેતે ને. મ. મરતુ જલુ. ૧૨

કવિ હાસિ. ૩

૧૯૧૭-૧૮ ૧૭ ૧૮ ૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦ ૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫ ૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦

૧૦૦

મળ્યા એ માનવું સાચું.

કવિશ્રી

- નથી અન્તર મળ્યાથી કંઈ, સદા સર્વત્ર જ્યાં એકમજ,
 યયું તન્મય મળ્યાથી સદુ, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૧
- યતી અનન્દની જાંળી, સદા જ્યાં શુદ્ધતા ધારે;
 સમાયા બેઠ સમજા જ્યાં, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૨
- ઉછળતાં દીલથી દીલજ, સમાતાં ચિત્તમાં ચિત્તજ;
 સમાતો પ્રેમમાં પ્રેમજ, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૩
- પરસ્પર પૂર્ણ રંગાતો, હૃદયમાં બેઠ ના જાસે;
 નથી જ્યાં બેઠની ઢોળી, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૪
- મળે જ્યાં ભવથી ભવજ, રહેના મીઠની હાલિ;
 ભુલ્લચ્છિ સન્ત હાલિથી, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૫

ૐ શાન્તિ. ૧

અંબાર ૧૯૧૭ પ્રકાશિત ૭ સીમપર.

સ્નેહ કાવ્ય:—

- સ્નેહ વિદ્યા કહિ સુખ ઘટું નહિ, સ્નેહ અવિચલ સન્તાજનેને;
 સ્નેહ છુપે નહિ દૂર ઘનાં કહિ, સ્નેહથી ટેક નપે ઇ ધજાને.
 સ્નેહનું ભવન સ્નેહની આશા, સ્નેહથી સદુ દુઃખ ભુલાવું;
 ભુલિ અનુભવ સાગર અંતરને, સ્નેહથી સ્વર્ગીય સુખ પમાવું ૧
- અચનમાં સદુ સ્નેહનું અચન, સ્નેહ વિચાર્યો કહિ ન વિચરતો.
 સ્નેહ રસિક જન દેવ સમાજજ, સર્વ સમર્પણ સ્નેહીજ કરતો.
 સ્નેહથી સદુ દેવ છુપે જડ, સર્વગુણ બ્રહ્મ હૃદય તરી આવે;
 ભુલિ અનુભવ સ્નેહને સ્નેહજ, આકર્ષણ સદુ સ્નેહ કરાવે. ૨

ૐ શાન્તિ. ૧

અંબાર ૧૯૧૮ પ્રકાશિત ૧૪ ૬ ધરપર.

અમલો.

પક્ષી પ્રતિ અન્યોક્તિ.

મંદાકાંતા.

- પાંખો ત્હારી વિમલ કરજે, દિલથી યા ક્યાજું;
ઉઝ ઉઠે હૃદય ઉતરી, સારને ચોખી લેજે.
કાંટા કાઢી વિચર પથમાં, શીતલચ્છાય લે જો,
મૂડોનો તું અર્ધાંન બન ના, ફર્જ ત્હારી ધરી લે ૧
ઉઝો જા તું પ્રતિદિન વહી, પ્રેમના ઉચ્ચ પાંખી;
વિદ્યામે ઉ હૃદય તનનો, ચિત્ત મેળે મળાનો.
બેલી રહેયે સકલ દુનિયા, ચિત્તનું ચિત્ત સાક્ષી;
સાક્ષી પૂરે હૃદય સઘળી, દુનિયાની સ્પૃહા સી ! ૨
શુદ્ધમેમે ગગન વિચરો, ઉચ્ચદૃષ્ટિ કરીને;
સદ્ગુણોનો પવન ભરીને, શ્વાસ લે સામ્યતાનો.
આખો ફાઠો રળ્લી વહજે, પૂર્ણ ઉત્સાહ ધારી;
દેખાયે હો સહજ મુખનું, સ્થાન અન્તરવિષે જો. ૩
હીધું હીધું બહુ અનુભવે, સાર લે પત્ર વાંચી;
બાંધો ! જ્યારે રૂબરૂ મળયે, ખૂબ આનન્દ થાયો.
વાંચી વાંચી હૃદય પટમાં, સાર હૈતાર સારો;
શુદ્ધચર્મિની હૃદય રચના, દેખીને હર્ષ વહે જો ! ૪

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ માસ વદિ ૧૩ ગુરવાર.

સદુપદેશ.

મંદાકાંતા

- ધોણું ધોણું સહુ દુધ નહીં, દૂધને પારખી લે;
સાચું દીલે અહણુ કરીને, સત્યને સેવજે તું.
નહાના ખેડાટા સકલ સરખા, ધારજે ચિત્તમાંહી;
ભવેના સૌ અહણુ કરજે, સદ્ગુણો શુદ્ધભાવે, ૧

પોતે કર્તા સકલ મુખનો, ચેતના સંગથી છે; ૧
 જો તું અન્તર અનુભવ લહી, સિદ્ધ તું બહિષ્કારી છે. ૨
 યોશા ત્હારી સકલબુવને, અન્ય દ્રવ્યો ન પાવે,
 ત્હારી યોશા સકલ તુજમાં, આત્મયોગે મુહાવે.
 યોશા મૂઢી અવર જનની, સેવના કેમ દીજે;
 મૂઢી રત્નો શ્રદ્ધણ કરીને, પત્યરે ઠાણ રીજે. ૩
 ભગી ભગી નિજ અનુભવે, ચાલતું મુક્તિ પથે;
 ચેતી ચેતી પરિહરી સદા, મોહનો સંગ જાને.
 ત્હારું સાચું સકલ ઘટમાં, શુદ્ધભાવે નિહાળી;
 અન્તર્હિ પરી શુભ સદા, શુદ્ધ લે તત્ત્વ ભાળી. ૪
 સંગે રંગે અનુભવતણા, સાચા સાથે રહીને;
 મુક્તિ પાજે અનુભવ લહી, જ્ઞાન માર્ગે વહીને.
 બેલો બેલો નિજ પર પ્રતિ, ચાલજો શુદ્ધ યોગે;
 "શુદ્ધચન્દિ"ની દૃઢ રતના, શુદ્ધ જ્ઞાનન્દ સોગે. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ ના શ્રાવણ સુદ ૧ દિવસ.

પાદરૂ

આત્મામાં સત્ય.

મંદાકાંતા

ત્હારું સાચું અનુભવથી, આત્મમાં ભાળી લેજે,
 ભુરી ભીલ અવર જનની, સપદા માની લેજે
 શુદ્ધ જ્યોતિ શુભ અનુભવે, શુદ્ધ જ્ઞાવે રમીને;
 પર્યાયોને પ્રકટ કરે સો, શુદ્ધ દર્શક જાવે ૧
 પૂજાનંદી સદાજ મુખમલ, અસલાવીત તું િ.
 ત્હાણી જ્ઞાન્તિ દુઃખકર સદા, શુદ્ધ કેમ રમીટે.
 પાપી ત્હાણી સદાજ દરમા, અવગુ અધ્યવજાવે.
 વિજ્ઞાને જે સકલ કરીને, તાર રવીર કરીને ૨
 રજાવાથી નિજ દુષ્કરિયે, લદને રાગ છૂટે,

સિંહો વાઘો વડૂ યુધતબી, બીતિ છે માર્ગમાંહી.

એવા માર્ગે ગમન કરવું, દુઃખ વેડી ઘણેરાં;

જાનીઓ ત્યાં પ્રતિક્ષણ વહે, દુઃખને શર્મ માની.

સાક્ષીઓના અનુભવ લહી, ચાલજે મોક્ષ વાટે;

છાડાજે તું પરબંડયકી, માલ છે શીર્ષ સાટે.

વાંચી અંધો અનુભવ લહી, શુદ્ધ ધર્મેજ બૂપે;

ધારી ઘેર્ય પ્રતિક્ષણ ખડું, સિદ્ધને ધ્યેય રૂપે.

પૂરે સાક્ષી અનુભવિજનો, સમિચદાનન્દ ધ્યાઈ;

પૂર્વે મોટા મુનિવર થયા, આત્મનું રૂપ ધ્યાયું.

દુર્ગુણોના વિકટ વનને, બાળ જ્ઞાનાગ્નિથીરે;

સદગુણનું ઉપવન રચી, સિદ્ધ! માળી બનીને.

તહાડું ધાયું કર સહુ બળે, મર્દના ખેલ ખેડી;

સંયોગો આ મનુષ્ય ભવના, પૂર્ણ બાગ્યે મળ્યા છે.

જે જે આવે અશુભ ઉદયે, વાદળો આપદાનાં;

તે તે સર્વે સહન કરીને, ચાલજે શીઘ્ર અથે.

શુદ્ધપ્રેમે જગત સઘળું, દેખજે દોષ ટાળી;

પ્રેમી કરવા જગત સઘળું, પ્રેમની બાંગ ખીજે.

સાચું ધ્યાન પ્રતિક્ષણ કરી, કર્મની ટાળ ફાંસી;

ચેતી લે જે પ્રતિક્ષણ અરે ! આત્મશ્રદ્ધા ધરીને.

મારો આત્મા શુણ્નિધિ સદા, ભાવના ભાવ એવી;

મારા ઉંચા શુભ પ્રકટયે, ધાર સિદ્ધાંત સાચો.

ધારી સિદ્ધિ સકલ બનયે, સત્ય ઇચ્છા પ્રયત્ને;

“શુદ્ધચન્દ્રિય”ની હૃદયસ્ફુરણા, આત્મશક્તિ પ્રગોષે.

ૐ શાન્તિ ૩

સ. ૧૯૧૮ ૧૧મી દરિ ૧૩ શુક્રવાર.

પાદરા.

પરીક્ષામાં ટકે પૂરે, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૫
રહે પાસે થઈ નિર્ગુણ, રહ્યો ના તે ખરું જોતાં;	
શુરૂ ભક્તિયત્રી ભક્તજ, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૬
હૃદય ભક્તિયત્રી પાસે, નથી કાયાયત્રી પાસે;	
ધણી ગંભીરતા ધારક, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૭
ધરે વેરાગ્યને ત્યાગજ, સહન કરતો પરિવહને;	
સમજતો સહુ અપેક્ષાએ, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૮
બળવે શિષ્યની ફળે, કયો ઉપકાર નહિ ભૂલે;	
તજે જે દોષદહિને, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૯
અનુકુલ ચિત્તથી રહેતો, હૃદય સમજે વિના જોલે;	
ધરે નિસ્વાર્થ પ્રેમજ જે, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૧૦
મળે છે દીલથી દીલજ, પરાણે પણ અનુભવથી	
થયો જે મોક્ષનો અર્થી, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૧૧
શુરૂ ગમને ગહી પ્રીતે, જમાનો ઝાળખી ચાલે;	
યથાશક્તિ ધરે સંયમ, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૧૨
સદા રત્ન ત્રયી સાધે, ધરે સંવર ત્યજે આશ્રવ;	
પુદ્ગલબંધિ ધર્મનો ધારક, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૧૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ અષાઢ સુદિ ૩

અધ્યાત્મરુચિ.

હરિગીત.

ઉપદેશ દેવાની પ્રવૃત્તિ બહુ, કરી પ્રેમે ભલી;	
લેખો લખ્યા મન્યો લખ્યા, ચર્ચા કરી વાટે ઘણી.	
અધ્યાત્મની પ્રકટી ઘણી, રૂચિ હૃદયમાં બ્યવતી;	
નિવૃત્તિ જીવન ગાળવા ઇચ્છા, ઘણી દીલમાં થતી.	૧
અધ્યાત્મમાં લગની લગી, ન્યવહાર શુભ પણ સાધે છે;	

આંગણે આવનારા.

દશગીત.

- આવે અમારે આંગણે, ઠેાઠ માત લેવા દોંયથી;
 ભેળ તપાસી લે ધણા, પાછા વળે ઠેા ભેળને.
- આવે અમારે આંગણે ઠેા, મિત્ર બનવા બાવથી;
 સમજે નહીં શું મિત્રછે, તેની અરે ! ફરભે કય ? ૧
- આવે અમારે આંગણે, ઠેા શિષ્ય બનવા કારણે;
 પણ શિષ્ય ફરભે બળુના નદિ, શિષ્ય એ થી વસ્તુ છે.
 એ શિષ્ય ગુરૂની ફરં બળ્યા વળ, તદે દુઃખમાં પછી;
 અંબધે પૂટા થઇ થના, એ શિષ્ય ગુરૂના નામના. ૨
- આવો અમારે આંગણે, સાચા ગુરૂ બનયો તમો;
 આવો અમારે આંગણે, સી ભેદ ફરે થઈ જયો.
 આવો અમારે આંગણે, પ્રેમી થયો સાચા તમો;
 અનન્દમાં જડેત થઇને, દુઃખ નો ભૂલી જયો. ૩
- આવો અમારા આંગણે, નિજ ફરને ભેદો તમો,
 નિજ આત્મમાં રહેજે વસ્તુ, તે ભુખના બોચી થયો.
 આવો અમારે આંગણે, પ્રેમાન પાંચેલા થયો;
 ન્દાના નહીં ખોટા નહીં, એ આવ રીતમાં આવયો. ૪
- શુભ પ્રેમ, મદદા, અભિચી, આવો વધારો આમણે;
 મળતું હરવના આવથી, અંબા ભેદ ખેલક નદિ કય.
 આવો હરવની ચોખવા, પડી રીતને પાત્ર રો.
 નિજ ચોખવા વળ આંગણે, અટકતો પાત્ર ફરે, ૫
- અંબા મિત્ર થતો નદિ હરવનો, અવત્ત ત્યાં ફર છે,
 અંબા મિત્ર મિત્રો દીલને, તે, આંચળની વળ છે.
 એ આંચળ છે વધારો મિત્ર, અને રહેડ પાત્ર,
 એ આંચળમાં અવત્તને, છે વધારો મિત્રો. ૬
- એ અવત્ત અંબા અવત્ત, ફરતે વડિ થતે,

એ આંતરજ્ઞામાં અદ્યત્વેનાં, રૂપ તુનો મદેનાં
 એ આંતરજ્ઞામાં અરેને, અદેન મેંના દે રહે;
 અપો પધારે આંતરે, જુદવચ્ચિ મદાસ સમજને !

ૐ જ્ઞાનિઃ ॥

૧૧૨ ૧૫૧૮ અપો ૧૩ ૧૪ મેંના.

પૂર્ણાનંદ.

દરિ:બીન

આનંદ અપરપાર મદાસ, આત્મમાં નિઝવ રહ્યો;
 આનંદમય ધનન વિજુ દું, કેમ જૂલું આંતરથી.
 આનંદ મદાફં છે જીવન, આનંદ મદારે રેસ છે;
 આનંદમય દું જાગીયો, આનંદના ઉપયોગથી. ૧
 છણ છણવિષે આનંદનો, જાણું દુઃખથી જાવન;
 આનંદ અરવર લીલનો દુ, દાંસ પાનને તણ.
 વિપનિના ભરફો ધણ એ, પીતળે આનંદથી;
 આનંદમય દું જાગીયો, આનંદના ઉપયોગથી. ૨
 જે જન્મ મૃત્યુ યાવ છે એ, મુજને ઉઠે નહીં;
 ઉઘાવ નહિ મેઘાવ નહિ, એ ફપ મદાફં છે અફં.
 એ ફપના દું જાનમા જુલ્યો, દુઃખના દુઃખને;
 આનંદમય દું જાગીયો, આનંદના ઉપયોગથી. ૩
 આનંદના ઉભરાઉં, ધાવાવ દુઃખને મિલ ભદુ;
 જે જે ફફં જે જે જાણું, આનંદમાં આપી રહ્યો.
 જે જે નિદાગું વરતુ ત્યા, આનંદવણ પીજું નહીં,
 આનંદમય દું જાગીયો, આનંદના ઉપયોગથી. ૪
 જાણું ભદુ આનંદથી, ઉભે રદુ આનંદથી;
 મેજું ભદુ આનંદથી, આનંદથી સચું ફફં.
 વાંતે ફફં આનંદથી, વિંતન ફફં આનંદથી;

જાનન્દમય હું જામીયો, જાનન્દના ઉપયોગથી. ૫
 કેમ અને વાણી હૃદય, જાનન્દમય ઉત્તમે ખરી.
 જાનન્દમય જી વિધને, માનું હૃદય જાનન્દથી.
 એ વૃન્નિન્દા જાનન્દથી, ઇલાંદ જાનન્દી જાનનું;
 જાનન્દમય હું જામીયો, જાનન્દના ઉપયોગથી. ૬
 મિત્રા મત્સ્યા જાનન્દના, જાનન્દનાં સાધન જાનનાં;
 જાનન્દની દેનજ રહો ત્યાં, દુષ્કર્મું સ્વપ્નું નથી.
 જાનન્દ રસના પાનથી, ભુદયગ્નિ જાનન્દી જાનનો;
 જાનન્દમય હું જામીયો, જાનન્દના ઉપયોગથી, ૭

ૐ જ્ઞાનિઃ ૧

જાનન્દ ૧૬૧૮ ના જાનન્દ ૧૧ (૧૦) માં જાનન્દ,

ચેતના યોગિની.

દશગીતઃ—

પિયુ પિયુ કરીને ચોપતી, જાવલોકતી ચારે દિશા;
 જાનન્દ ઉજાગા પ્રેમના એ, પ્રેમથી બહુ ચાલતી.
 જે જે મળે તેને જારે ! પૂછે હૃદયના જાવથી;
 એ કયાં દશે ! કયારે મળે ! કયાં જઈ મળું એ પ્રથમે. ૧
 પૂછી પછી જાગજા ચલે પણ, જાન નહિ નિજ કાપનું;
 જાણીયદી ગાતી ધણાં, ગાનો પિયુના જાવથી.
 મનમાં પિયુ પણ કઈ નહીં, પિયુ પિયુ કરી ધરણી રહે;
 મનમાં ધણું એ ક્યેય કે જે, પ્રાણ જાતાં નહિ ટળે. ૨
 પિયુના વિના ચેનજ નહિ એ, પ્રેમપણ દુઃખકર થયો;
 ત્યાં ત્યાં નિદાણે પ્રેમથી એ, સ્વામીને સંજ્ઞાન્ત યૈ.
 પિયુમય બની સહિ બધી, રહે નહિ બાદી કશું;
 મનના જાણુ જાણુમાં પ્રકટતી, આકૃતિ પિયુની ધણી. ૩
 આવેશ એકજ ચિત્તનો, પિયુવળ પ્રિયજ કૈાઈ નથી;
 શુસ્તાન પિયુના ધ્યાનમાં, બનીને વિરહથી કંપતી.

સંયોગ મળશે સન્તનો, નિષ્કામ સેવા ધર્મની;
 એકાન્તમાં નિજ આત્મનું, ધ્યાનજ સદા ધ્યાતો રહું;
 મસ્તાન રહું નિજ આત્મના. ઉપયોગથી અન્તર સદા;
 શુભિ ધરું સમિતિ ધરું ને, સાક્ષી થે જોડે સદા. ૩
 પ્રતિજ્ઞા દેનો નવ કરું ને, વારુવત્ વિચરું મહી;
 ઉપયોગથી ન્યારા કરી, જડ જીવને કાર્યો કરું;
 વારું પ્રમાદો આવતા પરવા, ધરું નહિ ઠાઈની;
 નિઃસંગતા સેવીધણી, જડ ચિંતને વશમાં કરું. ૪
 આચાર ઉત્તમ પાળવા, સંકલ્પની દૃઢતા કરું;
 વદ કાચની રક્ષા કરું ને, દોષ લાગ્યા સંહરું;
 સ્વાધ્યાયમાં રાચી રહી, ઉપયોગથી ધ્યાનજ ધરું;
 વૈરાગ્યથી પોષી શુણેને, સામ્યથી આગળ વહું. ૫
 આ કાળમાં આચારમાં, મૂકું બને તે જાવથી,
 આગમ કરીને આગળે, રમતો રહું નિજ ભાવમાં;
 વગડા દરી પર્વતવિષે, ધ્યાનજ ધરું ઉત્સાહથી,
 નિર્ભિક થઈ ઉપસર્ગથી, પાછો હટું નહિ ધર્મથી. ૬
 નિજ આત્મનું જે વીર્ય તેને, આત્મમાંહિ વાપરું,
 એવા લલા દહાડા હવે તો, પ્રાપ્ત થાને ધર્મના,
 આચાર પાળું પંચધા, ચારિત્રની શુદ્ધિ ધરું;
 શુદ્ધચરિત્ર મંગલ પામવા, એ જાવના ભાવી ખરી. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૮૮ વ્રાવણ સુદ ૮ મંગલવાર.

સૂચના.

હરિગીત:—

શીખો અને શીખવાડશો, બન્ધુ અમારા ધર્મના;
 સ્વાધ્યાયમાં જીવન જતાં; ઉપયોગ વધશે આત્મનો.

- જ્ઞાનું મજાનું જ્યોં જાને, પાછા ફરીથી જાણ્યો
 સંસારમાં પામે છીએ, હું ને તમે એ બહુજો. ૧
 અધ્યાત્મરસના ધૈ રમીલા, પાન કર્યો પ્રેમથી;
 જ્ઞાન-નરમ જરણાં વહાવો, ધ્યાનચારિદૃષ્ટિથી.
 જે સુખ વાલુથી ઘણાં તે, મદ્ વિચારો પોષ્યો.
 નિજ જ્ઞાતમે પ્રેમે બહુ એ, ધર્મ એજન આર ઇ. ૨
 ખુશાં કરો દિલ બારણાં, તાજ વિચારો આવ્યો;
 સંકાસના નદિ હીલને હૃદયનાથી પોષ્યો.
 જે જે બહુંદીલમાં જરે ! મુણી જાને વાંચી ઘણું;
 જનુમવ કરો તેનો ખરો એ, જ્ઞાતમ શુદ્ધિ અપ્યો. ૩
 સંકાસના નદિ હીલને, એ હીલથી દિલમેજવો.
 ન-મવ બની જનુમવ કરો, માયું દુઃખથી રોજ્યો.
 શુભદૃષ્ટિથી શુભ લો જાને, અપો મકલને બાવથી;
 શુભદૃષ્ટિને જ્ઞાતમકરી, આવો મજાનું પામ્યો. ૪
 જેજે મજે જ્યાં જ્યાંથી તે, ત્યાંથી જટમેજવો.
 આધાર આ કલિશલમાં, શુભ રાતનો ગ્રાસ કર્યો.
 સાપેશનયની દૃષ્ટિથી, આવી દુઃખનું જ્યોં ખડું;
 શુદ્ધચિત્ત સન્તો મેવના તે, સદગુણો અપગવરે. ૫

ૐ ગાનિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ આશ્વિન સુદ ૬ પૂર્ણિમા

આમન્ત્રણ.

દરિગત:—

તમને ઝમિ તો બ-પુએ ! આવો તમારું જાનીને;
 મારું જણી લેયો તમે જે, સત્ય હામે તે ખડું.
 સમજાવ જેવી દૃષ્ટિતેનું, સત્ય એ સંસારમાં;
 એ દૃષ્ટિઓની ભિન્નતાથી, સત્યનાં બેરોષડે.

- આશય અમારા જાણવાને, દીલથી દિલ મેળવો.
 એ દીલથી દિલ મેળવ્યાથી, દીલઆશય જાણ્યો.
 આશય ઉઠ્યા જે દીલમાંથી, યોગ્યતાએ જોધયો;
 કારણ સકલ જાણી પછી એ, ન્યાયના ન્યાયી બનો. ૨
- નિજ દીલના આશય સહુ, નહિ પુસ્તકોમાં આવતા;
 આશય બહુ બાકીરહે, લખતાં ઘણાંયે લેખને.
 આશય પરામાં ઉઠતાં, વેંજરી નહિ વર્ણવે;
 આશય અમારા જાણવાને, દીલની સંગત કરો. ૩
- જે જે કથ્યું તેમાં અપેક્ષા, જાણવા ચત્તજ કરો;
 પ્રેમ હૃદય ખુલ્લું કરી, નિર્મલ મતિ પ્રેમે અહો !
 શબ્દોચક્રી બહુ સૂક્ષ્મ છે, આશય શ્રદ્ધે છે જ્ઞાનીઓ;
 જે પૂર્ણ જ્ઞાની હોય તે, દિલના શ્રદ્ધે છે આશયો. ૪
- નિજદીલ આશય જે શ્રદ્ધે, સંસર્ગ પામ્યો તેગણું,
 આશય સહુ સમજે નહીં તે, દીલમાં ના પેશીયો.
 ઉંડા હૃદયમાં પેશીયા, આશય શ્રદ્ધે ત્યારે ગણું.
 આબ્યા અમારા મંદિરે તે, દીલના સંગી બને, ૫
- જે દીલના વિદ્યામીઓ તે, દીલથી વાતો કરે;
 સંકેત પામે નહિ હૃદય તે, દીલના વિદ્યામીઓ.
 તમને રૂચે તો આવશે નહિ, આવશે તો કંઈ નહીં.
 સત્કારની ઇચ્છા તણ, વિદ્યામ લો નિજનું ગણી. ૬
- મસ્તાન દીલ માનેનહીં, સત્કારની પરવા જરા;
 થાતું મળ્યાથી ઐક્ય ત્યાં, સમજાવવાનું કંઈ નહીં.
 ચારિત્રના એ આર્ગમાં, આવો અમારા જાણ્યો.
 ખુદ્યાબંધ શિવમંગલ શ્રદ્ધે, આવો અમારા જાણ્યો. ૭

ૐ શાન્તિ: ૩

આન્તર યુદ્ધ.

- હઠાબ્યો ઘણો ને હજી હું હઠાવું;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ.
ઝરે ! લાગ તારે ઘણું દુઃખ દેવા;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૧
- ગમે તે સમે ને ગમે તે ભવે પણ;
સખગ યત્નથી હું હઠાવીશ, હઠાવીશ,
ગમે તે ઉપાયો કરી ધ્યાન ખાસી;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૨
- કરું છું કરીશજ તને છેદવાને;
ઉપાયો ઘણા ભાવના દીલ લાવી;
સતાબ્યો ઝરે ! ત્હેં મ્હને ખૂબ જ્યાં ત્યાં,
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૩
- દખાબ્યો મ્હને તેં ઘણો પૂર્વકાલે;
હજી પણ મ્હને દાખવા ખૂબ છરે;
હવે ધાર્યું થાયે નહીં હેશ ત્હારું;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૪
- નચાબ્યો, લખાબ્યો, હઠાબ્યો, મરાબ્યો;
ચડતાં ઝરે ! પાદ ખેંચી પછાડ્યો;
કરાવી ઘણી હાજીઆ મંત્રથી ત્હેં;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૫
- હવે ધાર્યું થાયે નહીં માન ત્હારું;
હઠીભ સ્વમં લાજને ચિત્ત લાવી,
અસંખ્યપ્રદેશે થયે રાજ્ય મ્હારું;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૬
- ગયા દુઃખ દહાડા, મળ્યા મુખ દહાડા;
ધરી શુદ્ધ ઉપયોગને મૂળ ઉદીય,

ખરા યોગથી નાશ તહારો થશે હો !
હઠાવૌશ, હઠાવૌશ, હઠાવૌશ, હઠાવૌશ.
થયો ઝોજ નિશ્ચય, હૃદય સાખ પૂરે;
પ્રતિદિન તહારો થશે નાશ નહીં,
પ્રભાતે હૃદય જાગીને સત્ય બોલું;
શુદ્ધયજિથ વિજય વાઘ વાગ્યાં મજાનાં.

૭

૮

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ આવણ વદિ ૩ શુક્રવાર.

દૃઢ નિશ્ચય.

ચળે ના ટળે ના, ખરે ના કદાપિ;
કદાપિ મળે દેવની કોટી તો પણ.
ચળે મેરૂ પણ ઝો, કદિ નહિ ટળે હો.
હુકમ આત્મવીર્યે, કરૂં જીવને હું.
કદિ સ્વપ્નમાંહીં, વિકારે ચળું નહીં;
ખહુ જોશથી સત્ય સંકલ્પ ધારૂં.
રહો યોગનું વીર્ય આત્મસ્વભાવે;
હુકમ આત્મ વીર્યે, કરૂં જીવને હું.
ચળાવ્યા ચળે નહિ, કદિ યોગ મહારા;
હુકમ સ્વપ્નમાં ઝોમ, સત્યજ યનારો.
સ્વભાવે રહીને, વિકારો વિદારૂં;
હુકમ આત્મવીર્યે, કરૂં જીવને હું.
ચળે ના કદિ જેમ પ્રહ્લાંડ આણું;
તથા નિર્બિકારી, પ્રદેશે પ્રદેશે.
પરિપૂર્ણ ભુસ્સાયકી ભાવ લાવી;
હુકમ આત્મવીર્યે, કરૂં જીવને હું.
પ્રભુ આજ પેઠે રજો, આજ મહારી;

૧

૨

૩

૪

પરિપૂર્ણ નિશ્ચય, બની રહે બનાવ્યો.
 મુતાં ઉઘતાં, જાગતાં બેસતાં એ;
 દુકમ આત્મ વીર્યે, કરૂં છવને દુઃ.
 સકલ અંગપર શક્તિએ સત્ય જામે;
 બની રહે સદા યોગ સદુ મુજ તાત્રે.
 સકલ વાસના બસમીભૂતજ બનો એ;
 દુકમ આત્મવીર્યે કરૂં છવને દુઃ.
 અસંખ્યાત આત્મપ્રદેયે રહ્યું જે;
 સકલ યોગનું વીર્ય તે સ્થિર ચાએ.
 પરિણામ પામું સદા શુદ્ધ રૂપે;
 દુકમ આત્મ વીર્યે કરૂં છવને દુઃ.

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ર ૧૯૧૮ આત્મજી વડિ ૩ પુસ્તકાલ

આત્મસંવોધન.

હરિગીત.

તું સર્વની આગળ યજ્ઞને; સર્વનો નેતા બની;
 ઉત્સાહ પ્રકટાવી ધણે, શૂરતા ચઢાવી અંગમાં.
 ઉત્સાહને પ્રેરી ધણે, શૂરતા ચઢાવી લોકને;
 નિજ ફરૂં પૂરી પાડવા, શુભ કાર્યકર બહુ ખંતથી. ૧
 સાદસિક યે વિવેકથી, જટ ધેર્યને ધારણ કરી;
 શુભ કાર્ય કર ફત્તેહ છે, વિશ્વાસથી નિષ્કામથી.
 સ્દામી રદી વિપત્તિયો, તેથી અરે ! જહીવું નહીં;
 નિજ આત્મના સામર્થ્યથી વિનો સદુ ફરે જયે. ૨
 પુરુષાર્થને જટ રહેરવી, નિજ આત્મની યદ્દા ધરી;
 ઉટા દુહયમાં ઉતરી, આવેચ કરજે કાર્યનો.
 આગળ જતાં એ આખડે તો, ધેર્યને ઊડીય ના.
 શામી દુહયમાં સિંહની, દષ્ટિ વિચારી ચાલવું. ૩

દુઃખ કાષ્ઠ દિ રાખીને, દુઃખ કાષ્ઠના રક્ષણં જતાં,
 ઉપયોગ રિતમાં રાખીને, જયમેદ ધિન્યા રાખીને;
 ગુણ રક્ષાનકેવિ પચ્ચાંઈ, સ્વરતે રહે ઉપાદયી,
 પાછળ રહાને જીવશે, જાગળ રહ્ય જીવતોજશે. ૪
 ખંધેરશે એ રમંત્યા, પરમાણુએ તાબા ચણા
 પ્રતાપશે નિજ આપના, પ્રયોગ કરત દુઃખ કાવળી,
 નિજ આપની જશે સતી જે, શુદ્ધિ તે નિજ સિદ્ધતા;
 પુદ્ગલિય જે નિજ સિદ્ધતા, પ્રતાપશે ઉપયોગથી. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ વાલરવા શુક્ર ૬ મીઅવા.
 અમદાવાદ.

સમાપના.

મંદારાંગના

મીઠાં મીઠાં હૃદય જરણાં, ખામણાં નીર જેવાં;
 ધ્રુવે સર્વે હૃદયમગને, દિવ્ય દિ દિ ખિતાવે,
 જાણે માને સદજ શિવના, દુઃખના જોય તાણે;
 ઉચ્ચા ઉચ્ચા સકલ ગુણની, ઉચ્ચતા થીમ આવે. ૧
 સાધે મેત્રી નયન મનની, ઉચ્ચતા રાજનારાં;
 વ્હાલાં સારાં પ્રતિદિન વસે, દીતના આંગણમાં,
 સંદેશે એ પરમ મુખનો, મુક્તિનું ભારણું જે;
 ખામું જીવે સકલ જગના, સર્વ જીવે ખમાવે. ૨
 સિંધે સર્વે હૃદય ગુણને, મેધની વૃદ્ધિ જેવાં;
 સાચી એ ઉ સદજ વિજુને, દેખવાનીજ દિ,
 આવે ખ્યારાં હૃદય વસશે, શાન્તિને આપનારાં;
 પુદ્ગલિય દા પ્રતિદિન થશે, ખામણાં એ મગાનાં. ૩

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ વાલરવા શુક્ર ૭ મંઅતવા.

અમદાવાદ.

શાન્તિ જીવન એ પામવા, યાવા અમર આનન્દથી; ...
 અસમરત યેને શોધતા એ, આત્મભાવે યોગીઓ. ...
 એ અસખની ધ્વનિયો કરી, આનન્દનો યોગી બનું; ...
 નિરોધ વિધાતીત યે, આનન્દમય કરતો રૂંડ. ...
 પરમાત્મનું જીવન ખડું એ, યોગીના અન્તર રહું;
 બુદ્ધચરિત્ર પરમાનંદના, કેલોલની ધ્વનિયો મુલું. ૬

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૧૮ ભાદરવા સુદિ ૧૩ મંગલવાર.

અજવાળી રાત્રી.

અહોહો રાત થઈ અજવાળી, તગતગતી તારા આલિ-અહોહો
 મોહિતક અંદરવો આકાશે, કુદરતે બાંધ્યો આલી. અહોહો ૧
 કુમુદિની વન ખીચ્યાં ચામીતાં, રનેહ અદેસો પાળી-અહોહો ૨
 પંકજ વૃન્દો ખીચાઈ ગયાં, પ્રેમ અવરથી ટાળી-અહોહો ૩
 મન્દ મન્દ સિમતની ઉજ્જ્વલતા, હાસ્ય કરે પતિ ભાળી-અહોહો ૪
 ખીમા ખીમા રવને કરતી, નિંદ સમયે બુઝાલી-અહોહો ૫
 ખજખજ નદીના જલ સંચારે, જલ જોતાં અરે આલી-અહોહો ૬
 પુંધવાટ કરતો રૂંડે દરિયો, ઉછળે છાલછાલી-અહોહો ૭
 સિંહ ધડકે પર્વતમાંહી, હાસ્ય કરે લટકાલી-અહોહો ૮
 મસરી શાંતિ જીવો ઉંચે, તુજ ખેળે ચિર દાળી-અહોહો ૯
 જાગે જોગી આનન્દ લહેરે, તેની કરે રખવાળી. અહોહો ૧૦
 તનનો તાપ બુઝાવે સપળો, આધિ ઉપાધિ ટાળી-અહોહો ૧૧
 અમૃત લેઈ વનને સિંચે, બની ખરી રખવાળી-અહોહો ૧૨
 અગદગતી જ્યેતિ રૂપેરી, આલી છે મુખ સાડી-અહોહો ૧૩
 લટકાં મટકાં કરતી આલે, રેઈ દાયમાં તાલી અહોહો ૧૪
 ખોટી પ્રીતિની એ રીતિ, મુંઝાયો ના ખાલી. અહોહો ૧૫
 બુદ્ધિસાગર અન્તર હરિ, હયોપશમથી ભાળી. અહોહો ૧૬

ૐ શાન્તિ: ૩

૧૨૧૮ મ. ફ. ૧૦

પોતાનું સંભાળ.

—કાલિદાસ—

અમુક માનવ મૂઢ છે, અમુક દક્ષ નિહાળ
 પરપચાતો-ત્યાગીને, પોતાનું સંભાળ
 પરમાં હજિ રાખીને, કરતો પરનો ખ્યાલ
 પર પરીક્ષા કયાં કરે, પોતાનું સંભાળ
 પર પોતાનું કલ્પીને, રચતો જગ જાન
 સાથે કોઈ ન આવશે, પોતાનું સંભાળ
 ચકવર્તી પણ ચાલીયા, જે છે મૃત્યુ કાલ
 અનિત્ય આ સંસારમાં, પોતાનું સંભાળ
 જન્મ મૃત્યુના ચક્રમાં, પડવાથી બેદાલ
 કર્મવશે સહુ જાણીને, પોતાનું સંભાળ
 કયાં કર્મ સહુ લોગવે, રાજા ને કંચાલ
 તીર્થકર પણ લોગવે, પોતાનું સંભાળ
 દેવ ધર શું ? શત્રુપર, કોપર ધરું મૂઢ
 મનઃ કંઠપના ત્યાગીને, પોતાનું સંભાળ
 શરમ ન રાખે કોઈની, એવો જગદેશ
 વૈરાગ્યે મન વાળીને, પોતાનું સંભાળ
 પર નિન્દાને કયાં કરે, ખૂરી નિન્દાકદ
 ખટપટ ખોટી ત્યાગીને, પોતાનું સંભાળ
 ઠહાપણમાં ડૂબી જઈ, જનીમ ન જાન
 મેળા મળીયા સ્વપ્નના, પોતાનું સંભાળ
 ધન સત્તા પદવી સહુ, જુગાડે જાન
 અભિમાનને ત્યાગી જઈ, પોતાનું સંભાળ
 ઇન્દ્રજાલ પેઠે સહુ, કષ્ટિ કષ્ટિ જાન
 અન્તરમાં સમજી અરે, પોતાનું સંભાળ
 પરપૂર્ણ તે તું નહિ, પોતાનું સંભાળ
 શુદ્ધસ્વભાવે તું સદા, પોતાનું સંભાળ
 હાથ ધસતાં ચાલી, પોતાનું સંભાળ

કુશલ પશુઓને દૂર કાઢી, આન્તિ ઉંદર દૂર ટાળોરે-આંગિ ૨
 મહિન મુલુલીએ પ્રેમના પાણીએ, સિંચો આવોદલાસે હે છ;
 કલકલ કરતો મોટો યશ, અનુભવ જ્ઞાન પ્રકાશેરે-આંગિ ૩
 ઘણાંને પાંખડાં તપલબ્ધિયો, નમતો નમતો જાયે હે છ.
 શુદ્ધસમાધિરસના યોગે, ફાલે કુલી શુભ વાસેરે-આંગિ ૪
 અનુભવ મુખનો મોંર પ્રગટતાં, કેરી ચિત્ત ફળ આવે હે છ.
 શુદ્ધિસાગર ફળ રસ પ્રેમે, પીતાં મુખમય થાવેરે-આંગિ ૫
 ઓ શાન્તિ: ૩

સં. ૧૯૧૮ માગસર સુદિ ૧૧ શુક્રવાર.

અમદાવાદ.

જ્ઞાનયોગિનીદશા.

હરિગીત:-

જે ઠાળ ઉપર પંખીડું બેસે, અરે! તે ઠાળ તો;
 ઉંચી જતી નીચી જતી પણ, પંખીડું બીવે નહીં.
 દહાંત જોવો જ્ઞાનીને, પ્રારબ્ધ ઠાળે બેસતાં;
 ઉંચી જતી નીચી જતી જો, ઠાળ પણ નિર્ભય રહે. ૧
 વન માર્ગમાં પંખો પડ્યાં, વાયુચક્રી જ્યાં ત્યાં જતાં;
 પણ વાયુ વળ હાલે નહીં જો, ન્યાય છવનમુક્તનો.
 પ્રારબ્ધથી જ્યાં ત્યાં જામી, દુર્ભે જલ દરવા રહે;
 જો યોગીજ્ઞાના યોગની, ન્યારી ગતિ હું શું કશું. ૨
 ન્દાનાં મુકોમલ જાલકો, પ્યારાં સકલને લાગતાં;
 જો બેઠને સમજે નહીં, પ્યારને મળે મળું.
 જે રૂઢાઈ તેની પાસમાં, જ્ઞાનનંદથી તે ખેલતાં;
 અજ્ઞાન પણ જો યોગીજ્ઞામાં, જાતપણ મારે નવું. ૩
 જો યોગીજ્ઞાના યોગમાં, જ્ઞાનનંદ પણ બીજું નથી;
 પ્યારા જમતને જાણત, નિર્દોષ જાને ખેલતા.
 ફરતા ફરે જોતા ફરે, વરતા ફરે બેઠી રહે;
 જોડું જમન વરતું સદુ જો, કશ્વનાથી જિત ઠ. ૪
 જે જે ફરે ઠ યોગીજ્ઞ ત્યાં, કશ્વના પ્યોમે નહીં,
 જાણત જરે! તે યોગીજ્ઞના, જાણવા મુશ્કેલ ઠ.

શિષ્યની ગુસ્તે વિજ્ઞાપિ:-

મંદાકાંતા

માયી માયું લગી લગી નમી, આપ વાણી ઉઘાપી;
 ઠંઠાં મીઠાં હૃદય ગિરિનાં, પ્રેમ જળો ન પીધાં,
 મીઠી મીઠી સકલ રસથી, તુજ શિષ્ય ન પીધી;
 પાસે બેસી હૃદય વિપુથી, ખૂબ શાન્તિ ન લીધી. ૧
 મોંઘામીઠા મુરવરચકી, નાભિથી ને ઉઠેલા;
 આશીર્વાદો બહુ નહિ શ્રદ્ધા, પ્રેમની મૂર્તિયો ને.
 સેવા મેવા હૃદય રસના, પાકથી ને બનેલા;
 ખાધાના તે સમય લડીને, દીલમાં દાઝતેની. ૨
 કલ્પવૃક્ષ પ્રભુ પહોંચે, ભૂંગ જેવો થયો ના;
 આપથીને હૃદય વપુથી, છાય જેવો બન્યોના.
 ઉટો મ્હોળો હૃદય જલધિ, પાર તેને શ્રદ્ધો ના;
 મીઠી આંખે હૃદય વચને, લાડ જેના લઘ્વાં મેં. ૩
 બલો તે તે કથન સઘળાં, પ્રેમથી પૂર્ણ પેખો;
 નિષ્કામીના હૃદય પટમાં, ફર્જતું ચિત્ર પેખું.
 પોપો બહાલા ! હૃદયસરના, પ્રેમવારિધી તો,
 મ્હોટાઓને સહજ ઉપજે, આશયો ખૂબ મ્હોટા. ૪
 માયું મીઠા હૃદય રસને, યાચના એકય બેતું;
 ત્યાં તું ત્યાં હું સુખ દુઃખ સમે, પ્રેમની પૂર્ણ દષ્ટિ.
 વાણી શિષ્યા સરવરમહિં; ઝીલીને મેલ ટાળું;
 સેવા બહિન કર નિજશિરે, નિત્ય “ જુદ્ધયજ્ઞિ ” ઇચ્છે. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૬૮ ના બાદરવા વદિ ૧૩ રવિવાર.

મનોધપત્રમ્.

કવ્યાલિ.

કપાલે દ્વાય રેધને, કરે ચિંતા અરે । શાથી ?
 પરિવર્તન થયે જૂઠું, જરા નહિ દાર દિગ્ભતને. ૧
 ઉદયનાં દાર છે જાઓ, મળે ઇચ્છયું ધણા માર્ગે;
 બહુ ખખડાવ ! દ્વાયને, ઉદય દારો થયે ખુલ્લો. ૨
 ધરી ધીરજ સહન કર જે, કશાપિ વાર એવાયે;
 ઉદયનું દાર જાવી જે, થયે દણ પછી તેનો. ૩
 અધુના જે અવસ્થા છે, પછીથી તે નહીં રહેયે;
 વહે । વિશ્વાસથી આગળ, ગમે તેથી થયે ધાયું. ૪
 બને જે જે જુએ જે જે, ભણા માટે ગળી લે જે,
 ઉદય માટે થયે ઇચ્છયું, અનિશ્ચય કાલમાં સાફ, ૫
 નથી ઇચ્છયું યનું મ્હાફ, અરે ! મ્હાફ મયે શું એ;
 ત્મજી ચિંતા અરે ! એવી, મુઝે જે જે કરે જા તે. ૬
 ગમે તે યોગથી વસ્તો, થયે ખુલ્લો ખરા યત્ને;
 કરે જા યત્ન ઉત્સાહે, બને તે તે તટસ્થે જો. ૭
 ઉદયનું દાર ઇચ્છે જે, અધિકારે અરે ! જૂઠું,
 કહી ઇચ્છયાજદી સાફ, ગતિ છે રેવની ન્યારી. ૮
 યતું જે તે ભણામાટે, ગળી આનન્દ પર જે તું
 ફળે સંક્રમ યોગીનો, અરે ! એ યોગ સાખી લે. ૯
 પટે ધણા ભણામાટે, ખરેખર ! જ્ઞાનથી જોતાં;
 જળી ઠોકર ધણી શિક્ષા, ખરેખર માનીને રહેજો. ૧૦
 ઉદયનું દાર જે યોગ્યજ, હયે ત્હારા ભણા માટે;
 અધુના રેખતો નહિ તે, પછીથી તે જજાયો દો ! ૧૧
 પટે વિનિય જહું કરતાં, થઈ નિર્ભય સદી યેયે;
 પ્રયત્ને વિપ્ન છીડીને, વહે મુઝે સદા આગળ. ૧૨
 ગમે તે જ્ઞાનમાટે જા, જમારી જા રથા દમણાં,
 મજામાંથી કદું સાફ, ખરેખર ! ફર્જ એ મ્હારી. ૧૩

ધરીને ચિત્તમાં એકું, મળે તેવા પ્રસન્નમાં;	
નિદાળી દિશી સાડું, સકલ ક્ષેત્રે અદા કરશે.	૧૪
જગત્પાણીરે માનવ, અનુભવ સર્વ લેવાના;	
મળ્યા નહિ તે મળે છે હો । ખુશી થે જ્ઞાન લે ત્યાંથી.	૧૫
પરિવર્તન અવસ્થાનાં, યથા યાચે અનુભવ દે;	
શુભ ને કર્મ પદ્ધતિમાં, પ્રકટ યાચે થયે નિશ્ચય.	૧૬
અશાન્ત શાન્તનાં વાદળ, હૃદય આવે વિલય યાવે;	
યથ સાક્ષી ચુકવ દેવું, ખરું તે દિવ્ય દેખાચે.	૧૭
અવશ્યા એક નહિ ક્યારે, જગત્માં સર્વ વસ્તુની;	
યતો ઉત્પાદ તેનો વ્યય, અનુભવથી અનુભવ । એ.	૧૮
જમે તે વસ્તુમાં મનથી, અહો । ને મુખ કલ્પાયું;	
શબ્દિક મનને શબ્દિક વસ્તુ, પદો સંતોષ તો શાન્તિ.	૧૯
યથું યાતું થયે ને ને, હૃદયના જ્ઞાન અર્થે તે;	
ગણીને ધૈર્ય ધારી તું, મુજે સાડું કરે જા તે.	૨૦
ખરું તે પાસ ત્હારી છે, ખરું મુખ તે નથી જૂઠું;	
સકલ મુખનું નિધાનજ તું, વિચારીને વિચારી જો.	૨૧
સહજ આનન્દ ભૂલીને, નથી ત્યાં ચોપતા અણે;	
ઉત્તર ઉટો હૃદયમાંહી, ખરાની શાખ. પૂરે તે.	૨૨
અનુભવ વણ નથી નિશ્ચય, અનુભવ એ પ્રમાણજ છે;	
થયે જ્યારે અનુભવ એ, તદા આનન્દની ઝાંખી.	૨૩
જગત્ના જડ પદાર્થોમાં, મુખાશા મોહની બેઠી;	
અરે । પરતંત્ર છુવો તે, ગળે સ્વતંત્ર પોતાને.	૨૪
નથી મમતા ઘણી સમતા, નથી જડમાં મુખાશા કંઈ;	
શુદ્ધચિત્ત નિત્ય સ્વાતંત્ર્યે, સહજ આનન્દની ધારા.	૨૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

વૈરાગ્ય.

કવ્વાલિ.

- અરે ! તું ભગીને જોને, કરી લે કાર્ય કરવાતું;
 ખરી અધ્યાત્મદૃષ્ટિને, સદા ભાવતું નિર્ભયતા. ૧
- તજે વસ્ત્રો છૂટણુ દેહી, નવાં વસ્ત્રો ધરે દેહે;
 બદલવાં દેહને તદ્દત, કરે ચિંતા વપુની શું ? ૨
- યતું જે બાદ્યથી મૃત્યુ, નથી તે નિશ્ચયે જોતાં;
 નથી જન્મ્યો નથી વિજ્યુશ્યો, અમર છે શુદ્ધ શ્રદ્ધાથી. ૩
- બહિર્ વ્યવહાર દૃષ્ટિથી, અહંવૃત્તિ રુકુરે દેહે;
 કરાવે ભીતિના ચાળા, રહે નહિ આત્મમાં વૃત્તિ. ૪
- પ્રતિક્ષણુ શુદ્ધ નિશ્ચયથી, રહી નિર્ભય સદા સ્થિર થા !
 વિવેકે યોગ્ય રસ્તામાં, સદા વહેવું પ્રસન્નજ ચે. ૫
- યતી હું હું તણી વૃત્તિ, તણને કાર્ય કરવાથી;
 બની નિર્લેપ યોગી તું, અદા કરજે ફરજ તહારી. ૬
- ખીલેલાં બાગનાં પુષ્પો, પછીથી તે ખરી ભયે;
 ઉદયને અસ્તનાં ચક્રો; ફરે તેથી બચે ના દો. ૭
- સદા ઉપયોગ સારામાં, કરી લે જે મળ્યું તેનો;
 સદા સમતોલ રાખીને, મગજને કાર્ય કર તહારાં. ૮
- વિચારોમાં રહ્યાં બીજો, અહો ! આચારનાં સૌએ;
 વિચારોમાં પડે ભેદો; પડે આચારમાં તે તે. ૯
- અરે ! જો સૌ બને છે ને, બને બાવી છુએ જ્ઞાની;
 વિકલ્પો દે તણ મિથ્યા, કરી લે ધર્મની વૃત્તિ; ૧૦
- નથી હુંને નથી મહાફ, અહો એવો બની જા તું;
 શુદ્ધચળિઃ સ્વસ્થ અન્તર્ ચે, રસિલો શાન્તરસનો થા ! ૧૧

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૧

- આકાશમાંના મેઘના, જલદાનથી ઉન્મત્ત થૈ;
મસ્તી ઘણી કરવી વહેને, ફૂલમર્યાદા તજે. ૨
- બહુ ઉછળી નીચીપડે, કદલોલ કર ઉંચા કરી;
પાસે ઉગેલાં વૃક્ષને, ઉંખેરીને લેઈ જતી.
બે પાસ ઠાંઠા જે રહ્યા, તેને અરે ! તું તોડતી;
વાંઘી વહીને સર્પની, પેઠે ચલે છે આગળે. ૩
- મગરો ઘણા તુજ વેગથી, ખેંચાઈ આગળ ચાલતા;
વાસા ઘણા ડુબાડતી, તરવારિયે ઘણા અડો !
બહુ લોકડાં ખેંચાઈ ત્હારા, વેગથી સાથે વહે;
ઉઠે ઘણા ઉપરે અડો, કાકા કરીને કાગડા. ૪
- જે માછલાં મીતિ ધરી, ત્હારા ઉદરમાં ઉપજ્યાં;
તેને અરે ! સંતાપતી, રંભાડતી ને ખેંચતી.
તુજ પાર લેવા હોડીઓ, હંકારતાં બહીવે જનો;
એવી અરે ! તું મસ્ત થૈ, વર્ષાદ કાળે ખેલતી, ૫
- તુજ તીર ઉપર શ્રાદ્ધલો, સંધ્યા કરે મન્ત્રો બલો;
બક પંક્તિ કૃત્રિમ ધ્યાનથી, મત્સ્યો પકડવા બેસતી.
ન્હાવા અને ધોવા જનો, આવે અરે ! તુજ પાસમાં;
તૃષ્ણા હોવાની ટાળતી, જીવાડતી જલદાનથી. ૬
- બહુ વૃક્ષ રાજી ચાલતી, બે તીરપર લીલી ઘણી;
પંખી અને પશુઓ સહુ, ત્હારાથકી જીવે અડો !
તું તીર્યં છે લોકો કહે, ત્હારી હવા ચાખખી કહે;
ફરતા જનો તુજ તીરપર, લલકારીને ગીતો કહે. ૭
- ધૂળીધખાવે યોગીઓ, રમશાન કાંઠા ઉપરે;
સેવાળને પણ ધારતી, ચંચળપણું છોડે નહીં.
મંગલ ગણે તુજને જનો, છુડાડતી જીવો ઘણા;
જીવો ઘણા તુજ સંગથી, ઉપજે અને વિષુશે બહુ. ૮
- બહુ રેલથી ઉન્મત્ત થઈ, બજવાડ કરતી ચાલતી;
હારોહધિની સંગતિની, ચાહના ચિત્તે ધરી.
નિજરૂપ બદલી દ્વારતા, પાખી સમાધ સ્વામીમાં;

ઝાણું વહે નીરેઃ દુધી ને, પંચતાં ને વરિલભો. ૫
 તુ મેલિપર પેમીં ઘણું, સદેલ કરતાં પંખીઓ;
 કેં પેલતાં કેં દીને, નચરપણાને રાખે,
 જે હીનુ ઉદે પંચતાં ને, દુર કરતાં માલીંગા;
 ત્યાં રાખતા જે ઉંડ કાળા, પુષ્પ રમને આપતા. ૬
 મંદારના ને પાને, આ બાજ અને ચિખવે;
 જલોંમે આ બાજ બેઈલે, વિચારી પિંડમાં.
 જે આત્મજાની આત્મમાંદી, બાજ લીલા રેખનો;
 પુદ્ગલિય અન્નર બાજમાં, જે મહુલેના ઇંડા. ૭

ૐ જ્ઞાનિઃ ૧

૧૯૧૮ આગા દર્ ૧૨ મંગલવાર.

મક્તની મેવામાં પ્રમુની સેવા.

દરિગીતઃ—

તુજ દીલમાં પ્રમુને મળ્યાની, આદના ને દોષ તો;
 તું સેવ પ્રમુના બજાને, બહુ પ્રેમથી સ્વાર્પણ કરી.
 જ્યાં જ્યાં પ્રમુના બજા ત્યાં ત્યાં, રેખ જ્યોતિ ઇશની;
 જે ઇંદને દીલમાં ધરે તે, બજા સેવે શર્મ ઉ. ૧
 જ્યાં બજાતું દીલડું ઠરે, ત્યાં દેવની પધરામળી;
 જે બજાની મેવાયદી, ઇંદર અડો ! સેવાય ઉ.
 જે બજા લોકો પૂજતાં પ્રમુ, નામનો મહિમા થતો;
 પરમાત્મની ઝાંખી થતી, જિનબજાપૂજત યોગથી. ૨
 બકતોયદી જિન દેવનો, મહિમા જગતમાં વ્યાપતો;
 બકતો પ્રમુને વંદ્ય ઉ, જિન દેવ નમતા તીર્યને.
 બકતોતણી સેવાયદી, મેવા મળે ઉ સુક્તિના;
 જ્યાં બજાનો સત્કાર ના, ત્યાં દેવ દર્શન દૂર ઉ. ૩
 બકતો ઘણા બૂજે મરે ને, ખાય પોતે ખંતથી;
 તે દેવને દેખે નહીં ને, દેવનો રાગી નથી.

- જરણું વહે નીકો થકી ને, પોષતાં તે વહિલઓ. ૫
 તરૂં ઘેણિપર બેસી ઘણું, કલ્લોલ કરતાં પંખીઓ;
 કે' બેસતાં કે' હડીને, નશ્વરપણાને દાખવે,
 જે ક્ષીણ છેડો ચેં ગયા તે, દૂર કરતા માળીઓ;
 ત્યાં રોપતા જે છોડ સારા, પુષ્પ રસને આપતા. ૬
 સંસારના સો પાઠને, આ બાગ સાને શિખવે;
 શ્રદ્ધાંડનો આ બાગ જોઈલે, વિચારી પિંડમાં.
 એ આત્મજ્ઞાની આત્મમાંહી, બાગ લીલા દેખતો;
 પુદ્ગલધિ અન્તર બાગમાં, જે સદ્ગુણોના છોડવા. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત્ ૧૯૬૮ આસો સુદિ ૧૨ મંગલવાર.

મક્તની સેવામાં પ્રભુની સેવા.

હરિગીત:—

- પુજ દીલમાં પ્રભુને મળ્યાની, ચાહના જો હોય તો;
 હું સેવ પ્રભુના ભક્તને, બહુ પ્રેમથી સ્વાર્પણ કરી.
 જ્યાં જ્યાં પ્રભુના ભક્ત ત્યાં ત્યાં, દેખ જ્યોતિ ઇશની;
 એ ઇશને દીલમાં ધરે તે, ભક્ત સેવે શર્મ છે. ૧
 જ્યાં ભક્તનું દીલડું ઠરે, ત્યાં દેવની પધરામણી;
 એ ભક્તની સેવાયકી, ઇશ્વર અહો ! સેવાય છે.
 એ ભક્ત લોકો પૂજતાં પ્રભુ, નામનો મહિમા યતો;
 પરમાત્મની જાંખી થતી, જિનભક્તપૂજ યોગથી. ૨
 ભક્તોયકી જિન દેવનો, મહિમા જગત્માં વ્યાપતો;
 ભક્તો પ્રભુને વંદે છે, જિન દેવ નમતા તીર્થને.
 ભક્તોતણી સેવાયકી, એવા મળે છે સુખિના;
 જ્યાં ભક્તનો સત્કાર ના, ત્યાં દેવ દર્શન દૂર છે. ૩
 ભક્તો ઘણા જુગે મરે ને, ખાય પોતે ખંતથી;
 તે દેવને દેખે નહીં ને. દેવનો રાગી નથી

તું પ્રીતિથી અક્ષય બની ને, અગ્નિમાંડી શુભ થે. ૬
 આકાશ બાનુ તપથી, તું તમ થૈ કૃપાતા ધરે;
 પશુ દાનને છાટે નહીં, છવાડતી જગ પ્રાણથી.
 ઉપકાર કરવા અવતરી, વ્યવહારથી લોકો કહે;
 બુદ્ધ્યગ્નિ અન્તર જાણતા, તે સત્ય મુખમાં માણતા. ૧૦

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ આશી સુદિ ૧૧ સોમવાર.

વાગ.

આ બાગ મુન્દર આંખથી, ભોતાં કરે છે દીલકું;
 તાજી હવા લેવા ધણા, આવે અહો ! કે સોખીનો.
 આ કેવડો મહેકે ધણો, જાઈ જુઈ ને કેતકી;
 આ માલતીના પુષ્પપર, ગુંજારવો જમરા કરે. ૧
 ડાળી હલાવી પ્રેમયાં, સત્કાર કરતી પધીનો;
 ચંચેલીઓ આ દેખ જો ન, વારિરમયાં વાપતી.
 આ પુષ્પ જો ગુલામનું, મુગધથી મહેકી રહ્યું;
 એ આત્મરક્ષા હેતયાં, કાટા ધરે છે કારમા. ૨
 આકાશથી વાનો કરે, આ નાગાયેરી વૃક્ષ ભે;
 આ કેળની અગ્નિવિષે, વિદ્યામ લે છે કે જનો,
 આ વરિલઓના માડવા, ચોલા દીએ છે ચિત્તને;
 તાજુ કરે છે ચિત્તને, મુગંધી આપી પ્રેમથી. ૩
 આ મુલમુની ચંદ્રમુખી, મોગરો બપોરીયાં;
 કમળો ધણા ખીલી રહ્યા, મરવરવિલે ચોખી રહ્યાં.
 દુમ્મુદિની મિંચાઈને તે, શ્રેય આપે પ્રેમનો;
 જે સાથ જોનો પ્રેમ છે, તેના વિના તો દુઃખ છે. ૪
 ઘટમાળ જો આ રેંટની, ઉદયારતની યિજ્ઞા દીએ;
 પુષ્પો ખરે અવલોક 'જેનું', જન્ન તેનું મૃત્યુ છે.
 દાડમ અને આ જામફળી, લલકાર વૃક્ષો ચોખતાં;

અરજાં જલે નીકા થઈ ને, પાપનાં તે વહિવહો.	૫
તરૂં યેજિપર બેસી ધજાં, કરતોત કરનાં પંખીઓ;	
કેં બેસનાં કેં ઉડીને, નથરપણાને દાખવે,	
જે ક્ષીણ ઉડેા યે ગયા તે, દૂર કરતા માળીઓ;	
ત્યાં રોપના જે ઉડે સારા, પુષ્પ રસને આપતા.	૬
સંસારના તો પાકને, આ બાગ સાને ચિખવે;	
પ્રહ્લાંડનો આ બાગ બેઈતે, વિચારી પિંડમાં.	
જે આત્મજાની આત્મમાંદી, બાગ લીતા દેખતો;	
ધુદ્યણ્ધિ અન્તર બાગમાં, જે રાગુલ્લેના ઘોડવા.	૭
ૐ શાન્તિઃ ૧	

સંવત ૧૯૧૮ આગા સુદ ૧૨ મંગલવાર.

મક્તની સેવામાં પ્રભુની સેવા.

દરિગીતઃ—

પુજ દીલમાં પ્રભુને મળ્યાની, ચાહના ને હોય તો;	
હું સેવ પ્રભુના ભક્તને, બહુ પ્રેમથી સ્વાર્પણ કરી.	
જ્યાં જ્યાં પ્રભુના ભક્ત ત્યાં ત્યાં, દેખ જ્યોતિ ઇશની;	
એ ઈંદને દીલમાં ધરે તે, ભક્ત સેવે શર્મ છે.	૧
જ્યાં ભક્તનું દીલડું ઠરે, ત્યાં દેવની પધરામણી;	
એ ભક્તની સેવાયકી, ઇશ્વર અહો ! સેવાય છે.	
એ ભક્ત હોહો પૂજતાં પ્રભુ, નામનો મહિમા થતો;	
પરમાત્મની જાંખી થતી, જિનભક્તપૂજ યોગથી.	૨
ભક્તોયકી જિન દેવનો, મહિમા જગત્માં વ્યાપતો;	
ભક્તો પ્રભુને વંદે છે, જિન દેવ નમતા તીર્યંને.	
ભક્તોતણી સેવાયકી, મેવા મળે છે મુક્તિના;	
જ્યાં ભક્તનો સત્કાર ના, ત્યાં દેવ દર્શન દૂર છે.	૩
ભક્તો ઘણા ભૂળે મરે ને, ખાય પોતે અંતથી;	
તે દેવને દેખે નહીં ને, દેવનો રાગી નથી.	

લેગા મળે આંખોથડી, અધુ દલે છે પ્રેમથી;
 ત્યાં ત્યાં પ્રભુના ભક્તમાં, ઈશ્વર રક્ષા છે ભાવથી. ૪
 જ્યાં ભક્તને પણ દેવ પેડે, દેખતા તે લોકોને;
 ઉદાર થાતો જડીથી, જે માનજો નિશ્ચયથી.
 જ્યાં જ્યાં પ્રભુના ભક્તની, પૂજા થતી ઈશ્વર સમી;
 ત્યાં ત્યાં મુણી જ્યો મુક્તિની, વધાઈનાં વાજાંતે. ૫
 જે ભક્તના દિલમાં પ્રવેશી, ભક્તમાં ઈશ્વર ભુજે;
 જે પ્રાણીઓમાં સિદ્ધતા, સત્તાયકી ભુવે ખરી.
 જે સિદ્ધ સત્તા ધ્યાવતો સૌ, પ્રાણીઓમાં ધ્યાનથી;
 તે ભક્તની ભક્તિયકી, ઈશ્વરતણી આંખી થતી. ૬
 જે સિદ્ધસત્તાદિયી; જેનો મહી જિનના સમા;
 આચારમાંહી મૂકતા તે, જૈન સાચા બાણવા
 જ્યાં જ્યાં વિભૂતિ ભક્તની, ત્યાં પ્રાણ મહારા પાથરું;
 બુદ્ધયજ્ઞિ સેવા ભક્તથી, પરમાત્મનાં દર્શન થતાં. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સપ્ત ૧૯૧૮ આસા પાંડે ૧૩ જુલાઈ.

પૂજકો.

હરિગીત —

કેં ઘેર પૂજક માનવીઓ, દેખીયા જગમાં પણ;
 જે ભવતાને નિન્દતા ને, સરગુણો ભેતા નથી.
 જે દોષકર્મીમાનવીઓ, ભવતા ગુણ ના લહે;
 મૂળા પછી પૂજા કરે, ચેતન્ય પૂજક જે નહીં. ૧
 કે શબ્દને જાણજ ગણીને, પૂજતા પ્રભુની ધરે;
 પણ શબ્દ જ્યાંથી ઉડતો તે, જાનીને પૂજે નહીં.
 જે શબ્દનયની માન્યતા, એકાન્ત જેઓ માનતા;
 ચેતન્ય પૂજક તે નહીં, નમુરા અરે ! જે માનવી. ૨
 જેણે રચ્યાં સુપુસ્તકો, તેના અરે ! દોરો ભુજે,

પણ પુસ્તકોના પૂજકો, એ સદગુણોને શું લહે ?
 જે હાલતાને ચાલતાને, પૂજ્ય માને નહિ કહિ;
 એવા જનો પૂજતણા, અધિકારને પામ્યા નથી. ૩
 જે દોષ દેખે જીવતાં, ધિક્કાર કે વાણીયકી;
 મુઆ પછી પૂજે અરે ! તે, દેખતા પણ અન્ધ છે.
 જે દ્રુપદ દિષ્ટિ આગળે, કરીને જીએ તે મૂંઢ છે;
 તે પ યને પરખે નહીં જે, સદગુણોથી આંધળો. ૪
 પભ વિના મુખ ના મળે, પૂજા વિના ગુણ ના મળે;
 શુભ પૂજ્ય જનને પારખીને, પૂજ્યતા પૂજક જનો.
 જે જીવતાં પૂજે અને, મૂઆ પછી પણ પૂજતા;
 એ પૂજકોની દિષ્ટિમાં, પરમાત્મનો પ્રેમજ રહેા. ૫
 જે ભોગતાને પૂજતા જે, જીવતાને પૂજતા;
 જે સ્થાપનાને પૂજતા, સ્થાપના દિષ્ટિને ધરી.
 એ પૂજકોને પૂજવામાં, પ્રેમ હું રાખું ખરે;
 બુદ્ધચિંતિ ગુરૂના બારણે, પૂજક જનો સાચા રહેા, ૬
 ૐ ગામ્નિ. ૧

સવત ૧૯૧૮ આસા સુદ ૧૫ દાનિવાર.

ચેલા.

હરિગીત —

ઘેલા અમારા હાય છે ને, પાદ લે ઇ સેવકો;
 બહુ કાર્ય કરતા જે કહ્યું, દુઃખ પ્રમાણે ચાલતા.
 આ પેટ સર્વે સાંખતું, સેવા કરે તેા જાનની;
 અંજન પેટે કાર્યને, કરતુ રહી સેવા કરે. ૧
 આ કાન લે ઇ શિષ્ય શ્રદ્ધા, શબ્દથી સેવા કરે;
 આ જીભ શિષ્યા ઇ ખરી, સેવા કરે મન માનની
 લે અહુ ઘેલા ઇ ખરા, દેખાડતા તેા દરબને.
 સેવા કરે નિજ ઇન્દ્રિયો, એ દિલ્લિને નહિ એકધરે. ૨

આ દીલ મ્હાણું શિખ છે એ, દીલની કિમ્મત નથી;
 ગંભીર સાગરની પરે એ, દીલમાં સર્વે ભયું.
 સાણું અને જોડું સહુ એ, જાણીને નિજમાં ભરે;
 એ દીલ પાસે રહી સદા, સેવા કરે સહુ જાનની. ૩
 એ મુક્તિનું સાથી બનીને, મુક્તિમાં પહોંચાડતું;
 એ નશ્વર યથાને સત્ય સુખના, માર્ગમાં બેઠું ખરે.
 એ દીલ શિખજ છે અમારો, માથ આવે પરખયે;
 બહુ સરવિચારે પોતીને એ, દીલ સેવા સારતું. ૪
 મિત્રા અમે ગુરુજી અમે, રાજા અમે શેઠજી અમે;
 સેવક અમે સ્વામી અમે એ, બાવ નિજમાંડી રચો.
 સામા અમે નોમાં નહીં એ, જ્ઞાનદ્રષ્ટિ દેખતાં;
 આજ્ઞા કરી નિજને અમે, આનન્દ સેવા આત્મનો. ૫
 દ્રષ્ટિવિયે મુદ્ધિ રહી, મુદ્ધિ અમારી મિનન છે;
 એ મુદ્ધિના સ્વામી અમે એ, મુદ્ધિ જ્ઞાને બાસતી.
 આત્માવિયે મયે રહી, અસ્તિત્વ ને નાસ્તિત્વ મો;
 બુદ્ધચર્ચિત્વ અનન્ય મુદ્ધિમાં, આનન્દને પાનજ નથી. ૬

ૐ ગાનિઃ ॥

વળી . . . આના તા. ૧ રજિતર.

પ્રબુવાનિમાર્ગ.

દર્શિતાન

હુ તું તથી નહીં હવેમા, નહીં નહીં નેત્રે મયો,
 મુજ આનંદવત મા મુજ છે, નહીં નહીં નોખા બયો.
 જાદર અને નહીં નહીં હુજ નહીં નહીં નહીં.
 પ્રબુ પ્રેમવતઃ. પાનની હુજ. હવે. નહીં નહીં. ૧
 છોડો નહીં નહીં. નહીં નહીં નહીં નહીં.
 જોડો નહીં નહીં નહીં નહીં. નહીં નહીં.
 જોડો નહીં નહીં નહીં નહીં. નહીં નહીં નહીં નહીં.

- જ્યાં દિલ દયાથી લિછજે, ત્યાં ઈશ્વરીહૃદિ રહી. ૨
- જ્યાં શુદ્ધ પ્રેમે લિછજે, દિલકં પ્રભુનું તખ્ત ત્યાં;
એ તખ્તમાં પરમાત્મની, પદશમળી યાતી ખરી.
આત્મા પ્રભુરૂપે થઇ ગાજે, શુભોની વ્યક્તિથી;
એ ભાવને ચાહો તમે તો, શુદ્ધ હૃદિ સંચરો. ૩
- આ મહેં કર્યું આ માદ્રકું એ, ભાવ ત્યાગી સૌ કરો;
અધિકારથી જે યોગ્ય તે, નિજ કર્મ માની કીજીએ.
જે અંશથી છે ભક્ત જે, જિન દેવના તે જિનસમા;
માની પ્રભુના ભક્તની, સેવા કરો સ્વાર્પણ કરી. ૪
- ભકતો પરસ્પર જ્યાં ખરા ત્યાં, પ્રેમને આદર ઘણો;
જ્યાં પ્રેમને આદર નથી ત્યાં, ભક્તની ભજના રહી.
જિનદેવની ભક્તિપદે જ્યાં, ભક્તની ભક્તિ થતી;
સમ્યક્ત્વનો નિશ્ચય ખરો એ, ભાવ સમજે જાનીઓ. ૫
- જ્યાં ભક્ત દેખી ભક્તની. અધુયકી પ્રીતિ વહે;
જ્યાં સન્ત દેખી સન્તના, દિલમાં વહે પ્રીતિ ખરી.
શુભ ભક્તિનાં ઝરણાં ઝરે ને, ઐક્ય મળવાથી થતું;
ખુશ્યાં પ્રભુનાં દ્વાર ત્યાં, ભણુકાર વાગે મુક્તિના. ૬
- સન્તોતણી સેવા વિષે, પરમાર્થ સાચો જાણવો;
નિજ પ્રાણ પ્યારા પાથરે, જિન દેવ ભકતો સેવતાં.
એવા જનો સાચા પ્રભુના, ભક્ત થે શોભે ભલા;
શુદ્ધયજ્ઞિ ગુરૂની ભક્તિમાં, ઝાંખી થતી પરમાત્મની. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સવત ૧૯૧૮ આમો વદિ ૨ મોમવાર.

જીવન સાફલ્ય.

હરિગીત:—

હિમ્મત અને આનન્દથી, આ જીંદગી સારી થતી;
ઉત્સાહથી મનકું ભરીને, દિવ્ય જ્ઞાને દેખવું.
આનન્દમય હું છું સ્વયં એ, શુદ્ધ ધર્મજ માદ્રરો;

એ ધર્મમાં રહેણું અને એ, ધર્મ સૌને આપવો.
 આ જીંદગીની વસ્તીને, સુખ શાન જતથી પાપથી;
 ફાંતી અને ફાંતી ખરે એ, સત્ય ફાંતે આપવો.
 એ યોગથી કરમાય તડિ, એના ઉપાયો આશી;
 નિજ જીંદગીને પાપથી, મુખઆવજ્જતની વૃદ્ધિથી.
 આ જીંદગી મોંઘી ધણી, એના વિના મુજિ નથી;
 આ જીંદગી મોંઘા મળી, મળ વારિયિ તરવા ખરે.
 એ માર ને આ જીંદગીની, માથમા તુજને મળ્યું;
 એ જન્મની માથે મળ્યું તેની, અરે ! કિમત નથી.
 અતાવયાં નિજને અરે ! ફાંતી મળી ફાંતજ તડે.
 એ આનિ ડાઘી રજ કો, સુખમય મળી નિજ મસ્ત આ.
 માનવપણા જ તરવાન. વરણ ને વાય ઉ;
 માથાં ખની વદુશર થઈ રજુ કરું મુખવ મનુ
 કમલ લલિત જ વિનન । । વિચારો શાંતિને,
 તુ કુદ થા મન્યાન થા વદુ હીન । ફરે ફરી
 તુ દીવ આ રા આ રા ઉ આપના વિના અવા નવા જાને,
 રીઝા દુઃખ કાવના આ જીંદગી મેદાનમા
 જ જ વળ્યું । વળ્યું આ જીંદગી વરણ આશી,
 વળ્યું વળ્યું વળ્યું રીઝા વળ્યું વળ્યું વળ્યું,
 વળ્યું વળ્યું વળ્યું વળ્યું વળ્યું વળ્યું આ જીંદગી,
 વળ્યું વળ્યું વળ્યું વળ્યું વળ્યું વળ્યું વળ્યું
 રીઝા વળ્યું : ૩

રિપ્તુદ વન

રિપ્તુદ વન

રિપ્તુદ વન જ વન જ વન વન વન વન વન વન વન વન વન
 એ વન વન વન વન વન વન વન વન વન વન વન વન વન
 રિપ્તુદ વન

- એ પ્રેમના વેધકરણે, શુભર્ણ સાધજ માનવી; ૧
 એ પ્રેમની કિંમત નથી, એ પ્રેમ વેચાતો નથી.
 એ પ્રેમનાં શટકાં નથી, એ પ્રેમનાં મટકાં નથી;
 એ પ્રેમ પૈસામાં નથી; એ પ્રેમ સત્તામાં નથી.
 એ પ્રેમ સાદામાં નથી, એ પ્રેમ રંગારે નથી;
 એ પ્રેમમાં ઘાળા નથી એ, પ્રેમમાં અન્તર નથી. ૨
 એ પ્રેમ વેચાતો નથી, એ પ્રેમ આપ્યો ના જતો;
 એ પ્રેમમાં સોગન નથી, એ પ્રેમમાં સંશય નથી.
 એ પ્રેમમાં બીતિ નથી, એ પ્રેમમાં વિત્તજ નથી;
 જે થારણે એ પ્રેમને, તે શુદ્ધ પ્રેમી થઈ રહે. ૩
 વિશુદ્ધ ચેતન પ્રેમમાં, જડ દેહની કિંમત નથી;
 એ પ્રેમ રસના ભોગીઓના, ભાગ્યમાં આનન્દ છે.
 ઇચ્છા નથી વિષયોત્તરી, જ્યાં રૂપનો પ્રેમજ નથી;
 એ પ્રેમ વિષયાતીત છે, એ પ્રેમ ચેતનપર ખરો. ૪
 પુરુષોત્તરવિષે જ્યાં સ્વપ્નમાં, પ્રેમ જ નથી શુભ હેતુથી;
 એ પ્રેમની મસ્તીવિષે, વિશુદ્ધ ચેતન ધ્યેય છે.
 એ પ્રેમમાં દુનિયા સકલ, કુંડુંબ જેવી બાસતી;
 એ પ્રેમ રસના પોષથી, ભક્તિ મજાની નીપજે, ૫
 એ પ્રેમ ગંગા સ્નાનથી, પાપો ટળે ઇશ્વર મળે;
 એ પ્રેમથી શુદ્ધિ થતાં, શ્રદ્ધા ખરી દિલમાં થતી.
 એ પ્રેમ સાથી થઈ રહે એ, પ્રેમથી આનન્દ છે;
 બુદ્ધચિન્ધ સાધુ પ્રેમથી, સ્વર્ગજ સમી દુનિયા થતી. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ આસો વદિ ૮ સનિવાર.

શાકામનો ?

હરિગીત—

ફાલ્યો ઘણો ફૂલ્યો ઘણો, હુંજો ઘણી જાણ અહો !
 હું આમ નાએ શોભતો, લોકો નિહાળે રાજ ચે,

- એ ઠેરીઓના સ્વાદની, લોકો ઘણા આશા ધરે,
હાતારવૃત્તિ જો ધરે ના, તો કહ્યો શા કામનો ? ૧
- એ ભાગનો ઉપભોગ ના, તો ભાગ એ શા કામનો ? ૨
- આકાશમાં વાધ્યો ધણો, કાળાગિરિસભ શોભતો;
જલ્દા અશ્વત્થે પરવર્યો, ગાજે ધણો ગડગડ રવે,
વિદ્યુતથી ચમકી રહ્યો, જલ્દાન કરતો ના જરા;
એ મેઘના રહસ્યું જુઓ પણ, મેઘ એ શા કામનો ? ૩
- એ લાખ એકજ માગતાં, એ લાખના શબ્દો વહે,
મે લાખ માગે ચારની વાતો, કરે પણ ના કીએ;
એ શંખ લાલા નામનો, એણે ધણુ દેતો નથી,
એ બોલતો ઉજ્જવલ ધણો પણ, શખ એ શા કામનો ? ૪
- લોકો ઘણા પાયે પડે, ફરજારીયો મોઢ્યું કરે,
આલસ બધી આજ્ઞા વહે, સદુ દેશ લોકો કરમરે,
મન ભાવતું સંધ્યું ચતુરું, આખો ઉઘડતા કંઈ નહીં;
ક્ષણમાત્ર સ્થિત સ્વપ્નનો, એ સ્વપ્ન છે શા કામનું ? ૫
- જેમાં નથી સન્કાર કે, આદરતર્જી પગવા નથી;
જ્યાં પ્રેમ રસ વહેતો નથી, બલિ નથી મનમાં કરી,
મીઠા નથી શબ્દો જરા જયા. આત્મની કિમ્મત નથી;
હાતાર દોનોમાફ એ, હાતાર છે શા કામનો ? ૬
- કાવા થતા હાવા થતા, અર્ધારાધ્ય નંશય બહુ થતા;
જ્યાં સ્વાર્થવળ સંબંધ ના, જુદાર્થ રહેતી ચિત્તમા,
એ શિષ્ય મિત્રજ બહુ નહિ, એ પ્રેમનો સંબંધ શો ?
“જુદાયત્થિ” સમ્યગ્ જ્ઞાનથી, આદેય છે સો કામનું. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

મગ ૧૯૧૮ આંગા વાંદે હ રાંધાર.

ऐक्य.

હરિગીત:—

- એકત્ર થાઓ બન્ધુઓ ! સૌ સંપત્તી ભેડાઇને;
 વાણી વિચારે કાર્યમાંહી, એકતા કરતા રહો !
 સૌ સંઘના કર્તવ્ય માંહી, એકતા ધરતા રહો.
 હોશ સૌનો એક એવા, સૂત્રને સ્મરતા રહો. ૧
- સંકલ્પ મનમાં જે કરો તે, પૂર્ણ તેને નિર્વહો;
 સંકલ્પની સિદ્ધિ ઘતાં બળ, જામશે શુભ કાર્યમાં,
 સંકલ્પ કરવા યોગ્યને તે, પૂર્ણ વહેવા ભાવથી;
 એ યોગના યોગી બન્યાથી, ચિત્ત વશમાં આવશે. ૨
- સંકલ્પ બળની સિદ્ધિમાં, શ્રદ્ધા ધરો નિજ આત્મની;
 નિજ આત્મશક્તિ જાગશે એ, માર્ગમાં ચાલ્યાજશે,
 પાછા હઠોના દુઃખથી, વિપત્તિથી ખીચે નહીં;
 નિજ આત્મ વીર્યોત્સાહથી, નિર્ભય બની આગળ વહો. ૩
- જિન પુત્ર યે દીન નહિ બનો, એકત્ર શક્તિ મેળવો.
 જે દીર્ઘદૃષ્ટિજ્ઞાનીઓ, આગળ કરી પન્થે વહો.
 ટિંટોડીનું સાહસ અહો ! દિલમાં ધરી સાહસ કરો.
 આગળ વહો કૃત્તેહ છે, તમ પાછળે ભાનુ રથો. ૪
- એ સંઘની સેવા કરો, એ સંઘતીર્થજ છે ખરું;
 એ સંઘ સેવા ભક્તિના, પાઠો પ્રમાણે ચાલશે;
 ચેતન્યવાદી વીરના ભક્તો, બની જડ ના બનો,
 ચેતન્યના વિશ્વાસમાં મમતા, નહીં જડ વસ્તુની. ૫
- પ્રગતિ કરો ! પ્રગતિ કરો ! આગળ વહો ! આગળ વહો !
 ભેદો સકળ દૂરે કરી, પ્રગતિતણા પન્થે વહો !
 જ્યાં શુદ્ધ પ્રેમજ જાગતો ત્યાં, સર્વ અર્પણ યે રહ્યું.
 બુદ્ધયજ્ઞ શ્રદ્ધા ભક્તિથી, ભક્તો બની આગળ વહો ! ૬

ૐ શાન્તિ: ૧

સપ્ત ૧૬૧૮ આસી વર્ષ ૧૦ સોમવાર.

મસ્તયોગી.

ધીરાના પદનો રાગ.

જ્ઞાની યોગી ગાંઠોરે, દુનિયામાંહી ગણાય છે.

મસ્તાની યોગી મ્હોટોરે, પાર કદિ ન પમાય છે.

દુનિયાથી તે ઉલટો ચાલે, બૂલે દુનિયા જ્ઞાન;

દુનિયાને ઉંધી તે માને, જુડું લગાવે તાન—

મોજમાં મસ્તાનોરે, અન્તરમાં હરખાય છે.—જ્ઞાની યોગી ૧

યોગીનાં આચરણે જુદાં, જલે યોગી લોક;

દુનિયા પરીક્ષા કરતાં બૂલે, પાટે જૂમો સહુ ફોક—

યોગીની સીલા ન્યારી રે, જોતાં સહુ જણાય છે.—જ્ઞાની યોગી ૨

જીવંતાં દુનિયા ના માને, પૂજે પાછલ યોર;

યોગીનું મન સાગર જેવું, કરતો જોરનું જોર—

જીવંતાં નહીં દેખેરે, પાછળથી પસ્તાય છે.—જ્ઞાની યોગી ૩

દુનિયા બાહિર હટિ દેખે, અન્તર દેખે સન્ત;

યોગીને જોળખતા જ્ઞાની, જાકળ જલખ ધર મસ્ત—

સમજે સમજી શાજારે, સવજું સર્વ જણાય છે.—જ્ઞાની યોગી ૪

યોગી જનની ગાંઠી વાતો, દુનિયામાંહી ગણાય,

આતમ જ્ઞાને સન્તો સાચું, માને મન મલકાય—

બુદ્ધિસાગર સાચુ રે, શબ્દોમા છૂપાય છે.—જ્ઞાની યોગી ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ॥

સ વત ૧૮૫૮ આસી વર્ષ ૧૧ મંમલવાર.

જ્ઞાનપુષ્પ.

હરિગીત.

ખ્યાતું મનોહર પુષ્પ છે આ, ચાહની સમ યોગજી;

ફિલ બાગજી આ પ્રાણ છે, આનન્દ આપે દેખતાં.

મુલ ગંધથી મ્હેંકી રહ્યું, મુગંધનો અવધિ નથી;

- હસતું હસાવે દેખતાં, કરમાય ના તાપે જરા. ૧
- ખીંચું બહુ ખીલાવતું ને, આંખને બહુ ઠારતું;
સંતાપ હરતું જલ્દીથી ને, શાન્તતાને આપતું.
મન થાકતું નહિ દેખતાં, એકાગ્રતા રહેજે યતી;
દિલમાં રહું નિજમાં રહું, આનન્દની મૂર્તિ બન્યું. ૨
- આ આત્મથી તન્મય બન્યું ને, આત્મરૂપે શોભતું;
આ દેહ રૂપી વલિલના, સંગે રહું ઉપચારથી.
બહાણું મુકોમલ પુષ્પ છે, આ પુષ્પની ન્યારી ગતિ;
સ્વાર્પણ થઈ આ જિંદગી, આપુષ્પથી હું પૂજ્ય છું. ૩
- ધ્યાતા બન્યો આ ધ્યેય છે, દૃષ્ટા બન્યો આ દૃષ્ય છે;
જ્ઞાતા અને આ જ્ઞેય છે, ઉત્પાદ વ્યય ને મુવ છે.
આ પૂજ્ય છે આ દેવ છે, આ પ્રિય છે આ પ્રેમ છે;
આ સર્વ છે આ સર્વમાં, મસ્તાન છું શુસ્તાન છું. ૪
- આ શક્તિ છે મહાદેવ છે, આ વિષ્ણુ છે આ બ્રહ્મ છે;
અલ્લા અને આ બુદ્ધ છે, કાઈસ્ટ છે આ ધર્મ છે.
આ શક્તિ છે આ દેવી છે, આ તીર્થ છે આ પ્રેમ છે.
આ સાર છે સૌ મુખનો, હું તું તણો લેદજ નથી. ૫
- આ દાન છે આદેય છે, આ ભક્ત છે આ ભકિત છે;
કારણ અને આ કાર્ય છે, આ જ્યોત છે સૌ લોકની.
દિલનન છે આધાર છે, આધેય છે આરાધ્ય છે;
બુદ્ધચન્દ્રિય સાચા સન્તના, ઉવાનમાં આ રમ્ય છે. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૧૮ આસિ વર્ષ ૧૨ ગુપ્તાર.

પૂજ્ય ને પૂજક.

દરિગીત:—

જેને તમે બહુ પૂજતા ને, વન્દતા બ્યવહારથી;
બ્યવહારમાં એ દ્રશ્ય સૌ, દેખાય છે તે જટ અડો!
એ જડતણી પેટીવિરે જે, પૂજ્ય છે ને સત્ય છે.

- પેટી ઘણી બદલાય પણ એ, પૂજ્ય કરતો ના ઠઠિ. ૧
 એ પૂજ્યનો પણ વેષ એ, પૂજ્ય છે વ્યવહારથી;
 પૂજ્ય છે એ દેહને, આચાર દુનિયા હોતથી.
 પરમાર્થથી જે પૂજ્ય તેને, પૂજતા વિરલાજનો;
 એ પૂજ્યને જે ઓળખે તે, પૂજ્યનો પૂજક બને. ૨
 પડદાવિષે છપાયલાનો, વેષ દેહજ પૂજ્ય છે;
 પણ વેષને જે પૂજીને, શુભ પૂજ્યને પૂજે નહીં.
 શુભ પૂજ્યને ભણ્યા વિના, પૂજ્યા વિના પૂજક નથી;
 અન્તરૂત્પન્ના પૂજક નહીં એ, પૂજ્ય બાહિર્ દક્ષિથી ૩
 એ વેષ બદલે પૂજ્યતા, ઉડી જતી શુભ પૂજ્યની;
 એવી રહી જ્યાં દક્ષિ તેનો, છુવ પૂજક ના બને.
 શુભ પૂજ્ય અન્તરૂમાં રહ્યા, તેને અરે ! જે પૂજતા;
 ને વન્દતા તે પૂજકો, વપુ વેષ પૂજક છે ખરા. ૪
 શુભ સંકલ્પરતા આત્મનો, પૂજક બને તે પૂજ્ય છે;
 તે વેષને આચારનો, પૂજક બને વ્યવહારથી.
 નિશ્ચયથી જે પૂજ્યને, પૂજકપણાને પાળે,
 વ્યવહારથી તે પૂજ્યને, પૂજકપણાને આદરે. ૫
 જ્યાં પૂજ્યને પૂજકતાનું, અન્તરૂ નથી નકલ જ રહે;
 એ પૂજ્ય પૂજક ભાવના, ન હોય નહીં પડે
 વન્દો અને પૂજો તમે એ પૂજ્યને પૂજક તરીકે
 બુદ્ધિમંદિ સાચા અનુકરણ, નહીં અનુકરણ તરીકે ૬
 શાન્તિ: ૭

મનુષ્યના જીવનના આદર્શ

હું પામે છું.

દાનના:

હું પામે છું હું પામે છું, અને હું પામે છું.
 દેખો અને દેખો અને એ, પ્રત્યક્ષ દીવ્યતા જ

- પાસે રહું પાસે રૂં પછ, વાર છે યાદિતણી;
જ્યાં જ્યાં તમે ત્યાં ત્યાં અમે, જુઓ હૃદયમાં ધ્યાનથી. ૧
- જે જે સમે મનમાં રમરે, તે તે સમે સામે રહું;
ઝટ બાદ્ય દેખે બાદ્યમાં, અન્તરવિષે અન્તર રહું;
ગુજ દીલના જ્યાં તાર ત્યાં, સંચાર મ્હારો આદરું;
વાતો કરે જ્યાં ચિત્તથી ત્યાં, ચિત્ત દર્પ વાતો કરું. ૨
- ઉશ્વસને નિશ્વાસના, શુભ હંસનો સાથી બની;
તું ચાલશે ત્યાં ચાલવું, મ્હારે હૃદયના ભાવથી,
ખેલાવતો તું પ્રેમથી ત્યાં, આવીને ઉભો રહું;
ધ્યાતાં અરે ! તુજ ધ્યાનમાં, હું ધ્યેયરૂપે પાસ હું. ૩
- હું ગમ્ય હું, હું ગમ્ય હું, આનન્દના અદ્વૈતમાં;
વાતો કરું વાતો સુણું, નાલિયકી સમજો ખરું,
જ્યાં જ્યાં ત્હમારા પ્રાણ છે, ત્યાં ત્યાં અમારી જયોતિ છે.
એ જયોતિના દીવાયકી, દેખે જરા ના ભેદતા. ૪
- ગુજથી ઘણો હું પાસ હું, તું ખેજ દિલમાં ખંતથી;
સાથે અહું સાથે રહું, હું તું વિષે અન્તર નથી,
એ યોગીઓના યોગમાં ને, જ્ઞાનીઓના જ્ઞાનમાં;
હું તું વિના હું ભાસતો, આનન્દ જયોતિ રૂપમાં. ૫
- વિશ્વાસ્યમાં વિશ્વાસ્ય હું. વિશ્વાસી યા તું વિશ્વમાં.
વિશ્વાસ સાચા જ્ઞાનમાં, પાસે રહું હું ધ્યાનમાં;
હું ધ્યેય રૂપે ધ્યાનીના, દિલથી જરા અજગો નથી,
પુદ્ગલિય નિર્મલ જ્ઞાનના, કદડોલની વહેરો વહે. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૧૮ આમી વર્ષ ૧૪ શુક્રવાર.

દિવાળી.

ધોરાના પદને રાગ.

અન્તરમાં દિવાળી રે, મોહું પર્વ ગજાવ છે;
અન્તરમાં અજવાળું રે, મિથ્યાતમ ભાય છે.

ભજન કાવ્ય સંગ્રહ સાતમા ભાગનું શુદ્ધિપત્રક.

પૃષ્ઠાંક.	લીટી.	અપુદ.	પુદ.
૪	૧૬	ધરો	ધરો હો.
૬	૧૯	તે	પર
૮	૧૩	ઉત્તમ	ઉત્તમ
૧૪	૯	મળે	મળે ના
૧૫	૧	કપા	કપો
૩૦	૧	સકલ સકલ	સકલ
૩૦	૧૮	ભાગ	ભાગ
૩૨	૧૭	શુભ કપુ	મદબુ કરતાં
૩૮	૨૬	રહેણીમાં	રહેણીમાં
૪૨	૬	પ્રેમાદિક્ષા	પ્રેમદિક્ષા
૪૬	૧૦	પૂજ્ય	પૂજ્ય
૪૬	હેલી	મે	થે
૫૦	૨૨	તે	તે
૫૧	૨૧	ન	ના
૫૪	૩	જીવનના	જીવનની
૫૮	૨૬	હિંચો	હિંચો
૬૭	૭૧	ઝીંકીયે;	ઝીંકીયો;
૭૫	૧૨	અન્ત	અન્તર
૮૦	૨૨	પ્રભે	પ્રભે
૮૨	૨૩	નવા	ન વા
૮૩	હેલી	સ્વાર્પણતણીને	સ્વાર્પણપણની
૯૫	૨૪	મળતો	મળતો
૧૦૭	હેલી	સાચા	સાચા
૧૦૮	હેલી	૧૦૬૮	૧૯૬૮
૧૨૩	૧	પૂજ્યો	પૂજ્યો
૧૨૩	૧	પાપને	પૂજ્યને
૧૨૩	૮	પૂજ	પૂજ
૧૨૫	૩	પદરામણી	પદરામણી
૧૩૨	૧૬	નિશ્ચય	નિશ્ચય
૧૩૩	૫	સમાર	સમાર

અન્યો નીચલા સ્થળેથી વેચાણ મળશે.

૧. અમદાવાદ—જેન બાર્ડીંગ-ટે. નાગોરીસરાહ.
૨. મુંબઈ—મેસર્સ મેથલ હીરજીની કું, -ટે. પાપકુણી.
 ,, —શ્રી અપારમદાનપ્રસારક મંડળ-ટે. ચંપાવલી.
૩. પુના—શ્રી. વીરચંદ કુશ્યાળ.-ટે. પેતાલપેડ.

